

A

ADVOCATENBLAD

Bewindslieden Dijkhoff en Van der Steur moeten in september kleur bekennen. Kiezen ze voor hun oude vakterrein of voor financiële discipline?

September 2015 | nr. 9

Dossier

MEDIATION

Wat een mediator maakt, hoe u het wordt en wat u ermee kunt

MET KRONIEK

Sdu

oprecht
de beste
keuze

PLEIT 2015

DE KENNISDAG
OVER ICT VOOR
DE JURIDISCHE
PRAKTIJK

PLEIT2015

6 OKTOBER 2015

DE FABRIQUE, UTRECHT

BEKIJK HET COMPLETE **PROGRAMMA** EN
SCHRIJF U DIRECT IN VIA **WWW.PLEIT.NL**

ALLE ICT HOOFDTHEMA'S OP 1 DAG

PLEIT2015 IS DE KENNISDAG OVER ICT VOOR DE JURIDISCHE PRAKTIJK. IN DRIE JAAR TIJD IS PLEIT UITGEGROEID TOT EEN TOONAANGEVEND EVENT OVER ICT. TIJDENS PLEIT2015 KOMEN ACTUELE ONTWIKKELINGEN AAN BOD (NATIONAAL EN INTERNATIONAAL), ZOALS DE DIGITALISERING VAN DE RECHTSPRAAK (PROJECT KEI), DE MELDPLICHT DATALEKKEN, EFFICIËNT DIGITAAL WERKEN, DIGITALE VAARDIGHEDEN, PRIVACY EN IT BEVEILIGING. PLEIT2015 IS KOSTELOOS TOEGANKELIJK VOOR ADVOCATEN, NOTARISSEN, DEURWAARDERS EN MEDEWERKERS VAN DEZE KANTOREN. AANMELDEN IS NIET VRIJBLIJVEND. BENT U VERHINDERD, DAN DIENT U ZICH AF TE MELDEN.

Digitaliseren

IT Beveiliging

IT Kennismanagement

Kostenefficiëntie

Wet- & Regelgeving

PLEIT.NL/BLOG

PLEIT PUBLICEERT IN SAMEN-SPRAAK MET DE ADVOCATENWIJZER VERSCHILLENDE BLOGS OVER ICT EN RECHT. VOOR EN NA HET EVENT BIEDT PLEIT2015 ZO EEN BOEIEND KENNISPLATFORM VOOR DE JURIDISCHE PRAKTIJK. MEEBLOGGEN? MELD U AAN VIA PLEIT@DEADVOCATENWIJZER.NL.

PLEIT2015 BIEDT PODIUM AAN INNOVATIE AAN ICT KENNISDELERS EN JURIDISCHE PROFESSIONALS MET VISIE EN EEN VERHAAL

Dutch Legal Tech
Startup Awards

LEGAL TECH STARTUP AWARDS

Stem op innovatieve, veelbelovende startups die een bijdrage (kunnen gaan) leveren aan de technologische ontwikkelingen binnen de juridische sector.
www.legaltechstartupawards.nl

TSTC
ICT en Security Trainingen

GA ZELF AAN DE SLAG

Geen enkele IT ervaring? Redelijk op de hoogte? ICT beheerder? Leer zelf hacken in het hacking lab. TSTC biedt opdrachten van verschillende niveaus. Daag uzelf uit en ervaar tot welk level u komt.

HOOFDSPONSOR

ICT VOOR DE JURIDISCHE PRAKTIJK

LEXXYN
GROEP

ALS HOOFDSPONSOR DRAAGT DE LEXXYN GROEP BIJ AAN DEZE KENNISDAG. DE LEXXYN GROEP VOORZIET IN DE VOLLEDIGE ICT-BEHOEFTEN VAN ADVOCATEN, NOTARISSEN EN DEURWAARDERS. DE GEBUNDELDE ERVARING VAN DE PARTNERS MAAKT DE LEXXYN GROEP TOT DÉ KENNISPARTNER VOOR KLEINE, MIDDELGROTE EN GROTE ONDERNEMINGEN IN DE JURIDISCHE SECTOR. MEER INFORMATIE: WWW.LEXXYN.NL

SPONSORSESSIES

ICT PRODUCTEN EN DIENSTEN ZIJN ONMISBAAR IN UW DAGELIJKSE WERK. MAAK OP PLEIT2015 KENNIS MET ICT SPECIALISTEN. DE HELE DAG ZULLEN ER DEMO'S, TRAININGEN EN KORTE INSPIRATIESESSIES ZIJN VAN 30 MINUTEN. NEEM PLAATS OP DE TRIBUNES EN DOE DIRECT NIEUWE KENNIS OP. PLEIT2015 IS ZIEN, DOEN EN BELEVEN... EN VOORAL ZELF ERVAREN!

KEYNOTE PLEIT2015

Nishan DeSilva

Sr. Director Legal Technology Evangelism Strategy,
Microsoft Legal and Corporate Affairs.

Nishan DeSilva will elaborate on Microsoft's view on how legal professionals will use technology to transform their current business processes and embrace new ways of working by addressing key questions.

PO- & PE-PUNTEN

Meer informatie over PO- en PE-punten vindt u op www.pleit.nl

APP

Download na aanmelding direct de PLEIT2015 app. Alle praktische info, het programma, de bezoekerslijst en uitgebreide netwerkopties altijd bij de hand.

ICT INNOVATIEZAAL

Wat gebeurt er als u een linkje in een SPAM-mail aanklikt? Deze en andere vragen legt u voor aan de specialisten van de ICT Helpdesk. Of kijk live mee.

MET MEDEWERKING VAN:

Contentworker
by Formpipe

De Advocatenwijzer
ADVOCATEN WILLEN DE GEBODEN VERBODEN

DIALOGUE BV
ADVICE COACHING MEDIATION TRAINING

KB&G
KONINKLIJKE BUREAU VOOR
NOTARISATIE EN VERBODEN

K-O-O-P
BUREAU VOOR
OFFICIËLE OVERLEGINGEN

ING

de Rechtspraak

Dirkzwager

scredible

Hiil

SOLV

ICTRECHT

SNG

bigHand
GELIJK TIJD

Clip Consultants

**cloud
concept**

devoon

epona

helder
telecom

ict concept.

I-FourC

trivium
software bv

REDACTIONEEL

Robert Stiphout

Vredemakers

Water bij de wijn doen, waar twee kijden hebben beiden schuld, geven en nemen. Mediation moet wel in onze volksaard zitten. Wie het spreekwoordenboek doorbladert, lijkt niet anders te kunnen concluderen. Wie de handboeken van mediators erbij pakt ook niet trouwens. Zelden laten de auteurs na om te wijzen op het feit dat het vak van mediator zo mooi aansluit bij de Hollandse traditie om de koppen bij elkaar te steken voor een stevig potje polderen.

Zo bezien is het geen wonder dat Leiden al in 1598 partijen verplichtte om een geschil voor te leggen aan een bemiddelaar eer er mee naar de rechter te stappen. Dat was in een tijd waarin de bemiddelaars werden aangeduid met de poëtische naam vredemakers. Toch raakte het vak uit de gratie en moest mediation, zoals we dat nu kennen, eind jaren zeventig overwaaien uit de Verenigde Staten. Vandaar dat we nu geen honderden jaren oude traditie van mediation kennen en opscheept zitten met een lelijke Angelsaksische term.

Historici hebben zich niet beziggehouden met de vraag waarom het tolerante, polderende Nederland besloot om de vredemaker te verruilen voor de rechter. Maar het antwoord ligt voor de hand. Iets ophangen aan polderen of tolerantie omdat het bij een volksaard zou horen, is een hachelijke zaak. Zogeheten kenmerken van een volk zijn nooit algemeen geldend en zeker niet eeuwig houdbaar. We heten bijvoorbeeld een proper volkje te zijn, maar wie de binnenstad of de dorpskern tegenwoordig na Koningsdag of welk ander evenement bezoekt, weet beter. Zo is het ook met de neiging tot polderen en de tolerantie waarop

Nederland zich laat voorstaan. Nederlanders zijn net zo hard geneigd tot ruziemaken, schrikken niet terug om iemand voor de rechter te slepen wanneer ze denken dat ze in hun recht staan en willen, om maar eens een ander spreekwoord te gebruiken, ook gewoon het pleit winnen.

Misschien dat de Leidenaren zich lieten inspireren door de tolerantie jegens godsdiensten die Willem van Oranje voorstond, misschien ook dat ze bakzeil haalden toen de bevolking diens ideaal niet volgde en rechtlijnige calvinisten wat nu Nederland heet veranderden in een islamitische staat *light*, inclusief godsdienstverboden, beeldenstormen, ongelijke rechten en foltering. Als gezegd, onderzoek is er niet, vaststaat dat de gang naar de rechter eeuwenlang de trend was.

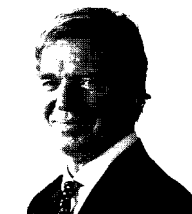
Inmiddels is vrede maken als alternatieve geschilbeslechting weer in en lijkt het net als in Leiden in de zestiende eeuw verplicht te worden. Raken advocaten brodeloos? Zeker niet. Het pleit winnen is nog altijd eindeloos populairder en het aantal mediations bedraagt een fractie van het aantal rechtszaken. Wat ze er mee kunnen? In de afgelopen 25 afleveringen toonde Paula Boshouwers maandelijks de mogelijkheden van mediation voor de jurist, een bijdrage waarvoor de redactie haar hartelijk dankt. Dit nummer bevat haar laatste bijdrage én een dossier over mediation. Beide tonen dat advocaten het mediaten kunnen toevoegen aan hun gereedschapskist opdat ze hun cliënten nog beter van dienst kunnen zijn. Zo zijn ze, om in spreekwoorden te blijven, van alle markten thuis om cliënten uit de droom of uit de brand te helpen.

Matthijs Kaaks

‘Kennelijk heeft de Orde liever dat een berooide klokkenluider naar De Brauw gaat’

PAG. 5

Walter Hendriksen

‘Korpsleiding, verzet u niet tegen de aanwezigheid van een advocaat bij het verhoor’

PAG. 76

14 INTERVIEW

‘KEI is te veel verandering tegelijk’

Willem Heemskerk over KEI en de samenstelling van het handboek voor de civiele procespraktijk.

26 RECONSTRUCTIE

Advocaten op de schaal van Richter

Wat begon als een scheur in een muur, kan eindigen in 's lands grootste civiele schadezaak.

68 PRAKTIJK

Vertelt uw website wel genoeg?

Informatieverplichtingen helpen uw cliënt bepalen of u de juiste man of vrouw bent voor de zaak.

INTERACTIE

3 Mail, @Advocatenblad, Enquête, Poll

ACTUEEL

4 Kort, Advocatenblad.nl
5 Citaat, Cijfers, Column Matthijs Kaaks
6 Ter zitting, Agenda
7 Gezien
9 Intussen op het Binnenhof

11 Kort, Lawyers for Lawyers
12 Frisse neus

OPINIE

18 Strafrechtelijk beslag bij een verdachte onderneming

ACHTERGROND
20 Politicus of jurist?

INTERVIEW

24 'Advocaten die in cassatie optreden, moeten hiertoe daadwerkelijk in staat zijn'

IN BEELD

30 Crisis laat zijn sporen na

ANALYSE

32 Prejudiciële vragen kinderalimentatie

DOSSIER MEDIATION

36 Mediation is in
40 Wat maakt een mediator?
44 Leren mediaten
48 'Als je evenwicht kunt herstellen, ben je al een heel eind'

53 Mediation = onderhandelen?

55 Stijlverschillen

58 Zo bereidt u zich goed voor op mediation

MEDIATION

63 Kanaliseren van conflicten

HISTORIE

65 Bevlogen en kritisch intellectueel

EVEN OPFRISSEN

67 De bestuursrechtelijke zienswijze

VAN DE ORDE

70 Ordeberichten, @Advocatenorde
71 Transfers
74 Van de tuchtrechter
76 Ten slotte: column algemeen deken Walter Hendriksen

COLOFON

95e jaargang

Het *Advocatenblad*, het maandblad voor de Nederlandse advocatuur, verschijnt 12 keer per jaar (elke laatste donderdag van de maand) en wordt uitgegeven door Sdu Uitgevers. De van de Nederlandse orde van advocaten onafhankelijke redactie stelt de inhoud samen.

Hoofdredeacteur

Robert Stiphout

Redactie

Sabine Droogleeve Fortuyn en Nathalie Gloudemans-Voogd

Advocaat-redactieleden:

Halime Celik, Anneke Groenewoud, Martijn Maathuis, Robert Malewicz, Christiaan Oberman, Marc Padberg, Leonie Rammeloo, Theo van Schagen, Bart van Tongeren, Christiane Verfuurden.

Beeldredactie

Charlotte Helmer

Vormgeving

Dimdim, Den Haag

Correctie

Sandra Braakmann

Druk

Senefelder Misset, Doetinchem

Citeerwijze

Adv.bl. 2015-9, p.

Aan dit nummer werkten mee

Maarten Bakker, Erik Jan Bolsius, Ronald Brokke, Jiri Büller, Rob van Coolwijk, Walter Hendriksen, Linus Hesselink, Jean-Pierre Jans, Matthijs Kaaks, Michel Knapen, Lars Kuipers, Kim van der Meulen, Hanneke Moons, Sabine Pijl, Robert Sanders, Tatiana Scheltema, Eva Schutte,

Jacqueline Spierdijk, Trudeke Sillevius Smitt, Marian Verburgh, Jacques de Waart en Mark West

Redactionele bijdragen

Bijdragen kunnen naar redactie@advocatenorde.nl. Per 500 woorden leveren deze 1 opleidingspunt op. De redactie heeft het recht bijdragen in te korten.

Sdu Uitgevers

Gert Jan Schinkel (uitgever)

Advertenties

Fenneke Rosier en Angela Bruins (media adviseurs)
070-378 05 62
www.sduadvertieren.nl,
sdu.advertieren@sdu.nl,
Inzendtermijn:
nr. 10, 9 september 2015
nr. 11, 14 oktober 2015

Abonnementen

Per jaar: 240 euro (incl. verzend- en administratiekosten). Studenten: 99 euro. Jaarbanden: 39,95 euro (excl. verzendkosten). Alle bedragen zijn excl. btw.

Adreswijzigingen

Sdu Uitgevers klantenservice, 070-378 98 80, Postbus 20014, 2500 EA Den Haag, www.sdu.nl/service; adreswijzigingen van advocaten: adres@advocatenorde.nl.

Bureau van de orde

Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag Postbus 30851, 2500 GW Den Haag info@advocatenorde.nl, 070-335 35 35
Helpdesk: helpdesk@advocatenorde.nl, 070-335 35 54

ISSN 0165-1331

Behoudens door de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden. Het al dan niet op verzoek van de redactie aanbieden van artikelen aan het *Advocatenblad* impliceert toestemming voor openbaarmaking en vervoelvoudiging t.b.v. de (elektronische) ontsluiting van (delen van) het *Advocatenblad* in enige vorm.

Omslag:
Ronald Brokke

HOE
KEURMERK

Uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

MAIL

DE LAPTOP

Geregeld hebben wij advocaten slape-loze nachten over het spook genaamd KEI. De meesten van ons begrijpen langzamerhand dat papier op een advocatenkantoor straks zal zijn uitgestorven en wij allemaal zonder dossiers maar met laptops en iPads naar de zitting zullen gaan. Details bereiken ons slechts mondjesmaat.

Ik moest het even googelen, maar het verplicht digitaal procederen is geboren in het regeerakkoord van 29 oktober 2012. Al bijna drie jaar wordt er hard aan deze modernisering gewerkt. De langverwachte pilot begon met enkele vreemdelingenzaken van een advocaat in Amsterdam en niet veel later was mijn kantoor in Haarlem als tweede de gelukkige.

Afgesproken werd dat wij in de loop van een aantal weken tien keer digitaal zouden procederen tegen de Immigratie- en Naturalisatiedienst. Iedereen stond in de startblokken. Het eerste beroep werd door mijn secretaresse Maaïke digitaal ingediend en Roderick, IT'er op de Rechtbank Haarlem, fietste dagelijks naar ons kantoor om ons op weg te helpen als we weer eens de weg kwijt waren of het systeem kuren vertoonde. Stukken, brieven en faxen kregen we niet meer. Alles was na inloggen te vinden in www.rechtspraak.nl.

En eindelijk waren we klaar voor de langverwachte eerste zitting. Half juridisch Haarlem was aanwezig met passen en readers om beveiligd in te kunnen loggen. Mijn kantoor met twee advocaten en een secretaresse, vertegenwoordigers van de rechtbank, een lid van de raad van de orde, griffiers en geïnteresseerden. Laptops en iPads overal. De rechter was vanuit de zaal

niet te zien omdat zij verdween achter een enorm beeldscherm. Een vreemdeling die dacht dat hij in het vervolg van de film terecht was gekomen. Ik zag hem denken: 'Bij ons in Oekraïne gaan zittingen niet zo.'

'De IND'er, vertegenwoordiger van de staatssecretaris, zal wel de nieuwste, snelste laptop van ons allemaal hebben,' dacht ik nog. Zij opende haar tas en haalde daar als vanouds op haar dooie gemak een enorm pak papier uit. Op de vraag van de rechter waar haar computer was, antwoordde zij tot ieders ontsteltnis: 'Ik heb niets bij me want mijn collega heeft DE laptop!'

Willem Blaauw, advocaat in Haarlem

KRONIEKEN

Geachte redactie,

Deze brief mag u wat wonderlijk overkomen, omdat het niet gebruikelijk is om zonder enige aanleiding iemand te complimenteren voor wat beschouwd wordt als uitvoering van taken die men nu eenmaal op zich genomen heeft.

Ik doel op de kronieken die door het *Advocatenblad* regelmatig worden uitgegeven met betrekking tot diverse rechtsgebieden. Ik acht deze kronieken zo waardevol voor de praktijk en een zo belangrijke bijdrage voor degenen die zich met de uitoefening van de rechtspraktijk bezighouden dat ik het op zijn plaats vind u spontaan van mijn bewondering en erkentelijkheid voor deze steeds terugkerende waardevolle publicaties blij te geven.

Zeer veel dank voor de inzet van u en de auteurs,

Met vriendelijke groet,

Han Keijser, advocaat in Nijmegen

@ADVOCATENBLAD

It's like one mind! De lol springt van het papier bij @Gloudevrouw's profiel van @ABNGroningen in het @Advocatenblad.

@NiekvandePasch

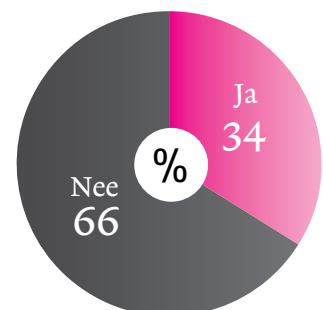
ENQUÊTE

Wat verdienen advocaten? Wat willen ze verdienen? Op welk salaris rekenen ze volgend jaar? Hoe en wat declareren ze? Waar gaat hun tijd aan op? Hoeveel vakantiedagen hebben ze? Werken ze thuis? Zijn ze tevreden? Waar maken ze zich zorgen over?

Voor het tweede jaar op rij doen organisatieadviesbureau Berenschot en Sdu onderzoek naar de ontwikkelingen in werkend advocatuurlijk Nederland. Beantwoord vragen over arbeidsvoorwaarden, toekomstverwachtingen en geef uw mening over stellingen op www.advocatenblad.nl.

POLL

Korpschef Bouman wil een speciaal politiepiket met een poule van de beste strafrechtadvocaten, die ook schietles zullen krijgen. Het *Advocatenblad* sprak vooral strafpleiters die het idee 'flauwekul' noemen. Zou u opgenomen willen worden in de poule van Bouman?

Geef ook uw mening op advocatenblad.nl.

KORT

Sepots leiden tot minder klachten

Sabine Droogleevers Fortuyn

Een steeds kleiner deel van het aantal sepots leidt tot een artikel 12-procedure. Dat blijkt uit cijfers van het Openbaar Ministerie afgezet tegen cijfers van de Rechtspraak. Terwijl het totaal aantal klachten tegen sepots tussen 2010 en 2014 met 21 procent steeg, nam het totaal aantal onvoorwaardelijke sepots tussen 2010 en 2014 met driekwart toe.

In 2010 waren het er nog 23.700, in 2014 groeide het aantal uit tot 41.600. Het aantal sepots in eerste aanleg door het Openbaar Ministerie (OM) steeg tussen 2010 en 2014 met 75 procent, blijkt uit cijfers van het OM. Het besluit van begin 2013 om politiesepts

af te schaffen en alle zaken waarin de politie een verdachte heeft geïdentificeerd voor te leggen aan het OM, wijst het OM zelf als belangrijkste reden voor de stijging aan. In absolute aantallen steeg het aantal sepots tussen 2010 en 2012 harder dan tussen 2012 en 2014. Maar in verhouding tot de totale uitstroom van de OM-beslissingen nam het aantal onvoorwaardelijke sepots in 2013 meer toe dan in eerdere jaren.

Naast de afschaffing van de politiesepts zorgt ook de geleidelijke invoering van ZSM vanaf 2011 voor een stijging van de (beleids)sepots, laat een woordvoerder van het Openbaar Ministerie weten.

Eind juli bracht het *Algemeen Dagblad* het nieuws dat het aantal klachten

tegen sepots, artikel 12-procedures, 'explosief' is gestegen. Politiewetenschapper Jaap Timmer noemde als oorzaak van die stijging dat advocaten hier een slaatje uit zouden slaan. In het artikel zegt hij dat hij 'zich niet aan de indruk kan onttrekken dat advocaten de procedure hebben ontdekt om extra uren te schrijven'. Onderzoek van het *Advocatenblad* wees uit dat het aantal artikel 12-zaken waarin advocaten de procesvertegenwoordiging voerden, bij het Gerechtshof Amsterdam, Arnhem-Leeuwarden en Den Bosch tussen 2012 en 2014 niet explosief toenam, maar slonk. Het totaal aantal artikel 12-procedures, in zaken waarin cliënten zelf de procesvoering deden inbegrepen, steeg wel.

ADVOCATENBLAD.NL

PROVISIEVERBOD De nieuwe advocatenmarktplaats rechtszaakplaats.nl lijkt in strijd te zijn met de gedragsregels, meent de Nederlandse orde van advocaten. Advocaten kunnen tegen betaling pitchen op zaken die consumenten en bedrijven plaatsen op de website. Gedragsregel 2 lid 2 verbiedt advocaten een beloning of provisie toe te kennen of te ontvangen voor het aanbrengen van opdrachten. De oprichter van de rechtszaakplaats.nl stelt geen provisie te krijgen: 'Advocaten betalen alleen een vergoeding om te kunnen pitchen.'

EXCELLENCE AWARDS De Nederlandse advocate Nani Jansen is door de Engelse Law Society genomineerd voor de titel 'Human Rights Lawyer of the Year'. Jansen is het enige lid van de NOVA dat dit jaar op de shortlist van de Engelse orde van advocaten staat. 'Bij mijn weten is er ook nog niet eerder een Nederlandse advocaat genomineerd,' zegt Jansen.

EC-ONDERZOEK Acht advocaten die veel overlevingszaken doen, hebben de Europese Commissie aangeschreven over de Rechtbank Amsterdam. Ze constateren dat de rechtbank, die bij uitsluiting bevoegd is in Europese Arrestatiebevel-zaken, vrijwel nooit prejudiciële vragen stelt aan het Europese

Hof van Justitie. Dat gebeurt volgens de advocaten ook niet als daar wel een duidelijke indicatie voor is. De advocaten verzoeken de Europese Commissie hier onderzoek naar te doen.

POLITIEPIKET Korpschef Gerard Bouman van de Nationale Politie vindt dat agenten die verdachten

Nani Jansen: genomineerd voor Human Rights Lawyer of the Year

zijn een topadvocaat moeten krijgen. Hij vertelt in het *Algemeen Dagblad* over zijn idee om een poule te starten met vijftientig gespecialiseerde politieadvocaten. Flauwekul, noemen strafrechtadvocaten het plan: 'Alle verdachten hebben recht op een goede advocaat.'

KAARTLEZERS Om in te loggen op het digitaal loket van de Rechtspraak maken advocaten gebruik van hun advocatenpas in combinatie met een kaartlezer die QuoVadis levert. Maar advocaten kunnen ook proberen een oude Rabobank *random reader* hiervoor te gebruiken, tipt QuoVadis aan advocaten die een defecte kaartlezer hebben. De leverancier en de Nederlandse orde van advocaten laten weten dat hier geen beveiligingsrisico in schuilt. Ook beveiligingsbedrijf Fox-IT bevestigt dat.

VERZEKERING Beroepsaansprakelijkheidsverzekeringen voor advocaten dekken niet altijd het handelen van de verzekerde advocaat als bestuurder van de stichting derdengelden. De polissen van verzekeraars verschillen op dit punt. Dat blijkt uit navraag van het *Advocatenblad*.

> Lees meer op advocatenblad.nl en schrijf u in voor de nieuwsbrief.

CITAAT

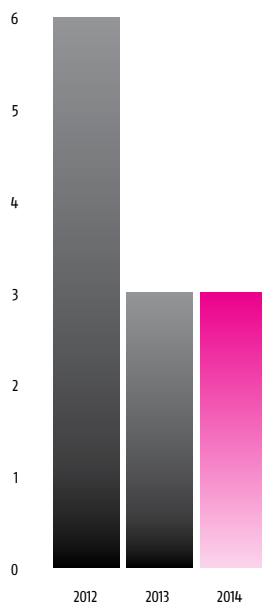
“**Adolescenten met het uitgavepatroon van een Zuidas-advocaat, het is het schrikbeeld van iedere ouder.**”

Tieners die duizend euro stukslaan tijdens een kroegavond associeert zakenblad *Quote* met advocaten. In het septemnummer staat opvoedadvies voor rijke ouders. (*Quote*, 18 augustus)

CIJFERS

Minder gerommel

Aantal gevallen waarin rechtsbijstand onvoldoende doelmatig of zorgvuldig is geweest dan wel waarin onvoldoende informatie is gegeven met het oog op de vaststelling van de vergoeding.

Bron: ministerie van Veiligheid en Justitie

COLUMN

Matthijs Kaaks

Komt een klokkenluider bij de advocaat

Advocaat Cees Korvinus haalde begin augustus de voorpagina van *NRC Handelsblad* omdat hij een *no cure, no pay*-afpraak zou hebben gemaakt met de bekende klokkenluider Ad Bos. De Amsterdamse deken noemt dat een ernstige zaak en heeft een onderzoek gestart. Uit dit bericht kunnen drie conclusies worden getrokken: het was komkommertijd, het dossier van een klokkenluider kent geen einde en de Nederlandse orde van advocaten maakt zich grenzeloos belachelijk.

Iedere gewetensvolle advocaat zal ooit wel een keer optreden voor een cliënt met de afspraak dat hij pas hoeft te betalen als er geld uit de zaak komt. Als dat geschiedt volgens de afspraak *no win, no fee* zoals de Amerikanen dat noemen, is dat volgens de Nederlandse orde van advocaten niet toegestaan. Sinds 2002 is dat bij verordening verboden, met uitzondering voor letselschade en incasso's.

In de praktijk leidt het verbod tot tal van varianten waarbij de afspraak zo vaak mogelijk blijft. De advocaat zegt dan tegen de cliënt: 'We zien eerst wel wat er uit komt.' Intussen heb ik nog nimmer een goed argument tegen *no cure, no pay* gehoord. *NRC* schreef: 'Tegenstanders van *no cure, no pay* vrezen dat advocaten alleen nog zaken zullen doen waarbij zij vrijwel zeker zullen slagen.'

So what? Te veel advocaten procederen nu in kansloze zaken tegen een

moddervet uurtarief terwijl ze van tevoren hun cliënt valse hoop hebben gegeven.

Een ander vaak gehoord argument is dat advocaten geen economisch belang bij de uitkomst van een zaak mogen hebben. Dat belang heeft echter iedere advocaat, anders doet hij zijn werk niet goed. En sterker nog, soms betaamt het een behoorlijk advocaat om een zaak te doen voor een cliënt volgens de afspraak dat alleen bij goede afloop wordt betaald. Dat geldt bijvoorbeeld voor een klokkenluider.

Ad Bos bracht in 1999 de massale bouwfraude aan het licht die leidde tot de parlementaire enquête van 2002. Hij werd vervolgens zelf als enige verdachte vervolgd. In de bouwwereld kreeg hij geen werk meer en de staat weigerde hem enige compensatie. In de tijd dat Korvinus hem rechtsbijstand verleende, woonde Ad Bos in een camper. Pas in 2009 ontving hij een schadevergoeding na een uitputtende strijd. Hoe had de man al die jaren zijn advocaat moeten betalen?

Kennelijk heeft de orde liever dat een berooide klokkenluider naar De Brauw gaat. Daar krijgt hij een keurig boekwerk getiteld *Alternative fee arrangements* waar hij uit kan kiezen, allemaal binnen de lijntjes van wat hoort. Hij moet dan wel eerst een tonnetje apart leggen voor de basisfee. *Get real*. Laten we snel dat beroerde verbod afschaffen.

TER ZITTING

Zeperd

Een rammelend ontslagdossier

Lars Kuipers

En enkele keer hoef je ter zitting je mond niet eens open te doen voor een optimaal resultaat. Zoals vandaag, in de zaak die mevrouw H. heeft aangespannen tegen haar werkgever, de stichting Openbaar Primair Onderwijs Almelo (OPOA).

Als directeur van basisschool De Triangel raakte mevrouw H. eind 2013 verwickeld in een arbeidsconflict. Stichting OPOA schermt ermee dat medewerkers van De Triangel eind 2013 aan de bel trokken omdat er van alles ontbrak op school: onderwijsplannen, leerplannen enzovoort. Het gesprek daarover – nou ja, gesprek – liep erop uit dat mevrouw H. werd weggestuurd. Ze werd geschorst en uiteindelijk ontslagen. De directeur tekende beroep aan en nu zit ze tegenover de meervoudige bestuurskamer in Zwolle.

‘In het primaire besluit,’ zegt de voorzitter, ‘staat dat mevrouw is geschorst vanwege het gebrek aan vertrouwen binnen het team en geconstateerde tekortkomingen. We hebben hier twee positieve beoordelingen, uit 2010 en 2012, en een managementrapportage uit 2013. Daar staan wel wat zaken in, maar waaruit blijken nou die tekortkomingen?’

‘Daar is eigenlijk maar weinig documentatie over,’ moet de raadvrouw van de stichting toegeven.

De rechter leest voor uit het verslag van de medezeggenschapsraad. ‘Wij zien graag dat mevrouw H. haar werkzaamheden zo spoedig mogelijk hervat. Daar lees ik toch niet echt wantrouwen uit.’

‘Ik heb begrepen dat er nogal wat medestanders van mevrouw H. in de medezeggenschapsraad zitten,’ zegt de advocaat. ‘Met name de ouders. Het per-

soneel heeft zich op een gegeven moment daarvan gedistantieerd.’

‘Maar dat zit niet in het dossier,’ merkt de rechter op.

‘Klopt.’

Het is eigenlijk een beetje pijnlijk, en bij de bespreking van het ontslagbesluit wordt het er niet beter op. ‘Ik heb hier een personeelstevredenheidsspeiling uit 2013,’ zegt de rechter. ‘Daarbij krijgt het schoolklimaat een 7,9 – het referentiecijfer is een 7,3 – en het management een 7,4 – het referentiecijfer is een 7,1. Als je daar nou naar kijkt, duidt dat dan op disfunctioneren?’

‘Ik ben het met u eens dat het slecht of niet gedocumenteerd is.’ Het klinkt bijna hulpeloos. ‘Maar ik denk dat die cijfers dateren van vóór de problemen, die in de eerste helft van 2013 zijn ontstaan.’

De rechters zijn er snel klaar mee. Ze trekken zich terug voor een voorlopig oordeel. Dat is klip-en-klaar: alle beroepschriften zijn gegrond.

‘Nu u dit weet, kan de rechter u aanbieden dat u een mediationtraject in gaat,’ zegt de voorzitter.

Mediation – beide partijen accepteren het grif. De rechters kunnen overgaan tot de orde van de dag.

Meer weten? Lees een langere versie van dit rechtbankverslag op advocatenblad.nl.

AGENDA

PLEIT 2015

Tijdens PLEIT2015, de kennisdag over ICT voor de juridische praktijk, staan actuele ICT-ontwikkelingen centraal. De digitalisering van de Rechtspraak en de impact op uw kantoor (Project KEI), de meldplicht datalekken, efficiënt digitaal werken, digitale vaardigheden, privacy, nieuwe wet- en regelgeving en IT-beveiliging. Ook biedt PLEIT2015 platform aan innovatieve ICT-start-ups. Bezoekers kunnen daarnaast vragen voorleggen aan de specialisten van de ICT helpdesk.

Datum: 6 oktober 2015.

Plaats: De Fabrique, Utrecht.

Kijk voor aanmelding en meer informatie op <http://www.pleit.nl>.

MEDIATIONCONGRES
2015

De Mediatorsfederatie Nederland (MfN) houdt op donderdag 26 november het Mediationcongres 2015 in Spant! Bussum. Thema van deze zesde editie is: ‘Maatschappij in beweging, kansen voor mediation!’ Hierbij is aandacht voor veranderende wetgeving op velerlei gebied, ook op dat van mediation zelf. Sprekers zijn onder meer minister van Veiligheid en Justitie Ard van der Steur en hoogleraar Rechtstheorie en hoofd departement Rechtsgeleerdheid Universiteit Utrecht Ton Hol. Journalist Paul Laseur is gespreksleider.

Meer informatie en aanmelden?

Ga naar: <http://bit.ly/1UNEKsl>.

advertentie

SPANDAW

BEDRIJFSRECHERCHE

Bewezen verklaard

Onafhankelijk onderzoeksbureau
op het gebied van strafrecht en civiel recht

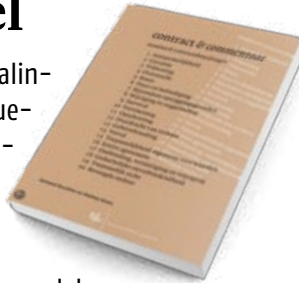
tel. 0594 519 633

www.spandawbedrijfsrecherche.nl

GEZIEN

De beige Bijbel

Elk contract bevat standaardbepalingen: hoe regelen partijen eventuele aansprakelijkheid, welke rechter is bevoegd bij een geschil? Hoe verwoord je deze rechten en plichten het best? Advocaten Aernoud Bourdrez en Matthijs Brons delen in *Contract & Commentaar* (Boom Juridische uitgevers, 2015) hun kennis.

Nederland kent geen stevige tradities voor contractenmakers, stelt oud-raadsheer in de Hoge Raad en contractenmaker Coen Drion in het voorwoord bij *Contract & Commentaar*. Hier zijn, in tegenstelling tot in de Anglo-Saksische rechtssystemen, bijvoorbeeld geen specialisaties in *contract drafting*. Ook boeken op dit gebied zijn in Nederland nauwelijks voorhanden. De echte contractenmakers houden 'hun spreekwoordelijke kaarten (en kennis) bij de borst,' schrijft Drion. Wat die kaarten betreft gaan de auteurs van dit boek *all-in*. De advocaten Bourdrez en Brons leggen twintig standaardbedingen op tafel en geven bij elke bepaling uitgebreid uitleg over hun keuzes.

Op de linkerpagina's in dit boek staat telkens een artikel in zwarte en groene inkt; op de rechterpagina vindt de lezer een toelichting in dezelfde kleuren. De zwarte tekst op de rechterpagina correspondeert met de zwart afgedrukte onderdelen van de voorbeeldbepaling links. Per artikel zijn zo meerdere pagina's besteed.

Juristen die dagelijks contracten opstellen en beoordelen zullen de vingerwijzingen herkennen van hun eigen praktijk. *Contract & Commentaar* vormt voor die groep een handig naslagwerk; er is ook ruimte genoeg voor eigen aantekeningen. Advocaten die minder ervaren in contractenwerk zijn, kunnen het nodige leren van *Contract & Commentaar*. Moet je nou wel of niet een *entire agreement* clause opnemen? Hoe stel je een goed vervalbeding op? Is een *survival clause* wel nodig? De auteurs leggen ook verbanden tussen verschillende contractbepalingen bloot zoals hoe aansprakelijkheid behalve met een exoneratiebeding bijvoorbeeld beperkt kan worden in de garantiebepaling of het overmachtsartikel. Wat de standaardbepalingen betreft, zou dit boek voor veel advocaten een plek moeten krijgen naast hun *Tekst & Commentaar Burgerlijk Wetboek* of *Sdu Commentaar Vermogensrecht*. *Commentaar & Contract* vormt zo de nieuwe 'blauwe Bijbel', maar dan beige.

Nathalie Gloudemans-Voogd

Echte aandacht

Geen B2B, geen B2C, maar Human2Human heeft de toekomst, stelt verkooptrainer en coach Daniëlle de Jonge.

Hoe kun je jezelf succesvol in de markt zetten? Hoe zorg je ervoor dat je gekocht wordt? In *Human2Human: de nieuwe klantrelatie* (Van Duuren Management, 2015) reikt Daniëlle de Jonge hulpmiddelen aan. In drie delen – 'Klanten vinden', 'Klanten hebben' en 'Klanten houden', beschrijft De Jonge drie kernpunten van het verkoopproces.

Teksten als 'echte aandacht helpt je om je daadkrachtig te onderscheiden' doen wat open-deurderig aan, maar voor wie zich begeeft op het gladde ijs van acquisitie, marketing en sales biedt het boek een enorme hoeveelheid tips en tricks.

Sabine Droogleevoer Fortuyn

Handzame gids

Praktisch arbeidsprocesrecht onder de WWZ (Sdu, 2015) zou op het nachtkastje moeten liggen.

Op 1 juli trad de Wet werk en zekerheid (WWZ) in werking. De bedoeling van de wetgever is onder meer om het ontslagrecht eenvoudiger te maken. Of dat het geval is, moet blijken. In elk geval kan worden geconstateerd dat het procesrecht onder de WWZ complex is. Een voorbeeld: indien een werknemer met toestemming van het UWV is ontslagen, kan hij in sommige gevallen bij de kantonrechter om herstel vragen van de dienstbetrekking, maar in andere gevallen om vernietiging van de opzegging. In alle gevallen bestaat er de mogelijkheid van hoger beroep. Sommigen noemen het nieuwe systeem een *lawyers paradise*, ik denk dat de term doolhof beter passend is. In een doolhof heb je een gids nodig. Een dergelijke gids bieden mr. Vestering en mr. Wetzels. In *Praktisch arbeidsprocesrecht onder de WWZ*, een handzaam boekje, geven zij een helder overzicht van de procesregels binnen de WWZ. Het boekje verdient een plek op het nachtkastje van iedere arbeidsrechtjurist of in elk geval een plek in zijn boekenkast.

Christiaan Oberman

Kansrijke zaak maar geen draagvlak?

Liesker Legal gelooft dat elke zaak, waar u als advocaat achter staat, een kans verdient.

Liesker Legal neemt bij kansrijke zaken, voor alle rechtsgebieden met een vordering vanaf € 150.000, het proceskostenrisico over.

Hierdoor procederen uw cliënten kosteloos.

Wij zijn met trots marktleider in procesfinanciering.

Ceresstraat 4
4811 CC Breda
076 - 530 36 00

info@lieskerlegal.nl
www.lieskerlegal.nl

VACATURES CORPORATE & COMMERCIAL CONTRACTING

BWK Partners is een jong advocatenkantoor, gevestigd in Amsterdam. BWK Partners groeit snel en daarom zoeken we naar ambitieuze collega's voor onze praktijk Corporate & Commercial Contracting:

een medewerker (met ten minste 4 jaar ervaring)
een senior medewerker (met ten minste 6 jaar ervaring)

Wij zoeken collega's die Grotius hebben afgerond (of deze opleiding binnenkort willen volgen) en die gespecialiseerd zijn in een of meer van de volgende gebieden: M&A, ondernemingsrecht, contractenrecht, corporate litigation.

Meer informatie over onze vacatures en sollicitatie-procedures vind je op onze website (www.bwkparkers.com), of neem contact op met Lukas Witsenburg (l.witsenburg@bwkparkers.com) om je mogelijkheden te bespreken.

Oosteinde 27 | 1017 WT Amsterdam | Tel: 020 2400710

Gezocht

EEN ERVAREN ADVOCAAT

die wil toetreden tot de (kosten) maatschap en belangstelling heeft voor arbeidsrecht, sociaal zekerheidsrecht en/of strafrecht.

Uw profiel:

Ruime ervaring op bovengenoemde rechtsgebieden
Interesse in de sociale advocatuur
Goede communicatieve vaardigheden

Reacties met c.v. graag voor 18 september 2015 richten aan: mr. L. van Sommeren
Acta Advocaten, Postbus 1295, 6501 BG Nijmegen of per mail: info@acta-advocaten.nl
Informatie bij mr. L. van Sommeren of mr. E. Maalsen

ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE ?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag
Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

Altijd bereikbaar

- X 15 jaar ervaring met VOIP
- X Een vast nummer op uw GSM
- X Voicemail in email
- X Keuze menu met tijdschakeling
- X Faxen ontvangen en versturen
- X Via onze veilige servers in Nederland

Bel Luuk op **020 716 37 51** of kijk op business.xoip.com

INTUSSEN OP HET BINNENHOF

Voor advocaten relevante Haagse voornemens en nieuwe wetten.

Marian Verburgh

WET AUTEURSCONTRACTENRECHT

STATUS Wetsvoorstel 33 308 tot wijziging van de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten in verband met de versterking van de positie van de auteur en de uitvoerend kunstenaar bij overeenkomsten betreffende het auteursrecht en het naburig recht (Wet auteurscontractenrecht) is op 30 juni 2015 tot wet verheven (*Stb.* 257).

INHOUD Regeling van het exploitatiecontract. Auteurs en kunstenaars krijgen recht op een redelijke vergoeding en er worden een zogenaamde best-seller bepaling en non-usus bepaling ingevoerd. Onredelijk bezwarende bedingen worden vernietigbaar en er kan een geschillencommissie worden ingesteld. De filmregeling wordt verduidelijkt. Bij amendement-Taverne is een regeling opgenomen voor open access beschikbaar stellen van wetenschappelijk werk.

IN WERKING 1 juli 2015.

MEER GELIJKE BEHANDELING

STATUS Initiatiefwetsvoorstel 32 476 van de leden Bergkamp, Van Ark enzovoort tot wijziging van de Algemene wet gelijke behandeling in verband met het annuleren van de enkele-feitconstructie in de Algemene wet gelijke behandeling is op 21 mei 2015 tot wet verheven (*Stb.* 200).

INHOUD Volgens de Algemene wet gelijke behandeling mogen medewerkers niet worden ontslagen vanwege hun seksuele geaardheid, ras, geslacht of burgerlijke staat. In de wet is nu verduidelijkt dat organisaties met een godsdienstige, levensbeschouwelijke of politieke grondslag ook geen onderscheid mogen maken op andere, aanvullende argumenten (de zogenaamde enkele-feitconstructie).

IN WERKING 1 juli 2015.

RAADGEVEND REFERENDUM

STATUS Wet van 30 september 2014, houdende regels inzake het raadgevend referendum (Wet raadgevend referendum), *Stb.* 2015, 122, en Wet van 10 maart 2015 tot wijziging van de Wet raadgevend referendum, houdende opneming van een opkomstdrempel en een horizonbepaling, *Stb.* 2015, 123.

INHOUD Eerstgenoemde wet maakt het mogelijk om, op initiatief van burgers, een raadgevend referendum te houden met als doel de wetgever te adviseren voorgenomen wetgeving te wijzigen. De uitslag is niet bindend. Tijdens de plenaire behandeling van dit initiatiefvoorstel in de Eerste Kamer is een reparatievoorstel over een opkomstdrempel en een horizonbepaling toegezegd. Dat heeft geleid tot de tweede wet.

IN WERKING Beide wetten 1 juli 2015.

VOETBALVANDALISME

STATUS Wetsvoorstel 33 882 tot wijziging van de Gemeentewet en het Wetboek van Strafrecht ter aanscherping van de maatregelen ter bestrijding van voetbal-

vandalisme en ernstige overlast is op 30 juni 2015 (*Stb.* 255) tot wet verheven.

INHOUD De burgemeester kan een gebiedsverbod, groepsverbod of meldplicht opleggen, ook als iemand slechts één keer betrokken is geweest bij groepsgewijze ordeverstoring of als hem een stadi- onverbod is opgelegd. De strafrechter kan een gebiedsverbod opleggen. De termijnen zijn verlengd. Daarnaast is de maximale duur van de vrijheidsbeperkende maatregelen die de strafrechter op grond van artikel 38v Wetboek van Strafrecht kan opleggen, verhoogd van twee naar vijf jaar. Ook rond andere sporten dan voetbal, bij evenementen (zoals kermis, Koningsdag, oud en nieuw), bij wijkoverlast en bij uitgaansgeweld kunnen deze bevoegdheden worden ingezet.

IN WERKING 1 juli 2015.

GEWIJZIGD BOUWBESLUIT

STATUS Besluit van 15 juni 2015 (*Stb.* 249), houdende wijziging van het Bouwbesluit 2012 betreffende de deregulering van de woonfunctie en enkele andere wijzigingen.

INHOUD Diverse regels voor bouwen zijn aangepast. Zo hebben particulieren voortaan meer vrijheid bij het (laten) ontwerpen van een eigen huis zoals de trappen, de plafondhoogte en de omvang van badkamer en toilet. Bouwen van nieuwe studentenwoningen is eenvoudiger. De minimale oppervlakte voor een woning is 15 m². Dit was 18 m². Een balkon en een fietsenhok zijn niet meer verplicht. De hoofdingang in een nieuw gebouw moet rolstoeltoegankelijk zijn. De ruimte in een gebouw met een publieke functie moet voor 80 procent rolstoeltoegankelijk zijn, in winkels is dat 60 procent.

IN WERKING 1 juli 2015.

advertentie

Als bij jou ambitie en gerechtigheid hand in hand gaan...

We zijn op zoek naar een medewerker of gevorderde stagiaire.
www.knoops.info/vacatures

knoops'advocaten
international lawyers

Collecties Advocatuur

De meest complete bron per rechtsgebied

A

Als advocaat heeft u te maken met uitdagende vraagstukken. Daarom stelt u hoge eisen aan de bronnen die u raadpleegt. De Collecties Advocatuur zijn de meest complete bron per rechtsgebied. De inhoud is actueel en van de hoogste kwaliteit, daar staan onze topauteurs garant voor.

Ervaar zelf hoe u hiermee sneller tot de essentie van uw vraagstuk komt en maak kennis d.m.v. een proefabonnement van 4 weken. Dit stopt automatisch.

V

De volgende Collecties zijn beschikbaar:

- Aansprakelijkheid, Verzekering & Schade
- Arbeidsrecht
- Banking & Finance
- Burgerlijk procesrecht
- Contractenrecht
- IE- en ICT-recht
- Insolventierecht
- Omgevingsrecht
- Ondernemingsrecht
- Openbare orde en veiligheid
- Personen-, familie- en erfrecht
- Sociale zekerheidsrecht
- Staats- en bestuursrecht
- Strafrecht
- Vastgoedrecht

Vrijblijvend en zonder kosten kennismaken?

Ga naar: wolterskluwer.nl/collectie-advocatuur

A

Navigator. Sneller tot de essentie.

U kunt alle Collecties raadplegen via onze informatieportal Navigator. Op basis van feedback van vele klanten is het gebruiksgemak sterk verbeterd. U vindt nog sneller de gewenste informatie en kunt eenvoudig documenten downloaden, printen, delen en e-mailen.

V

Wolters Kluwer

When you have to be right

KORT

Grenzen van verschoningsrecht

Bescherming verschoningsrecht tegen inlichtingendiensten moet in herziening van Wiv, stelt advocaat Pestman.

Sabine Droogleever Fortuyn

Een dag voor de lancering van de voorgestelde herziening van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Wiv) op 2 juli, besliste de Haagse voorzieningenrechter in de zaak rond het afluisteren van advocatenkantoor Prakken d'Oliveira dat de staat het beleid voor het afluisteren van advocaten door geheime diensten binnen zes maanden moet bijstellen. Een onafhankelijk orgaan moet de mogelijkheid krijgen het afluisteren tegen te gaan of te stoppen.

De strekking van deze uitspraak is in het wetsvoorstel niet terug te vinden. Wel staat in de herziening dat de inlichtingendiensten voortaan ook via de

kabel grootschalig communicatie mogen onderscheppen en opslaan. Tot 1 september is het voorstel in consultatie. Daarna buigt de Kamer zich erover.

Afgelopen zomer ging de staat tegen de uitspraak van de Haagse voorzieningenrechter in hoger beroep. Michiel Pestman, die als advocaat van het afgeluisterde kantoor Prakken d'Oliveira het kort geding tegen de staat aanspande, begrijpt niet waarom de minister enerzijds heeft toegezegd een onafhankelijke toets voor het afluisteren van advocaten te zullen invoeren en anderzijds appèl heeft aangetekend. 'Op fundamentele punten zijn we het eens, hoger beroep is zonde van de moeite.'

Veel meer ligt het volgens Pestman voor de hand dat het kabinet de bescher-

Michiel Pestman

Foto: ANP

ming van het verschoningsrecht van advocaten tegen inlichtingen- en veiligheidsdiensten opneemt in het wetsvoorstel, net zoals de bescherming van journalisten in artikel 24 lid 4 van het voorstel is geregeld. 'Je hebt er echt geen zes maanden voor nodig om het woord advocaat aan het artikel toe te voegen. Wil Plasterk tijd winnen? Is hij bezig lopend onderzoek af te ronden? Ik zou er bijna achterdochtig van worden.'

Op 24 september behandelt de rechter van het Gerechtshof Den Haag de afluisterzaak in hoger beroep. Op www.advocatenblad.nl vindt u meer informatie over het wetsvoorstel en een stapsgewijze reconstructie van wat aan de zaak voorafging.

LAWYERS FOR LAWYERS

Geest is uit de fles

China probeert burgerrechtenbeweging halt toe te roepen. Volgens advocaat Teng Biao is dat zinloos.

Tatiana Scheltema

Op donderdag 9 juli verdween de Beijingse advocaat Wang Yu plotseling van de radar. Ze bleek te zijn gearresteerd. Op haar verdwijning volgden intimiderende maatregelen tegen Chinese mensenrechtenadvocaten: zo'n driehonderd werknemers en familieleden werden in de weken erna op het politiebureau ontboden en verhoord. De meesten werden weer vrijgelaten.

Hun collega Teng Biao maakt zich ernstig zorgen over de ongeveer twin-

tig advocaten die nog altijd spoorloos zijn verdwenen, vertelt hij via Skype vanuit zijn huidige woonplaats New Jersey. Tengs zorgen zijn niet ongegrond: hij werd ooit in China zonder aanklacht vastgehouden en gemarteld, waarop hij zijn land ontvluchtte naar New York.

De frontale aanval op mensenrechtenadvocaten is weliswaar ongebruikelijk fel, maar niet verrassend, zegt

Teng Biao

Foto: HH

Teng. 'Sinds zijn aantreden in 2012 richtte president Xi Jinping zijn pijlen op verschillende groepen: de christelijke kerken, universiteiten, internet. Dus dat hij ook de mensenrechtenadvocaten die hen verdedigen aanvalt, was een kwestie van tijd. Het is een gericht offensief tegen de burgerrechtenbeweging in China.'

Wat de mensenrechtenadvocaten succesvol maakt, is dat ze internet en social media gebruiken om de waarheid achter een zaak naar buiten te brengen. 'Ze zijn bekend, ze hebben een netwerk en zijn goed georganiseerd. En ze krijgen veel steun vanuit de maatschappij. De meeste mensen weten dat de partijtjpropaganda veel leugens bevat. Het is tegenwoordig een soort eer om op te komen voor mensenrechten in China.'

‘Er zitten te weinig uren in een dag’

Advocate Ivonne Leenhouders specialiseerde zich in zedenzaken. ‘De mensen die denken dat de politie wel openstaat voor hun verhaal, komen van een koude kermis thuis.’

Erik Jan Bolsius

Beeld: Jean-Pierre Jans

Strafpleiters vallen nog weleens op met hun uiterlijk vertoon. Een grote auto en statig kantoorpand moeten hun cliënten overtuigen van hun kwaliteit. Ivonne Leenhouders en haar collega’s van Veraart De Granada strafrechtadvocaten doen daar niet aan mee. De advocaten werken vanuit een spuuglelijk kantoor in een Alkmaarse woonwijk. Ze zitten er niet mee, zegt Leenhouders: ‘De sfeer is prima, we zitten aan dezelfde gang en lopen makkelijk bij elkaar naar binnen. En de meeste cliënten komen nooit bij ons, die bezoeken wij.’ Het goedkope pand heeft ook een zakelijk voordeel: ‘In het strafrecht heb je het financieel niet ruim. We halen ongeveer tachtig procent van onze inkomsten uit gefinancierde rechtsbijstand. De vorige minister van Justitie, Ivo Opstelten, adviseerde de strafpleiters al eens om er een ander rechtsgebied bij te doen. Daar krijg ik buikpijn van. Het is zo complex om het geheel goed te overzien, in het strafrecht alleen al. Je kunt daar niet even een echtscheidinkje en een arbeidszaak bij doen.’

Leenhouders koos bewust voor het strafrecht. ‘Dit is het echte advocatenwerk, je knokt voor mensen die helemaal niemand meer aan hun kant hebben staan, je kunt heel veel voor ze

Wie is Ivonne Leenhouders?

Maandelijks haalt het *Advocatenblad* een frisse neus met een advocaat om al wandelend te praten over werk en leven. Dit keer: **Ivonne Leenhouders** (1975).

- 1999-2004: advocaat bij Gresnigt & Van Kippersluis advocaten
- 2004-heden: advocaat en partner bij Veraart De Granada strafrechtadvocaten
- Lid van de Raad van de orde Noord-Holland, portefeuille strafrecht
- Actief lid Advocaten zonder Grenzen

betekenen in de moeilijkste fase van hun leven. En ik vind het inhoudelijk-juridisch leuk, het is veel sneller dan procedures in civiele zaken waarbij je maandenlang alleen stukken produceert.’

Bij haar huidige kantoor specialiseerde ze zich in zedenzaken, dankzij

haar recent overleden leermeester Chris Veraart. Hij maakte naam met het boekje *Valse zeden*, over zaken van mensen die vals beschuldigd zijn van zedendelicten. ‘Het hoogste percentage valse aangiftes is in zedenzaken. Als iemand naar de politie gaat om te vertellen dat haar stiefvader haar heeft misbruikt, sta je direct met 10-0 achter, want “zo’n meisje verzint dat niet”, is de gedachte. Je moet dus met een alternatief komen, uitleggen hoe iets verkeerd wordt geïnterpreteerd, of helemaal niet is gebeurd. Dat zie je veel in vechtscheidingen, daar wordt alles uit de kast gehaald. Als je ex je opeens gaat beschuldigen, wordt alles achteraf anders ingevuld, tot een ongepaste grap aan toe. Veel verdachten denken: “Ik heb niks fout gedaan, dus ik ga het uitleggen en dat komt wel goed”, maar de mensen die denken dat de politie wel openstaat voor hun verhaal, komen van een koude kermis thuis. Juist omdat er zelden getuigen zijn in dit soort zaken, zijn heel kleine dingen al steunbewijs. Dus doe je als advocaat veel onderzoek, om een evenwichtig verhaal te krijgen.’

Haar ervaring is dat degene die aangifte heeft gedaan in een zedenzaak vaak bij het verhaal blijft, ook nadat de zaak is geseponneerd of de verdachte is

Ivonne Leenhouders: 'De vorige minister van Justitie adviseerde strafpleiters om er een ander rechtsgebied bij te doen. Daar krijg ik buikpijn van.'

vrijgesproken. 'Je kunt eigenlijk niet meer terug, na alles wat er gebeurd is. Zo'n beschuldiging blijft hardnekkig hangen, voor jaren. Dat is echt traumatisch. Er is ook altijd pers in de zaal, en anders gaat het wel via sociale media rond. Als journalisten mij bellen of een cliënt mee wil werken aan een tv-uitzending over diens zaak, zeg ik standaard nee. Het is nooit in je belang dat je gekoppeld wordt aan een zedenzaak, ook niet als je vertelt dat je bent vrijgesproken.' Zelf zat ze ooit als deskundige bij *Pauw & Witteman*, in een zaak van een leraar (geen cliënt van haar) die vals beschuldigd was door een boze leerlinge. Dat tv-optreden

was goed voor haar naamsbekendheid, merkte ze. 'Het heeft een enorm effect, iedereen kent de advocaten die vaak op de buis zijn, men denkt: "Hij komt op tv, dus hij zal wel goed zijn". Maar je moet het echt alleen maar doen als het goed is voor je cliënt of als je een maatschappelijk relevant thema aan de orde wilt stellen.'

Ingespannen over haar vak pratend, stevig wandelend, zonder echt naar de omgeving te kijken, komt Leenhouders uit op de Singel in Alkmaar. Ze vertelt kritisch over de ondernemingszin van advocaten, ook bij haar eigen kantoor. 'Onze beroepsgroep regelt het niet professioneel genoeg. Kijk maar

eens goed naar je eigen maatschapscontract of de arbeidsovereenkomsten met je werknemers. Dat heeft zeker met prioriteiten te maken, die liggen altijd bij de inhoud van het werk. Het nadeel van ons soort werk is, dat je nooit de deur kunt dichttrekken met het gevoel "het is af". Ik heb permanent het gevoel dat ik achterloop. Er zitten te weinig uren in een dag.' Toch piekert ze er niet over een ander beroep te zoeken. Door regelmatig te sporten komt ze los van haar werk. 'Het gevaar is dat je altijd in je hoofd zit, als je niet oppast word je topzwaar. Door te sporten voel ik mijn lijf weer een beetje. Als ik dat blijf doen, haal ik mijn pensioen met gemak.'

Willem Heemskerk (1968)

Opleiding

1986–1990: Economie – Erasmus Universiteit Rotterdam

1990–1992: Nederlands recht – Universiteit Leiden

1992: Université de Poitiers

Werkervaring

1992–heden: Advocaat bij Pels Rijcken & Droogleevers Fortuijn in Den Haag

2003–heden: Raadsheer–plaatsvervanger, Gerechtshof Arnhem–Leeuwarden

Nevenactiviteiten

2009–heden: Lid van de Adviescommissie voor burgerlijk procesrecht van het ministerie van Veiligheid en Justitie

2015–heden: bewerking Hoofdlijnen van Nederlands burgerlijk procesrecht (Convoy Uitgevers, Dordrecht)

Burgerlijke staat: Getrouwd, vier zonen

‘Met KEI komen er te veel veranderingen tegelijkertijd’

Als tiener wilde hij juist niet doen wat zijn vader deed. Zoals zo vaak eindigt de zoon alsnog op dezelfde plek als de vader. In het geval van de familie Heemskerk is dat onder andere op het titelblad van het handboek voor de civiele procespraktijk *Hoofdlijnen van Nederlands burgerlijk procesrecht*. Hoe kwam dat zo? En wat vindt Willem Heemskerk van het programma Kwaliteit en Innovatie?

Nathalie Gloudemans-Voogd

Beeld: Jiri Büller

Onbegrijpelijke woorden zijn het voor een jongen van veertien: appellabiliteit, eis in reconventie, conservatoir beslag. Als toverformules rollen ze in de zomer van 1982 gestaag van de typemachine. Willem Heemskerk, dan nog een tiener met een typediploma vers in de vingers, mag een handgeschreven manuscript van zijn vader Wim uitwerken. Eerdere versies van het handboek *Hoofdlijnen van Nederlands burgerlijk procesrecht* staan dan al jaren in de kast bij advocaten. Tussen 1967 en 2012 bewerkt Heemskerk senior het boek van zijn oude mentor Hugenholtz; hele zomers besteedt hij eraan. Voor de vierentwintigste druk mag Heemskerk junior de bewerking overnemen. Willem Heemskerk is inmid-

dels zelf ook expert op het gebied van burgerlijk procesrecht (lezers kennen misschien nog zijn rubriek ‘Hoe zat het ook alweer met...’ tussen 2000 en 2005 in dit blad). In april 2015 verscheen de nieuwe *Hoofdlijnen* bij Convoy Uitgevers (Dordrecht). De timing is opvallend: het programma Kwaliteit en Innovatie zou eerst per 1 januari 2016, maar nu waarschijnlijk per medio 2016, voor ingrijpende wijzigingen in het burgerlijk procesrecht gaan zorgen.

‘Ik was als achttienjarige van plan niet precies hetzelfde te gaan doen als vader,’ vertelt Willem Heemskerk op kantoor bij Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn. ‘Dan word je toch maar eindelijk overgeleken.’ Die manuscripten uittikken wakkerden in eerste instantie

ook geen verlangen aan om rechten te studeren. Drieënhalf jaar wijdde Willem Heemskerk zich aan een economiestudie tot hij bij het kerstdiner in het ouderlijk huis ‘tentatief een balletje opgooide’: economie vond hij eigenlijk niet leuk genoeg, wat nou als hij toch nog rechten zou gaan doen? Heemskerk verwachtte een negatieve reactie van zijn ouders, maar vader Wim zei: ‘Goed plan. Volgens mij ben je een uitstekend jurist.’ Na een rappe rechtenstudie werd Willem Heemskerk advocaat; dat was zijn vader ook een paar jaar geweest voor hij ging werken aan de universiteit. Heemskerk senior was in zijn stage onder de hoede genomen door W. Hugenholtz, die als negentwintigjarige advocaat in 1933 had besloten dat er maar eens een boek op

het terrein van burgerlijk procesrecht moest komen. Acht drukken bewerkte Hugenholtz zelf naast zijn praktijk. De negende druk, en verder, nam Hugenholtz' voormalig stagiaire W.H. Heemskerk op zich.

Nu staat er 'voortgezet door mr. W. Heemskerk' op het titelblad van *Hoofdlijnen*; Hugenholtz en Heemskerk senior staan nog steeds als auteurs vermeld. Hoe gaat zo'n proces? 'Vader vroeg in 2012 of ik de bewerking wilde overnemen. Hij vond onze stijlen op elkaar lijken en ik beweeg me natuurlijk inmiddels intensief op hetzelfde terrein. Ik zag er een klein beetje tegenop omdat ik weet dat het een zware klus is. Maar ik vind het ook leuk om kennis over te brengen. Dus eerst heb ik met het bestuur van kantoor overlegd. Pels Rijcken is een echt proceskantoor; we procederen veel. Dit boek past goed bij het *litigation* profiel dat we hebben en dat we willen uitdragen. Kantoor wilde me er graag bij steunen, onder andere door een geweldig team ter beschikking te stellen van de medewerkers Ines Blomsma, Anna van Duin en Roos Lawant. Samen hebben we in 2013 en 2014 het meeste gedaan aan dit boek.' Zo'n bewerking gaat tussen de praktijk door, vertelt Heemskerk. 'We hebben een verdeling gemaakt van wie wat doet. Zelf heb ik ook de laatste redactie gedaan. De dames en ik hebben hele stukken bewerkt en gezamenlijk hebben we die bekeken: waarom doet die uitspraak ertoe? Waarom is dat geschrapt? Het was leuk en inspirerend, maar ook best zwaar. En vader heeft dit altijd helemaal alleen gedaan. Ik heb wel zijn systematiek overgenomen: elke week als de *Rechtspraak van de Week* en de *NJ* binnenkwamen, vinkte hij de procesrechtelijke uitspraken aan. Zo doe ik het nu ook; ik heb digitale dossiers waarin ik nieuwe ontwikkelingen en tijdschriftartikelen verzamel.' Heemskerk noemt de pen van zijn vader 'uitstekend'. 'Ik vind de teksten die hij schreef begrijp-

'Ik was van plan niet precies hetzelfde te gaan doen als vader. Dan word je toch maar eindeloos vergeleken'

pelijk en toegankelijk. Die stijl wilden we aanhouden. Op een enkel punt hebben we wel een moderniseringsslag gemaakt. Zo stond het woord "dikwijls" er dikwijls in.' In de vorige druk stond ook nog 'het nieuwe procesrecht' als Heemskerk senior verwees naar de herziening van het procesrecht voor burgerlijke zaken van 2002. 'Veel advocaten weten niet beter. Dus hoe nieuw is dat nu eigenlijk nog?'

Kritisch over KEI

Het burgerlijk procesrecht staat opnieuw voor een grondige verandering. Het programma Kwaliteit en Innovatie, kort: KEI, belooft het procesrecht te digitaliseren, moderniseren en te vereenvoudigen. KEI komt maar beperkt aan de orde in *Hoofdlijnen*. Had het team niet beter even kunnen wachten met deze druk tot de nieuwe wetgeving is ingevoerd? Heemskerk: 'We weten nog steeds niet hoe snel KEI gaat lopen. Of de systemen erachter zich gaan houden, weten we nog niet. We weten dat de Rechtspraak daar geen heel goede conduitestaat in heeft. Het blijft speculeren en dat heeft geen zin. Als KEI inderdaad ingevoerd wordt in 2016 dan zal dit boek een uitstekend naslagwerk zijn. Misschien moeten we dan ook wel sneller dan de gebruikelijke cyclus van drie jaar een nieuwe uitgave uitbrengen. We denken ook wel aan een apart katern met de nieuwe wetgeving en systematiek om de praktijk van dienst te zijn.' Wat vindt Heemskerk als BPR-expert eigenlijk van de KEI-plannen? 'Het

mooist van KEI vind ik de digitalisering,' begint de Haagse advocaat. 'De advocatuur is al jaren digitaal; de Rechtspraak is dat mondjesmaat. Dat zou veel meer moeten aansluiten. Het is gek dat we een koerier naar Groningen moeten sturen met een conclusie en dat de Rechtspraak nauwelijks mail en vooral nog de fax gebruikt. Dus dat digitaliseringselement vind ik fantastisch. Ik heb echter grote aarzeling bij alle andere veranderingen die men tegelijkertijd wil doorvoeren.' De Rechtspraak en het ministerie van Veiligheid en Justitie noemen het 'modernisering'. Heemskerk twijfelt of het dat wel is: 'De afschaffing van de verplichte betekening door de deurwaarder, is dat modernisering? Als de tegenpartij straks niet verschijnt, moet er alsnog betekend worden. Ik verwacht dat de deurwaarder onder KEI nog steeds direct wordt ingeschakeld, anders verlies je alleen maar tijd.

De samenvoeging van dagvaarding en verzoekschrift tot één procesinleiding, terwijl onder de motorkap het onderscheid tussen vordering en verzoek wel bewaard blijft: dat is ook een beetje halfslachtig. Het verdwijnen van de rol als kloppend hart van de procedure; daar houd ik mijn hart bij vast. Straks zijn termijnen niet meer aan een vaste roldatum gekoppeld. Dat wordt lastig monitoren.' Zijn kantoorgenoten Karlijn Teuben en Kasper Jansen noteerden in 'Het Wetsvoorstel vereenvoudiging en digitalisering procesrecht: kanttekeningen vanuit de procespraktijk' (TCR 2015-2) wat Heemskerk betreft al de belangrijkste bezwaren. Langs dezelfde lijnen adviseerde de Adviescommissie voor burgerlijk procesrecht van het ministerie van Veiligheid en Justitie, vroeger de staatscommissie, waarin Heemskerk junior zijn vader als lid heeft afgelost.

Moeten de digitalisering en de modernisering van het burgerlijk procesrecht wel samengaan, vraagt

De bewerkers van de 24e druk overhandigen een exemplaar aan Heemskerk senior. Van links naar rechts: Anna van Duin, Willem Heemskerk, Wim Heemskerk, Roos Lawant en Ines Blomsma

Heemskerk zich af. *'If it ain't broken, don't fix it.* Dat zegt Marc Ynzonides (advocaat bij De Brauw, red.) terecht. Mijn gedachte is: zorg nou eerst voor digitalisering en als dat op streek is, kun je verder kijken. Het procesrecht functioneert nu uitstekend. Met KEI komen er te veel veranderingen tegelijkertijd.' Als KEI bedoeld is om het burgerlijk procesrecht voor de burger makkelijker te maken om zelf te procederen, is Heemskerk ook tegen dat idee. 'Dat hebben we geprobeerd met de formulierdagvaarding die in 1992 werd geïntroduceerd. Weinig burgers die daar gebruik van maakten, bleken in staat op enigerlei begrijpelijke wijze over het voetlicht te brengen met wie zij een probleem hadden en welke consequentie daaraan verbonden moest worden. Griffies klagen daar nog steeds over, terwijl we de formulierdagvaarding dertien jaar geleden hebben afgeschaft! Dus om de burger die toegang zonder meer te geven is misschien niet zo'n heel goede gedachte.'

Een van de andere beoogde wijzigingen met KEI is de regiefunctie van de rechter verder uitbreiden. Wat vindt Heemskerk daarvan? 'Ik heb begrepen dat de regiefunctie in de wet wordt gezet om de rechter het zelfvertrouwen te geven dat hij dit kan en mag. Maar feitelijk verandert er niks. Kijk naar de procesreglementen: dit gebeurt al vaak. Ik heb regiezittingen in grote zaken

meegemaakt en dat is buitengewoon zinnig. Het zijn Poolse landdagen: de zalen zitten vol en aan het eind van de dag hebben we toch wel een idee welke richting we op moeten. Dat is beter dan allemaal aktejes sturen. De keerzijde is wel, dat moeten we niet uit het oog verliezen: het proces is van partijen. De rechter is lijdelijk. Als partijen het rustig aan willen doen en het daar over eens zijn, waarom zou je ze dan opjagen en vervolgens zelf niet altijd snel doorkomen?'

Heemskerk, zelf plaatsvervangend raadsheer bij het Hof Arnhem-Leeuwarden (vader redde het uiteindelijk tot de Hoge Raad), doelt op de pilots procesversnelling bij de hoven Amsterdam en Den Bosch. 'In veel zaken hebben die pilots gezorgd voor gigantische aanhoudingen van arresten. Dat is ongelukkig. Regie is natuurlijk prima daar waar partijen gecoördineerd moeten worden. Maar als regie ook betekent dat de rechter meer het tempo gaat bepalen waarin de kunstjes gedaan moeten worden, terwijl partijen juist rustig aan willen doen, dan is dat niet goed. Juist door tijdsverloop zeggen partijen soms: "Zullen we niet toch met elkaar gaan praten?"' Ik preek nu natuurlijk voor eigen parochie, maar de gedachte bestaat soms dat zes weken voor een memorie van grieven een lange periode is. In een drukke advocatenpraktijk is het vaak zo dat er een kort geding binnenkomt juist

als je je aan die memorie wilt gaan zetten. Dan is het fijn als je een extra periode hebt, als je cliënt het goed vindt en je wederpartij ook. De uitstelregelingen waren altijd soepel; het is altijd te doen geweest. Maar met procesreglementen zonder *escape* en wetgeving die strenger lijkt op dit punt doet het mij wel vrezzen hoe dit in de praktijk ingevuld wordt.'

Welke problemen verwacht Heemskerk verder nog in de praktijk, bijvoorbeeld bij zijn beroepsgenoten? 'Praktijkjuristen worden nu overvallen met een veelheid aan wijzigingen. Wij zitten hier op een groot kantoor met een *litigation expert group*. We monitoren alle wijzigingen, passen de modellen aan, geven trainingen en cursussen, overleggen met de rol en de afdelingen financiële zaken en ICT over hoe we op KEI moeten inspelen. Wij zullen tijdig klaar zijn voor KEI; wij gaan dit prima overleven. Maar ik heb zo mijn aarzeling bij dat kleine kantoor, de eenpitter, de advocaten die maar een paar procedures per jaar hebben. Die hebben onder het huidige procesrecht wel een notie van hoe het moet, en anders springt de deurwaarder wel bij, of de griffie. Advocaten die nauwelijks procederen en overvallen worden met zoveel wijzigingen tegelijkertijd: daar gaan brokken van komen. Dan volgen beroepsfouten. Ik weet niet zeker hoeveel met de mantel der liefde zal worden bedekt, maar vast niet alles. De grootste makke vind ik toch: het is te veel verandering tegelijkertijd.'

Wat KEI precies gaat brengen; Heemskerk wacht het rustig af. Tot die tijd ligt 'zijn' druk van *Hoofdlijnen* als naslagwerk op tafel om hem in zijn praktijk te ondersteunen. De leden van de nieuwe generatie Heemskerk zijn hun vader in elk geval niet de hele zomer kwijt aan de volgende bewerking van het boek, zegt Heemskerk voor zijn vakantie. 'Ik ga het wel weer eens doorlezen van kaft tot kaft en alvast eens nadenken over een volgende druk. Misschien fietst KEI er toch wel snel doorheen.'

Strafrechtelijk beslag bij een verdachte onderneming

Het Openbaar Ministerie legt in het kader van een strafrechtelijk onderzoek vaak conservatoir beslag. Vermogensbestanddelen van een verdachte als tegoeden op bankrekeningen zijn onderwerp van dat beslag. Zo ook in het geval wanneer een onderneming als verdachte is aangemerkt. Een verdachte heeft de mogelijkheid om over de inbeslagneming ex art. 552a Wetboek van Strafvordering ('Sv') haar beklag te doen. Maar biedt deze beklagprocedure een verdachte onderneming anno 2015 eigenlijk wel voldoende rechtsbescherming?

Sabine Pijl¹

Het Openbaar Ministerie legt conservatoir beslag met als doel verhaalsmogelijkheden op het vermogen van de onderneming veilig te stellen met het oog op voordeelsontneming of boetes. Nu het boetep plafond onlangs is verhoogd naar maximaal tien procent van de jaaromzet, kunnen de beslagen in potentie een enorme omvang aannemen. Conservatoir beslag wordt bij ondernemingen met name gelegd op tegoeden op bankrekeningen. Ook beslag op voorwerpen, onroerende zaken (als (bedrijfs)panden) en roerende zaken (zoals handelsvoorraden en bedrijfsauto's) komt veelvuldig voor. Dat legt de bedrijfsvoering van een onderneming in menig

geval volledig lam. Als er bijvoorbeeld beslag wordt gelegd op banktegoeden van een onderneming, dan heeft dat tot gevolg dat een onderneming veelal niet meer zal kunnen voldoen aan haar betalingsverplichtingen, met als gevolg een mogelijk faillissement. In het licht van deze nadelige gevolgen is het van belang dat een onderneming afdoende mogelijkheden heeft om tegen het voordeelsbeslag op te komen, vooral nu de strafrechtelijke schuld in deze fase (nog) niet is vastgesteld. Het conservatoir beslag wordt immers gelegd in de onderzoeksfase van de strafrechtelijke procedure, van een eindoordeel van de (hoogste) rechter omtrent de schuld van de onderneming is nog geen sprake. De mogelijkheden om tegen het reeds

dan gelegde conservatoir beslag op te komen zijn (te) beperkt.

Toetsingskader beklagrechter

Belanghebbenden kunnen zich op grond van art. 552a Sv (onder meer) beklagen over inbeslagnemingen. Volgens vaste jurisprudentie dient de beklagrechter bij de beoordeling van een klaagschrift gericht tegen het conservatoir beslag te onderzoeken of er aan een tweetal voorwaarden is voldaan.² Ten eerste moet er ten tijde van de beslissing sprake zijn van een verdenking van of veroordeling wegens een misdrijf waarvoor een geldboete

¹ Advocaat bij Cleerdin & Hamer in Amsterdam.

² Zie hiervoor bijvoorbeeld de standaardbeschikking van de Hoge Raad: HR 29 september 2010, ECLI:NL:HR:2010:BL2823.

van de vijfde categorie kan worden opgelegd. Is daarvan geen sprake dan is het beslag gegrond en wordt de teruggave aan klager gelast. Is daarvan wel sprake dan dient de beklagrechter te onderzoeken of het niet hoogst onwaarschijnlijk is dat de strafrechter in de hoofdzaak aan de verdachte de verplichting tot betaling van een geldbedrag ter ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel of een geldboete zal opleggen. Is dat het geval, dan is het beslag gegrond en wordt de teruggave aan klager gelast.

De beklagrechter dient het conservatoir beslag dat is gelegd door het Openbaar Ministerie slechts marginaal te toetsen. De reden daarvan is enerzijds dat ten tijde van de beklagprocedure het procesdossier – zoals dat aan de zittingsrechter in de hoofd- en ontnemingszaak zal worden voorgelegd – vaak nog niet compleet is. Anderzijds is de achterliggende gedachte dat moet worden voorkomen dat de beklagrechter vooruitloopt op het in de hoofd- en ontnemingsprocedure door de rechter te geven oordeel. De lijn in de jurisprudentie lijkt te zijn dat de marginale toets zich de facto beperkt tot de vraag naar de rechtmatigheid van het beslag, waarmee wordt bedoeld op de formaliteiten waaraan de inbeslagneming moet voldoen.³ Van de beklagrechter wordt bovendien in beginsel niet verwacht dat hij onderzoek doet naar de proportionaliteit tussen de waarde van de in beslag genomen voorwerpen en de hoogte van het eventueel te ontnemen bedrag.⁴

Voldoende rechtsbescherming?

De marginale toets en het criterium dat de beklagrechter hanteert, staan op gespannen voet met het feit dat er sprake moet zijn van voldoende rechtsbescherming van een beslagen onderneming. Dat geldt des te meer nu voordeelsbeslag veelal grote negatieve (financiële) gevolgen heeft voor de bedrijfsvoering van een onderneming. In dat kader speelt de lange duur van strafrechtelijke onderzoeken (vooral in milieu- en fraudezaken) eveneens een belangrijke rol aangezien dit betekent dat ook het voordeelsbeslag doorgaans voor jaren wordt gelegd. De facto wordt de onderneming door het voordeelsbeslag al gestraft nog voordat de strafrechtelijke schuld in rechte is komen vast te staan en zonder dat een procedure met voldoende waarborgen voorhanden is waar de onderneming het beslag kan laten toetsen.

De beklagrechter zou het voordeelsbeslag dan ook volledig moeten kunnen toetsen. De bezwaren tegen een toetsing in volle omvang, te weten dat vooruit zou worden gelopen op de procedure in de hoofd- en ontnemingszaak en dat het procesdossier nog niet compleet is, zijn niet valide. De beoordeling van de raadkamer is uiteraard een beoordeling in een vroege fase van het geding op basis van de op dat moment aanwezige stukken. Op basis van aanvullende stukken kan de latere zittingsrechter simpelweg tot een ander oordeel komen. Juist vanwege het ingrijpende karakter van het beslag mag, zo niet moet, van het Openbaar Ministerie worden verlangd dat zij genoegzaam aantoonst dat het waarschijnlijk is dat haar vordering ook bij de latere zittingsrechter stand zal houden. Zeker wanneer het beslag

verstreckende gevolgen kan hebben waaronder het in gevaar brengen van het voortbestaan van de onderneming.

De marginale toets klemmt temeer wegens het door de beklagrechter te hanteren toetsingscriterium. Het onwaarschijnlijk of minder waarschijnlijk zijn van een latere toewijzing van de ontnemingsvordering volstaat niet; voor een gegrondverklaring van het beslag is vereist dat een latere toewijzing door de zittingsrechter *hoogst* onwaarschijnlijk is. Hiermee wordt de lat voor een beslagen onderneming wel heel hoog gelegd en wordt aan het Openbaar Ministerie vrijwel onbeperkt de ruimte gegeven om al bij een summier ontnemingsvermoeden ruimschoots beslag te leggen. Dat geldt zeker indien de verdenking witwassen betreft, wat naar de aard van de delictsomschrijving een zeer ruim verwijt betreft.⁵ Van belang daarbij is te noemen dat in de uiteindelijke ontnemingsprocedure van veel milieu- en fraudezaken, die plaatsvindt na afloop van de betreffende strafzaak, door de rechter een ontnemingsvordering zelden zo hoog wordt toegewezen als door het Openbaar Ministerie wordt ingezet.

Aanbeveling

De beklagrechter zou het voordeelsbeslag naar mijn mening volledig moeten kunnen toetsen, waarbij voor een gegrondverklaring van het ingediende klaagschrift volstaat dat een latere toewijzing van de ontnemingsvordering, bij de stand van zaken ten tijde van de behandeling van het beslag, onwaarschijnlijk voorkomt. Op die manier heeft een beslagen onderneming een met meer waarborgen omklede rechtsgang en is de procedure ex art. 552a Sv meer dan een illusoir rechtsmiddel.

³ Zie bijvoorbeeld HR 17 december 2013, ECLI:NL:HR:2013:2025 en HR 27 januari 2015, ECLI:NL:HR:2015:139.

⁴ Omstandigheden van het geval kunnen echter meebrengen dat de beklagrechter in de motivering van zijn beslissing ervan blijkt dient te geven een dergelijk onderzoek te hebben verricht.

⁵ Zie bijvoorbeeld HR 17 december 2013, ECLI:NL:HR:2013:2025.

Politicus of jurist?

Op Prinsjesdag is het 'duo' op het ministerie van Veiligheid en Justitie zes maanden in functie. In september moeten ze kleur bekennen. Dan zal blijken of de twee bewindslieden meer geld overhebben voor de rechtspraak en de rechtsbijstand. Zijn minister Ard van der Steur en staatssecretaris Klaas Dijkhoff juristen die opkomen voor hun vakterrein, of zijn het meer VVD-politici die vasthouden aan financiële discipline? Een dubbelportret.

Maarten Bakker

Ard van der Steur

Een vreselijk aardige vent

Minister Ard van der Steur is goed in persoonlijke contacten, maar zijn rechtsstatelijk hart moet hij nog laten spreken.

Kamerlid Michiel van Nispen (SP) vindt Van der Steur een goed ingevoerde bewindsman. 'Zijn valkuil daarbij is wel dat hij zou kunnen denken dat hij de adviezen van anderen niet meer nodig heeft. Ik zeg er expliciet bij dat ik hem daarop nog niet heb betrap.'

Afkomstig uit een kleermakersgeslacht, hecht Van der Steur (45) er aan dat advocaten correct gekleed gaan. Het is hem een gruwel dat sommige raadslieden onder hun zwarte toga gym schoenen met een andere kleur dragen. 'Kunnen in elk geval zwarte gympen voorgeschreven worden?' vroeg hij vorig jaar als Kamerlid aan de regering. Gekscherdend zei hij dat de orde ook weer baretten moest uitdelen aan advocaten.

Serieuze kritiek op de advocatuur had Van der Steur ook tijdens zijn periode als de VVD-justitielwoordvoerder. Zo vond hij dat de beroepsgroep kritisch naar de eigen tarieven mocht kijken als ze de toegang van de rechtspraak zo belangrijk vonden. Het zou al veel helpen als die omlaag gingen. Hij ergerde zich aan de behoudende opstelling van de advocatuur. 'Waarom zijn advocaten eerst overal tegen voordat ze ergens de voordelen van inzien?' twitterde hij in februari.

Van der Steur begon zijn professionele carrière nog wel in de advocatuur, bij het kantoor NautaDutilh in Rotterdam. Hij kwam er binnen bij de unit arbeidsrecht, en eindigde op de unit 'commercial litigation', waar hij partner was van Huug Schweers. 'Het draaide bij ons om het oplossen en het voorkomen van zakelijke geschillen,' vertelt Schweers. 'Daarvoor moet je een "feeling" hebben,

voor menselijke verhoudingen, voor het persoonlijke component. Dat heeft Ard in ruime mate. Daar stond hij op ons kantoor bekend om.'

Van der Steur had als advocaat strategisch inzicht, aldus Schweers. 'Hij begreep dat je in onderhandelingen een "way back" moest hebben. Als je te fors hebt ingezet, dan moet je toch de verhoudingen weer goed kunnen krijgen. Dat lukte Ard.'

Van der Steur zette binnen NautaDutilh de normale carrièrestappen. 'Hij werd "salary partner", maar of hij "equitypartner" had kunnen worden, is geen uitgemaakte zaak. Daarvoor had hij zich over een reeks van jaren voor de volle honderd procent aan zijn praktijk moeten wijden. Daar kon hij niet aan toekomen, gezien zijn rol in de gemeentepolitiek.'

Vanaf 2002 was Van der Steur actief als fractievoorzitter van de VVD in zijn woonplaats Warmond en later in de fusiegemeente Teylingen. Lokaal politicus Rob ten Boden noemt Ard van der Steur een 'grondig' politicus. 'Als hij iets wil, dan doet hij het goed. Daarmee wist hij een stempel te drukken op het gemeentelijke beleid. De financiële gezondheid van de gemeente vond hij erg belangrijk. Daarnaast kwam hij op voor de belangen van de ondernemers.' Als jurist liet hij zich volgens de Warmondse politicus minder gelden. 'Hij gaat je geen lesje leren wat kan of niet kan.'

Marlie Volten, de huidige VVD-fractievoorzitter in de fusiegemeente Teylingen, zegt dat financiële degelijkheid bij Van der Steur vooropstond. 'Natuurlijk, daar ben je VVD'er voor.' Volten vindt Van der Steur een 'vreselijk aardige vent'.

Kamerlid Gert-Jan Segers (ChristenUnie) typeert zijn verhouding met Van der Steur als 'kameraadschappelijk'. 'We kunnen het soms goed met elkaar oneens zijn, maar de sfeer blijft hartelijk. Doordat hij goed ligt bij Kamerleden, kan hij het zich permitteren om scherp uit de hoek te komen, op het vileine af.' Als minister is hij veel beter benaderbaar dan zijn voorganger Opstelten, meent Segers.

Kamerlid Magda Berndszen (D66) vindt dat Van der Steur zich nog te veel gedraagt als een VVD-Kamerlid dat de 'onderbuik van de burger' bespeelt. Zij noemt de zaak tegen Bart U., die door een DNA-match kwam bovendien als verdachte van de moord op D66-politica Els Borst. 'Dan maakt de minister weer de vlucht naar voren met zijn voorstel om verdachten die nog niet zijn veroordeeld toch maar DNA af te nemen.'

Volgens Berndszen heeft de nieuwe minister nog niet veel concrete resultaten geboekt. Hij zou ook niet beseffen dat de grens is bereikt met de bezuinigingen op het justitieapparaat. 'Het moet maar blijken of de rechtsstaat bij hem in goede handen is.' Van Nispen vreest dat bij Van der Steur zijn loyaliteit aan de VVD-lijn het wint van zijn 'rechtsstatelijke hart'. 'Ik zeg niet dat hij het niet heeft, maar we hebben er nog weinig van gemerkt. Voor hem wegen de financiële afspraken uit het regeerakkoord toch zwaarder.'

Kamerlid Segers denkt dat Van der Steur bij de minister van Financiën wel degelijk zal proberen om meer geld los

te peuteren voor zijn beleidsveld. 'Maar als dat niet lukt, en hij zich moet schikken naar de financiële afspraken, zal hij dat ook weer soepel kunnen verdedigen. Dan wordt hij wat ons betreft echter héél ongeloofwaardig.'

Nog steeds is de gepensioneerde Huug Schweers goed bevriend met Van der Steur. 'Na diens vertrek bij NautaDu-

tilh hadden we nog vaak gesprekken over politiek, maar sinds zijn benoeming als minister durf ik hem minder goed te bellen. Ik weet echter dat hij als goed jurist beseft hoe ongelofelijk belangrijk het is om de verworvenheden van ons rechtssysteem te behouden.

De stoelendans om geld is voor politici heel lastig. Ik ben er echter van

overtuigd dat hij zal proberen om de gefinancierde rechtsbijstand overeind te houden. Het moet hem ook kunnen lukken. Ard vindt het belangrijk om advocaten gemotiveerd te houden om toevoegingen te doen. Hij heeft een eigen kantoor gehad, dan weet hij wat nodig is om er een beetje fatsoenlijk van te kunnen leven.'

Klaas Dijkhoff

Geen jurist die peutert achter de komma

Staatssecretaris Klaas Dijkhoff houdt niet van geleuter, maar gaat liever voor de inhoud.

'Ik vind hem onderkoeld,' zegt SP-Kamerlid Sharon Gesthuizen over Klaas Dijkhoff. 'Misschien wel te onderkoeld. Hij is betrokken bij zijn beleids-terrein, maar maakt de indruk dat niet te zijn. Zijn voorganger Teeven kreeg meteen rode vlekken in zijn gezicht als hij zich opwond, Dijkhoff heeft daar geen last van. Laatst heb ik hem aandacht gevraagd voor de positie van Russische asielzoekers. Dat onderwerp begon toen wel bij hem te leven.'

Hoogleraar Internationaal recht Willem van Genugten, bij wie Dijkhoff promoveerde op het oorlogsrecht, noemt de nieuwe staatssecretaris van Veiligheid en Justitie liever 'stoïcijns'. 'Klaas is creatief en drukbestendig. Hij weet daarnaast goed te incasseren, dat heb ik tenminste ervaren tijdens zijn pittige promotietraject. Hij laat kritiek bezinken, en komt dan met nieuwe teksten.'

Voordat Klaas Dijkhoff (34) in maart vanuit de Tweede Kamer doorschoof naar het kabinet, had hij zich als VVD-fractielid sterk gemaakt voor een

hardere aanpak van jihadisten. Een meerderheid stemde voor zijn motie dat een strijder zijn uitkering verliest als hij gaat vechten in het buitenland. 'Maar ik geloof niet dat hij de ambitie had om een opvallend Kamerlid te zijn,' meent Gesthuizen. 'Hij was in de Kamer meer een partijman, die zich bezighield met de campagnes van de VVD.'

De strak geklede Dijkhoff haalde als Kamerlid de publiciteit met de uitverkiezing tot de meest sexy politicus door de lezeressen van *Cosmopolitan*. In juridische kringen veroorzaakte hij ophef door in 2011 met zijn toenmalige fractievoorzitter Stef Blok te pleiten voor een inperking van de bevoegdheden van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens. De rechters in Staatsburg zouden zich te veel gedragen als 'politici in toga', door zich met zaken te bemoeien waar ze niet over gaan. 'Dat was erg stevig aangezet,' zegt Willem van Genug-

ten, 'en duidelijk bedoeld om een steen in de vijver te gooien. Klaas heeft de bagage om zich daarover genuanceerd uit te laten. Op zo'n moment kiest hij er als politicus voor om dat niet te doen.'

Met zijn promotieonderzoek over het oorlogsrecht heeft Dijkhoff een grote expertise opgebouwd op het brede terrein van mensenrechten, meent Van Genugten. Dat hij kil zou staan tegenover vluchtelingen, bestrijdt de Tilburgse hoogleraar. 'Hij komt zeker op voor groepen die lijden in de oorlog, hij houdt alleen niet van "principe-reiterer".'

Dijkhoff is in de visie van Genugten een goed jurist, die de technische kant van het vak echter niet opzoekt. 'Hij peutert niet tot achter de komma, maar zoekt de verbinding van het recht met de samenleving. Daar zit zijn drive. Hij wil iets voor elkaar krijgen.'

Als student aan de juridische faculteit wierp Dijkhoff zich al op als een leider. 'Hij was studentenbestuurder en daarbij gezaghebbend voor andere actieve studenten,' aldus van Genugten. 'Die zeiden: "Wat zou Klaas ervan vinden?" als je met ze sprak.'

In 2010 won Dijkhoff als VVD-lijsttrekker de gemeenteraadsverkiezingen

Klaas Dijkhoff

Geboortedatum: 13 januari 1981

Opleiding

- 1992-1998 Lorentz Casimir Lyceum, Eindhoven
- 1998-2004 Nederlands recht, Universiteit van Tilburg
- 2004-2009 Promotie oorlogsrecht, Universiteit van Tilburg (december 2010)

Loopbaan

- 2004-2005 Projectleider ECTS-label
- 2005-2005 Docent recht, retorica, politieke theorie, Universiteit van Tilburg
- 2005-2009 Onderzoeker oorlogsrecht, Universiteit van Tilburg
- 2009-2010 Docent recht, Hogeschool InHolland
- 2009 Dijkhoff Juridisch Advies, ook advisering voor ICT en sociale media

Politieke functies

- 1998 Lid van de WD
- 2007-2009 Lid WD-partijcommissie Defensie
- 2008-2010 Lid partijraad WD
- 2009 Uitverkiezing lijsttrekker VVD-Breda
- 2010-2012 Fractievoorzitter VVD-gemeenteraadsfractie Breda
- 2010-2015 Lid Tweede Kamer
- 2014 Campagneleider VVD
- 20 maart 2015 Benoeming staatssecretaris Veiligheid en Justitie

Ard van der Steur

Geboortedatum: 7 oktober 1969

Opleiding

- 1982-1988 Atheneum Sancta Maria, Haarlem
- 1988-1995 Burgerlijk recht, Universiteit Leiden

Loopbaan

- 1995-2006 Advocaat NautaDutilh
- 2005-2006 Partner NautaDutilh
- 2006-2010 Sturgeon Training, onderneming voor training juridische dienstverleners
- 2007-2010 Legal Counsel DA Retailgroup (parttime)
- 2006-2010 Docent burgerlijk recht Universiteit Leiden (parttime)
- 2009-2010 Legal Tree Van der Steur Advocatuur

Politieke functies

- 1988 Lid van de VVD
- 2002-2006 Fractievoorzitter VVD-fractie gemeente Warmond
- 2006-2010 Fractievoorzitter VVD-fractie gemeente Teylingen
- 2007-2010 VVD-partijcommissie Veiligheid en Justitie
- 2010-2015 VVD-fractie Tweede Kamer, lid Vaste Kamercommissie Veiligheid en Justitie
- 20 maart 2015 Benoeming minister Veiligheid en Justitie

in zijn woonplaats Breda. Piet Hein Scheltens, voormalig fractievoorzitter van GroenLinks in Breda, zag zijn ster snel rijzen in de lokale politiek. 'Ik heb twintig jaar in de Bredase raad gezeten, maar zoals Klaas heb ik er weinig mee-gemaakt. Daar stond echt iemand.'

Scheltens omschrijft Dijkhoff als een bijzonder prettig mens in de omgang, die echter niet houdt van geleuter. 'Hij is zeer "to the point". We hadden in de fractie verschillende juristen, die veel langer van stof waren.'

Volgens Scheltens is het staatssecretariaat nog niet de eindfunctie van Dijkhoff. 'Ik zie zijn ballonnetje nog wel verder stijgen. Misschien wel naar het partij-leiderschap, maar ik denk dat hij eerder kiest voor het ministerschap van Defensie. Daar heeft hij uitstekende papieren voor.'

Scheltens ziet in Dijkhoff ook een man van de inhoud. 'Zoals hij zich in de bed-bad-brooddiscussie opstelde, zocht hij duidelijk de nuance. Hij gaat staan voor zijn vakterrein.' De GroenLinkser

verwacht dat Dijkhoff zich daarom vierkant zal opstellen voor het behoud van de gesubsidieerde rechtsbijstand, ook als dat indruist tegen het bezuinigings-beleid waar de VVD zoveel waarde aan hecht.

Dorine Manson van de Vereniging VluchtelingenWerk Nederland had na een kennismakingsgesprek met de nieuwe staatssecretaris ook de indruk dat hij voor de inhoud gaat. 'We zijn, als belang-behartiger van vluchtelingen, een kritische volger van de overheid, maar we hadden toch een heel open gesprek met Dijkhoff over verschillende zaken. We konden merken dat hij er al goed inzat, ook in de Europese dimensie van het vluchtelingenverhaal. Dat geeft me wel vertrouwen.' Manson had ook niet het idee met een uitgesproken VVD'er aan tafel te zitten.

Sharon Gesthuizen vindt dat Dijkhoff sinds zijn aantreden als staats-secretaris nog niet veel heeft laten zien. Het bed-bad-broodcompromis over de opvang van uitgeprocedeerde asielzoekers door gemeenten, waarmee in april de regeringscoalitie werd gered, kwam volgens haar vooral uit de koker van premier Rutte, PvdA-leider Samsom en VVD-fractievoorzitter Zijlstra. Ze heeft van Dijkhoff ook nog weinig vernomen over de aanpak van vluchtelingen-crisis op de Middellandse Zee. 'Daarbij trad hij nog niet erg op de voorgrond.'

Over de bezuinigingen op de rechtsbijstand hield Dijkhoff zijn kruit tot nog toe helemaal droog. De Eerste Kamer heeft in januari een motie aangenomen dat de bezuinigingen van 85 miljoen euro van tafel moet. Tijdens een debat in mei in de Tweede Kamer verwees hij naar het rapport van de commissie-Wolfson over de rechtsbijstand dat in september zal verschijnen. Uitgedaagd door de SP weigerde Dijkhoff al een uitspraak te doen. 'Ik ga nu niet in op allerlei wat-als-scenario's,' zei hij, heel onderkoeld.

‘Advocaten die in cassatie optreden, moeten hiertoe daadwerkelijk in staat zijn’

De wetgever, de Hoge Raad en de Nederlandse orde van advocaten willen de kwaliteit van cassatiezaken in het strafrecht verbeteren. Speciale kwaliteitseisen moeten daarvoor zorgen. In september wordt naar verwachting een conceptverordening in het college van afgevaardigden behandeld. Wat gaat er volgens deze verordening veranderen? Strafrechtadvocaat en lid van de commissie invoering strafcassatiebalie Jan Boksem licht toe.

Sabine Droogleever Fortuyn

Beeld: Martin Rijpstra

Strafrechtadvocaat Jan Boksem doet jaarlijks tussen de tachtig en honderd cassatiezaken. ‘Dan tel ik ook de cassaties mee waarin uiteindelijk geen middelen worden ingediend,’ zegt Boksem vanuit de vergaderzaal van Anker & Anker Strafrechtadvocaten in Leeuwarden. Rembrandt van Rijn

kijkt vanaf de muur over zijn schouder mee. Als lid van de commissie invoering cassatiebalie adviseerde Boksem de Nederlandse orde van advocaten (NOvA) bij het ontwikkelen van de verordening. Wat is eigenlijk de aanleiding voor de invoering van de strafcassatiebalie?

In het Rapport van de Commissie werkbelasting strafkamer Hoge Raad dat in december 1996 uitkwam, werd al voorgesteld om gespecialiseerde advocaten middelen in strafzaken te laten indienen. Later gaf de Hoge Raad in het jaarverslag over de jaren 2003 en 2004 dezelfde wens te kennen. Over de matige

kwaliteit van cassatieschriften sprak Geert Corstens, destijds president van de Hoge Raad, zich uit tijdens het jaarcongres van de Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten in 2007. Ook hij bepleitte de invoering van een gespecialiseerde cassatiebalie in strafzaken.

De invoering van de Wet versterking cassatierechtspraak van 1 juli 2012 is een recenter voorzetje. Deze wet biedt de mogelijkheid om kwaliteitseisen te stellen aan cassatieadvocaten en zaken versneld niet-ontvankelijk te verklaren. In de memorie van toelichting wordt benadrukt dat dat nodig is om de kwaliteit van de cassatierechtspraak: rechtsontwikkeling, rechtsvorming maar ook rechtsbescherming, te waarborgen.

Ook de NOvA is voorstander van de invoering van kwaliteitseisen voor strafrechtadvocaten in cassatiezaken. Deze maand wordt naar verwachting een verordening die daartoe strekt in het college van afgevaardigden behandeld. Boksem: 'De orde is van mening dat, als je op dit heel specifieke terrein iets wilt doen, je het wel in je vingers moet hebben. Vanuit het oogpunt van kwaliteitsbevordering en bescherming van de rechtzoekende.'

Voor civiele zaken is al een Verordening vakbekwaamheidseisen civiele cassatieadvocatuur in werking getreden. De verordening met kwaliteitseisen voor cassatieadvocaten in strafzaken volgt nu.

Advocaten moeten aan kwaliteitseisen gaan voldoen om tot de cassatiebalie te kunnen toetreden. De adviescommissie heeft de orde geadviseerd advocaten een examen te laten doen voordat ze worden toegelaten tot de strafcassatiebalie. Voorafgaand daaraan moeten advocaten achttien opleidingspunten halen; twaalf punten op het gebied van straf(proces)recht, aangevuld met zes punten op het gebied van cassatie.

Advocaten die lid zijn van de Vereniging van Cassatieadvocaten in Strafzaken (VCAS), worden volgens het advies van de commissie, direct toegelaten tot het examen. 'Zij hoeven niet eerst zoveel

punten te hebben gehaald. Maar ze moeten tijdens het examen wel laten zien dat ze de kwaliteit in huis hebben.'

'Vliegurendrempel'

De commissie adviseert de NOvA in het voorstel om bovendien een 'vliegurendrempel' in te voeren. In de drie jaar na het behalen van het examen moeten advocaten ten minste vier zaken per jaar behandelen. Een negatief cassatieadvies mag daar volgens de commissie ook toe behoren. Ook zullen advocaten van de strafcassatiebalie, na het slagen voor het examen, tien opleidingspunten per jaar moeten halen.

De strafcassatiebalie moet geen *closed shop* worden, benadrukt de commissie in het advies. 'Ook verdachten die rechtsopvattingen hebben die ver van de heersende opvattingen staan en daardoor in de samenleving doorgaans op weinig sympathie kunnen rekenen, zullen hun standpunt bij de Hoge Raad moeten kunnen uitdragen. Er zal, met andere woorden, genoeg variatie in de cassatiebalie moeten blijven om ook deze verdachten in cassatie te bedienen.' Boksem onderstreept dat er bij de toelating van advocaten geen onderscheid moet worden gemaakt tussen advocaten van grote of kleine kantoren. Ook moeten advocaten verspreid over het hele land tot de cassatiebalie kunnen toetreden, volgens Boksem.

In het advies besteedt de commissie speciale aandacht aan het vergoedingsstelsel. Boksem: 'In het strafrecht, zeker ook in de cassatiepraktijk, wordt veel geprocedeerd op basis van toevoeging. Advocaten die cliënten in cassatie bijstaan, moeten daartoe wel financieel in staat worden gesteld.' De strafrechtadvocaat benadrukt dat de vergoedingen laag zijn en dat het systeem daarnaast een perverse prikkel kent. Wie in cassatie besluit geen middelen in te dienen, omdat een zaak zich hiervoor niet leent, krijgt de helft van het normale toevoegingsbedrag. 'Het kan weleens verleidelijk zijn voor advocaten om te denken:

weet je wat, er zit eigenlijk niks in, maar ik maak wel een middel. Dat levert meer op. Dat zijn prikkels die je eigenlijk niet wilt hebben in een systeem.' De commissie adviseert dan ook om advocaten die in cassatie gaan maar gemotiveerd geen middel indienen, een redelijkere vergoeding te geven.

Als de verordening wordt aangenomen maar het Wetboek van Strafvordering niet wordt aangepast, kunnen straks nog steeds alle advocaten in Nederland strafcassatiezaken doen. Ook als ze niet aan de verscherpte kwaliteitseisen van de strafcassatiebalie voldoen. Boksem: 'Dat zal niet de bedoeling zijn van de wetgever en de verordening. Maar in artikel 437 van het Wetboek van Strafvordering staat dat de verdachte door zijn raadsman cassatiemiddelen moet laten indienen. "Zijn raadsman" is ongeclausuleerd. In civiele zaken is expliciet geregeld dat alleen middelen kunnen worden ingediend door advocaten die de hoedanigheid van 'advocaat bij de Hoge Raad' hebben. Die constructie kennen we niet in strafzaken'. Dit punt heeft inmiddels de aandacht van het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Binnen de VCAS is recent gediscussieerd over de vraag of een gesloten cassatiebalie in strafzaken wenselijk is, vertelt Boksem. 'De meningen waren verdeeld. De helft zei: "Ja, er zouden toch een soort minimumeisen moeten worden gesteld, ook vanuit het oogpunt van de rechtzoekenden". Maar er waren ook advocaten die zeiden dat vrije advocaatkeuze heel belangrijk is en iedere verdachte zelf een advocaat moet kunnen kiezen.' Op de vraag of hij het zelf een probleem vindt als de wet niet wordt aangepast, antwoordt Boksem tweeledig. 'Vanuit het oogpunt van de consumentenbescherming wel. Advocaten die in cassatie optreden, moeten hiertoe daadwerkelijk in staat zijn. En een cliënt kan de kwaliteit van een cassatieadvocaat zelf niet inschatten. Vanuit het oogpunt van de vrije advocaatkeuze niet.'

Advocaten op de schaal van Richter

Wat begon als een scheur in een muur, kan weleens eindigen in de grootste civiele schadezaak van Nederland. Twee Groningse kantoren, PlasBossinade advocaten en notarissen en De Haan Advocaten, hebben elk een team dat zich bezighoudt met de gevolgen van de gasbevingen. Het aardbevingsvraagstuk blijkt veel meer dan schade alleen.

Michel Knapen

Weken waren ze in de weer met hun pleidooi dat ze op 8 juni konden houden. Het is tot op heden de belangrijkste stap in een juridisch dossier dat het werk van Pieter Huitema en Ruud Glas van De Haan Advocaten beheerst: de Groningse bevingsschade en de daarmee gepaard gaande waardevermindering van de huizen. De zitting vond plaats in het gebouw van de rechtbank te Assen, omdat daar de hoofdvestiging van de NAM is. Groningse rechters of hun familieleden hebben mogelijk zelf schade aan hun huizen. Om elke schijn van belangenverstrengeling te vermijden, zijn rechters uit Overijssel op deze zaak gezet.

Armin Vorrseleman:
**‘Zoveel meer
dan eenvoudige
schadeclaim’**

Het gerechtsgebouw in Assen bleek al snel te klein. Vanwege de verwachte grote publieke belangstelling besloot de rechtbank om theater De Nieuwe Kolk in Assen af te huren, op een steenworp afstand van de rechtbank. Daar kunnen veel meer mensen terecht om de zitting via een liveverbinding te volgen, maar zelfs dit theater was te klein. Daarop werd De Nieuwe Kolk weer geschrapt en konden burgers de zitting thuis volgen: deze werd op 8 juni live uitgezonden op de noordelijke tv-stations, een unicum.

De sfeer tekent de gespannenheid en de grote belangen. Financiële belangen – er staan mogelijk miljarden euro’s op het spel. Een bedrag dat de Nederlandse

Jewan de Goede:
‘In bestuursrechtelijk opzicht kent deze zaak geen precedent’

staat of de Nederlandse Aardolie Maatschappij – de NAM wordt als concessiehouder aansprakelijk gehouden voor de bevingsschade – een keer zal moeten ophoesten, vinden de Groningse advocaten. Hoe hoger de schaal van Richter uitslaat, des te harder advocaten vechten voor deze zaak.

Al sinds enkele jaren kloppen bedrijven, overheden en burgers aan bij PlasBossinade en De Haan. Er was een trilling, er zit een scheur in de muur. Wie gaat dat betalen? Als snel bleek de zaak te groot voor de toevallige advocaat die dat dossier behandelde, en werden de krachten van meerdere advocaten gebundeld. Bij PlasBossinade is Armin Vorrsselman, die normaal aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht doet, een van de betrokkenen bij het team aardbevingen. ‘Veel van onze collega’s wonen in het aardbevingsgebied en voelen daardoor de urgentie om dit probleem fundamenteel aan te pakken. Het is zoveel meer dan een eenvoudige schadeclaim.’ Het kernteam bestaat inmiddels uit zes advocaten, van verschillende secties. Indien nodig kunnen

meer advocaten van het kantoor worden ingevlogen. Inmiddels zijn ze vertrouwd met de geologische aspecten van aardbevingen en vliegen seismologische termen – zoals ‘piekgrondversnelling’ – over tafel.

Juridisch gesproken kleven er aan het aardbevingsdossier een aantal nieuwe interessante aspecten en soms is het zelfs pionieren. Teamlid en bestuursrechtadvocaat Jewan de Goede van PlasBossinade: ‘In bestuursrechtelijk opzicht kent deze zaak geen precedent. Nooit eerder werd zo massaal beroep ingesteld tegen een winningsplan en werd bijvoorbeeld de vraag gesteld of gaswinning in strijd is met fundamentele mensenrechten. ‘Ook vanuit civielrechtelijk perspectief is een aantal

Bron: RTV Noord

interessante voorbeelden te noemen’, vult Vorrsselman aan. ‘Zo geeft het Burgerlijk Wetboek bijvoorbeeld een regeling voor verhaal van redelijke kosten ter voorkoming of beperking van schade als er een ernstige en onmiddellijke dreiging is ontstaan dat er schade als gevolg van gaswinning geïnduceerde aardbevingen zal worden geleden. De beoordeling van de reikwijdte van die bepaling is voer voor ons juristen.’

In de media lijkt het erop dat het alleen gaat over schade aan woningen. In zekere zin was dat ook de inzet van Huitema’s pleidooi op 8 juni. ‘Ik eiste, namens mijn cliënten, een verklaring

voor recht dat de NAM aansprakelijk is voor de bevingsschade, dat er sprake is van waardevermindering van de woningen en dat de schade nu moet worden vergoed en niet pas wanneer mensen hun huis verkopen. De NAM zelf heeft met zoveel woorden erkend dat ze aansprakelijk is voor de waardevermindering maar de vraag is nog open wanneer deze wordt vergoed; ongeacht de verkoop van de woning zoals wij stellen of pas na verkoop van de woning zoals de NAM blijft stellen.’

Maar het aardbevingsvraagstuk is veel meer, weten de advocaten van De Haan en PlasBossinade. ‘Natuurlijk willen burgers duidelijkheid over hun schadeposten’, zegt Vorrsselman. ‘Tegejointijd lopen er bestuurlijke procedures. Voor onze cliënten formuleren we zienswijzen op ontwerpbesluiten van de verantwoordelijke minister Kamp. En er zit een belangrijk fiscaal aspect aan deze kwestie: de WOZ-waarde, die door de aardbevingen fors lager is geworden. Dat moet via bestuursrechtelijke procedures worden rechtgezet.’

De Goede: ‘Op elk niveau speelt dit. Neem ziekenhuizen: die moeten in tijden van nood slachtoffers opvangen, maar ze moeten zelf ook bestand zijn tegen aardbevingen. Dat brengt extra bouwkosten en risico’s met zich mee die juridisch goed moeten worden afgedekt.’ Tal van instanties zijn betrokken bij aardbevingen. PlasBossinade staat bijvoorbeeld de Groninger Bodembeweging bij, een lobbygroep die veel in Den Haag actief is. ‘Wij zetten met hen argumenten op en denken mee over een goede strategie richting politiek. Naast zienswijzen op ontwerpbesluiten schrijven we beroepschriften tegen besluiten van de minister, tot aan de Raad van State toe. We staan de Waddenvereniging en andere natuur- en milieuorganisaties bij, alsmede veel lokale overheden. Maar ook de bouwwereld. We adviseren bouwbedrijven, woningcorporaties en projectontwik-

Ruud Glas:

Weken in de weer met pleidooi

kelaars over bouwnormen uit het Bouwbesluit. Die normen zijn lastig en het is zelfs zo dat het bestuursrecht andere normen hanteert dan het civiele recht. Het bestuursrecht lijkt soepeler: voldoe aan de bouwnormen, dan ben je er al. Het civiele recht bepaalt dat je zó moet bouwen dat het ongevaarlijk is. En natuurlijk helpen we ook de gewone inwoners van Groningen. Hun belang staat voorop.'

De Haan Advocaten kwam met de aardbevingen in aanraking via woningcorporaties. 'Dat was in maart 2013', herinnert teamleider Pieter Huitema zich. 'Ze vonden dat hun panden en onroerend goed leden onder waardevermindering en vroegen zich af of ze dat konden verhalen op de NAM. In principe wel, maar dan moet wel de causaliteit tussen de gaswinning, aardbevingen en de schade kunnen worden bewezen. Tegelijkertijd kregen we vergelijkbare vragen van particulieren. Voor hen werd de Stichting Waardevermindering door Aardbevingen Groningen opgericht.'

Iedere gedupeerde kan zich voor 100 euro aansluiten bij Stichting WAG. De Haan Advocaten, staat op hun website, rekent een *successfee* van tien procent van de totale schadevergoeding, wanneer deze wordt uitgekeerd. Griffierechten worden verdeeld over alle eisers en als een deskundige moet worden ingeschakeld, zullen de aangeslotenen de kosten daarvan moet voorschieten. Wel worden

deze kosten als afgeleide bevestigingschade tegelijk teruggevorderd. Een eventuele proceskostenvergoeding is weer voor De Haan.

Huitema: 'De claim van de WAG wordt nu ondersteund door zo'n duizend deelnemers. De twaalf noordelijke corporaties zitten niet in de WAG, maar hebben een vergelijkbare zelfstandige claim. Die vertegenwoordigen samen zo'n honderdduizend woningen. Er is dus sprake van een *class action*, het gaat om miljarden euro's.' De Rechtbank Assen doet op 2 september uitspraak in deze zaak.

Het aardbevingsteam van De Haan bestaat uit vijf advocaten, Huitema is er fulltime mee bezig. 'Mijn andere praktijk, vooral het huurrecht, heb ik volledig aan collega's moeten overdragen.' Dat moet ook wel, want ook voor De Haan is er méér dan deze schadeprocedure. 'Zoals een bestuursrechtelijke. Namens Stichting WAG en alle woningcorporaties uit de provincie Groningen hebben we zienswijzen en later beroep ingediend tegen het besluit van de minister tot instemming met de wijziging van het Winningsbesluit.' Dat beroep zal in september bij de Raad van State worden behandeld. 'Verder hebben we namens zo'n tweehonderd mensen bezwaar en in sommige gevallen ook beroep ingediend tegen de WOZ-beschikkingen van verschillende gemeentes.' Deze procedures lopen op dit moment nog en worden behandeld door twee bestuursrechtadvocaten van De Haan. Ook heeft De Haan samen met enkele aannemers, schade-experts en taxateurs het Steunpunt Bevingschade opgericht als tegenhanger van het Centrum voor Veilig Wonen. Het Steunpunt houdt zich bezig met de afwikkeling van schade door de NAM. 'Bewoners zien sinds de aardbevingen scheuren, maar de NAM betwist vaak dat de schade door de gaswinning is veroorzaakt.

Tot slot loopt er nog een procedure die is aangespannen door zo'n twee- à driehonderd mensen – los van de WAG – over de vergoeding van immateriële schade. Er is onder de bewoners veel psychisch leed, een groot aantal mensen loopt bij de psychiater, weet Huitema. 'Er is angst voor nieuwe bevingen, het woongenot is verstoord. Met name dat laatste is in de jurisprudentie nog geen grondslag voor vergoeding van immateriële schade, dus ook dat wordt pionie-

Pieter Huitema:

'De kans op succes wordt met de dag groter'

ren.' In deze procedure wordt zowel de NAM als de Staat gedagvaard.

De complexiteit ten spijt, over de afloop van deze procedures zijn de advocaten al maar positiever. 'De kans op succes wordt eigenlijk met de dag groter', zegt Pieter Huitema van De Haan. Er wordt al aanzienlijk minder gas gewonnen en aannemelijk is dat de aardbevingen dan minder worden. En Jewan de Goede en Armin Vorrsselman van PlasBossinade: 'Onze acties hebben al succes gehad, zeker bestuurlijk. Uiteindelijk willen de bewoners niet alleen dat hun schade wordt vergoed, maar ze willen vooral rust.' <<

De advocaten Marnix Leijten en Jan de Bie Leuveling Tjeenk, die voor De Brauw Blackstone Westbroek optreden namens de NAM, wilden niet aan dit artikel meewerken.

De emotie van papier in de digitale wereld

De juridische branche is nog niet massaal overgestapt naar de digitale wereld en omarmt (nog) lang niet alle technologieën die er tegenwoordig beschikbaar zijn. Heeft dat te maken met investeringen en angst voor de veiligheid van informatie? Of is het werken met papier zo'n gewoonte geworden dat het kunnen bladeren en het maken van aantekeningen eigenlijk juist wel prettig werkt? Papier voelt vertrouwd en daarom wordt er vooral in de advocatuur veel gewerkt met een – inefficiënte – combinatie tussen papier en digitaal.

Vasthouden aan papier

Het is ook niet zo gek dat het overgrote deel nog blijft teruggrijpen naar papier. 15 tot 20 jaar geleden werkten we nog allemaal zonder mobiele telefoons en internet en was papier een belangrijk middel. Als we dit projecteren op bijvoorbeeld een rechtbank, dan zien we nog altijd stapels papier en advocaten die met mappen vol papier binnenkomen. Maar ook deze branche is in ontwikkeling, onder andere door het programma KEI. Neem bijvoorbeeld de digitale zittingen en het digitaal procederen. Recente ontwikkelingen waar je als advocaat niet meer om heen kunt. Daar moet u ook niet om heen willen. We kunnen in dit digitale tijdperk niet meer zonder de technologie. Dus waarom zouden we hier niet volop gebruik van maken en dit in ons voordeel laten werken? Denk hierbij aan de zoektijd naar informatie die enorm gereduceerd wordt en informatie die eenvoudig

gedeeld en bewerkt kan worden. Niet declarabele uren zullen dalen en veelvoudig kopiëren is verleden tijd. Bewezen kostenbesparingen zijn het resultaat.

Digitaal met het gevoel van papier

Als we bovenstaande feiten aan elkaar koppelen, is de ideale situatie een digitale oplossing die het gevoel van papier weet na te bootsen. Een mens werkt vanuit zijn emotie. En ingewikkelde ICT-oplossingen zijn daar meestal niet op gebouwd. I-FourC, specialist in digitale archivering van privacygevoelige dossiers, is deze uitdaging aan gegaan. Zij hebben een oplossing ontwikkeld waarmee u op digitale devices kunt werken zoals u dat met papier gewend bent. Dat betekent dat u gewoon kunt bladeren door uw digitale dossier, kunt arceren, kunt vergelijken, bookmarks kunt plaatsen en notities kunt toevoegen. En dat allemaal inclusief alle digitale voordelen!

Veiligheid

Veiligheid is een aspect dat altijd in acht gehouden moet worden. Zeker ook in de digitale wereld. Verstuur u informatie via e-mail of andere toepassingen? Dan moet u er wel op kunnen vertrouwen dat dit veilige verbindingen zijn en dat alle procedures rondom digitale veiligheid strikt gehanteerd worden. I-FourC is in het bezit van het ISO27001, dé norm voor informatiebeveiliging.

We zullen het digitale tijdperk moeten omarmen en dit in ons voordeel moeten laten werken. Maar juist op zo'n manier dat het huidige werkwijzen ondersteunt in plaats van drastisch verandert.

I-FourC

Neem contact met I-FourC op!

✉ Charles Ruysstraat 12
5953 NM Reuver

☎ 077 750 1100

@ info@i-fourc.com

www.i-fourc.nl

I-FourC is partner van de Lexsyn Groep.

De Lexsyn Groep is een groep samenwerkende bedrijven die ICT diensten leveren binnen de juridische sector: de advocatuur, het notariaat en de deurwaarderspraktijk. De gebundelde ervaring en collegiale samenwerking van de

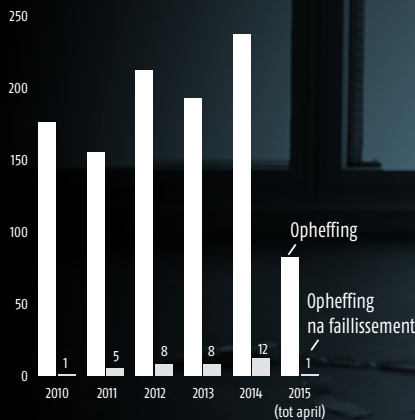
partners maakt de Lexsyn Groep tot dé kennispartner voor de juridische sector. Bij de Lexsyn Groep vinden zij één aanspreekpunt voor alle ICT-producten en -diensten.

www.lexsyn.nl

Crisis laat zijn sporen na

Hoe gaat het met de advocatuur nu het economische klimaat aantrekt? Wisselend. Cijfers tonen dat de problemen nog niet weg zijn. Ook heeft de advocatuur te maken met een structureel veranderde markt. Toch zijn grote kantoren optimistisch.

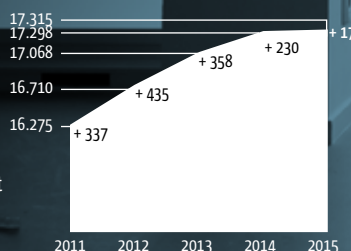
Sabine Droogleever Fortuyn

Minder/meer failliet

Faillissementen en opheffingen van advocatenkantoren tot april 2015.

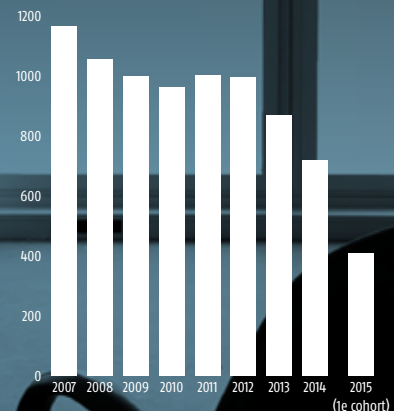
Bron: Kamer van Koophandel Nederland.

Groei balie neemt af

Aantal advocaten in Nederland.

Bron: Nederlandse orde van advocaten.

Instroom stagiaires

Aantal stagiaires neemt af sinds 2007.

Bron: Nederlandse orde van advocaten.

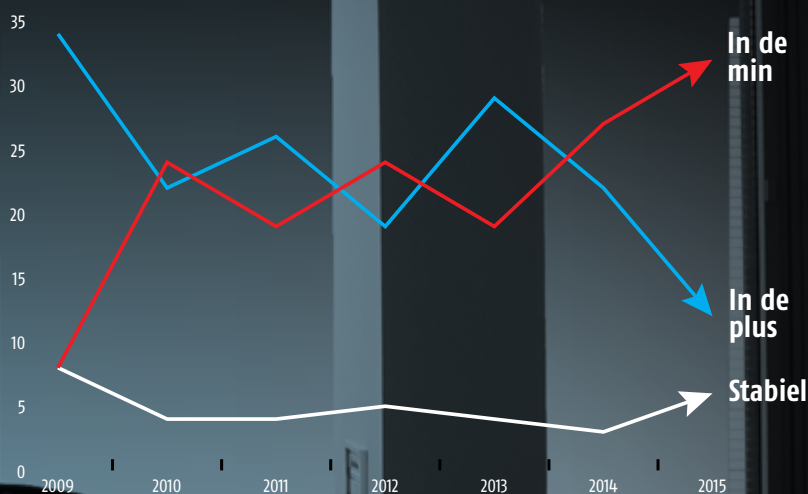
‘De sterke groei in de vraag naar uitzendkrachten gedurende de afgelopen maanden bevestigt het beeld dat we nu hebben van de economie: het herstel lijkt aan te houden,’ schreef ABN AMRO-sectorbankier Han Mesters afgelopen voorjaar. Er zijn tekenen van economisch herstel. Werkt de verbetering van het economische klimaat door in de advocatuur?

In oktober 2013 maakte het *Advocatenblad* voor het laatst de balans op. Daaruit kwam naar voren dat advocaten te kam-

pen hadden met dalende omzetcijfers. Tussen 2008 en 2013 gingen enkele tientallen kantoren failliet en het aantal opheffingen steeg. De jongste cijfers tonen op dit vlak geen verbetering. Sterker, ze tonen een verslechtering.

Het aantal faillissementen en opheffingen in 2014 steeg ten opzichte van 2013. Binnen de top 50 van Nederlandse advocatenkantoren (naar aantal advocaten) zien steeds meer kantoren het aantal fte's slinken: *big law* krimpt. Daar staat een groei van het aantal kleine (nichekantoren) tegenover.

Verder is er tussen 2011 en 2015 een voortdurende daling van de groei van de balie waar te nemen. Het aantal stagiaires dat jaarlijks toetreedt tot de beroepsgroep slonk vanaf 2007. Sinds de invoering van de nieuwe Beroepsopleiding Advocaten in september 2013 slonk dat aantal extra hard. In maart 2015 was weer een voorzichtige groei waar te nemen in de instroom van het aantal stagiaires: 7,5 procent ten opzichte van dezelfde periode in 2014. Positieve geluiden zijn er ook. Accountants- en advieskantoor Baker Tilly Berk

Big law krimpt

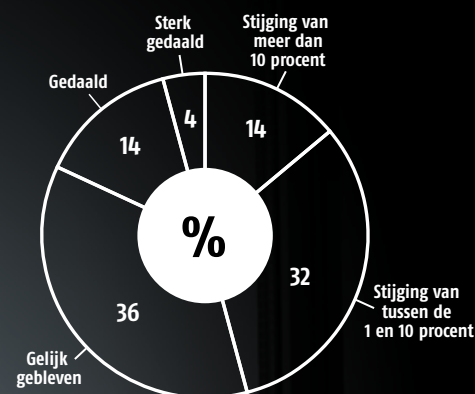
Top 50: wie groeide en wie kromp?
Bron: Stand van de Advocatuur 2015.

interviewde in mei 2015 22 bestuurders van grote advocatenkantoren. Hieruit blijkt dat 46 procent van de kantoren de afgelopen twee jaar een omzetgroei heeft gerealiseerd. Bij ruim een derde (36 procent) bleef de omzet gelijk, 18 procent had met een omzetsdaling te kampen. Voor de komende twee jaar zijn ze optimistisch. Van de ondervraagde bestuurders rekt 68 procent op een omzetstijging, terwijl 32 procent een gelijk blijvende omzet verwacht.

Het economische herstel werkt voor insolventierechtadvocaten averechts. Maar los daarvan is de markt structureel veranderd. De verhoging van de competentiegrens voor de kantonrechter van 5.000 naar 25.000 euro heeft de concurrentie tussen advocaten en andere juridische dienstverleners behoorlijk

opgeschroefd. Rechtsbijstandverzekeraars die de afgelopen twintig jaar een vlucht hebben genomen, snoepen van de markt. Digitalisering maakt de markt transparanter, wat ook leidt tot meer concurrentie. De komst van buitenlandse kantoren zet de concurrentieverhoudingen extra op scherp. En dan zijn er nog de bezuinigingen op gefinancierde rechtsbijstand en de verhoging van de griffierechten die de markt op scherp zetten.

Emilie van Empel, deken van het arrondissement Breda-Middelburg ziet dat kantoren die zich hebben gespecialiseerd op gefinancierde rechtsbijstand ermee stoppen. 'Het gaat om vier kantoren in de afgelopen twee jaar. Een eenpitter van vijftig jaar of ouder lukt het soms niet om zich heel snel om te

Omzet grote kantoren

Omzetontwikkeling in de afgelopen twee jaar volgens bestuurders van 22 grote advocatenkantoren.

Bron: Accountants- en advieskantoor Baker Tilly Berk, mei 2015.

scholen.' Paul Manning, deken van het arrondissement Overijssel deelt deze observatie. 'Op het gebied van gefinancierde rechtsbijstand houden we ons hart vast. Er zijn al kantoren gestopt die alleen op dat gebied werkten. Als de bezuinigingen doorgaan, staat er een kaalslag te wachten.' In andere rechtsgebieden gaat het volgens Manning niet slechter dan twee jaar geleden, maar het niveau van voor de crisis komt volgens de Overijsselse deken niet meer terug. 'Zaken komen niet meer als gebraden duiven binnengevlogen.'

Ook Paul Wilmink, voormalig deken van Gelderland, ziet dat 'je steeds harder moet werken, strijden, knokken voor opdrachten. We zijn uit het dal, maar dat betekent niet dat we uit de problemen zijn.'

Prejudiciële vragen kinder-alimentatie

De laatste richtlijn voor de vaststelling van alimentatie lag onder vuur. Een overzicht van de ontwikkelingen en de kanttekeningen van de vFAS.

Rob van Coolwijk en Hanneke Moons¹

Sinds jaar en dag wordt de hoogte van de alimentatie vastgesteld volgens de richtlijnen die zijn opgesteld door de Expertgroep Alimentatienormen. De rechter kan daarvan afwijken, maar dat deed zich in de praktijk niet vaak voor. Begin dit jaar kwam daarin verandering. De laatste richtlijn stond bloot aan kritiek, rechters gingen contrair, en landelijke dagbladen kopten met 'Chaos door nieuwe regels kinder-alimentatie'. Uiteindelijk leidde dat tot het stellen van prejudiciële vragen door het Gerechtshof Den Haag aan de Hoge Raad.² De vereniging van Familierecht Advocaten Scheidingsmediators (vFAS) heeft bij de Hoge Raad schriftelijke opmerkingen ingediend inzake de prejudiciële vragen. Welke ontwikkelingen

hadden plaats en welke kanttekeningen heeft de vFAS?³

In artikel 1:397 BW staat slechts dat bij de vaststelling van kinderalimentatie rekening wordt gehouden met zowel de behoefte van het kind (de kosten) als met de draagkracht van de ouders. Het Rapport alimentatienormen van de Expertgroep Alimentatienormen geeft hiervan een gedetailleerde uitwerking zodat in standaardsituaties een rechter in Maastricht niet anders oordeelt dan een rechter in Groningen. In bijzondere gevallen blijft er ruimte voor maatwerk door de rechter, maar daarvan wordt weinig gebruikgemaakt.

Aanbeveling Expertgroep over kindgebonden budget

In het Rapport alimentatienormen is opgenomen dat aan de hand van het nettogezinsinkomen tijdens het

huwelijk (met behulp van een tabel) de behoefte van het kind wordt bepaald. Deze behoefte wordt door de ouders gedragen naar rato van ieders draagkracht. Sinds 1 januari 2013 beveelt de Expertgroep aan om op de (tabel) behoefte het kindgebonden budget in mindering te brengen. Dit betekende een breuk met het verleden: tot dat moment werd het kindgebonden budget namelijk bij de draagkracht geteld.

Als gevolg van de inwerkingtreding van de Wet hervorming kindregelingen werd per 1 januari 2015 de alleenstaande-ouderkorting (onderdeel van de draagkracht) afgeschaft en werd het kindgebonden budget van alleenstaande ouders verhoogd met de alleenstaande-ouderkop van maximaal 254 euro per maand. De Expertgroep gaf de aanbeveling om het totale kindgebonden budget, inclusief de alleenstaande-ouderkop, in mindering te brengen op het bedrag van de behoeftetabel. Deze aanbeveling was met name gebaseerd op een opmerking van de minister bij

¹ Rob van Coolwijk is voorzitter van de vFAS en advocaat en vFAS scheidingsmediator te Eindhoven. Hanneke Moons is bestuurslid van de vFAS en advocaat en vFAS scheidingsmediator te Ede.

² Gerechtshof Den Haag 03-06-2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:1288.

³ De leden van de vFAS behartigen zowel de belangen van alimentatieplichtigen als van alimentatiegerechtigden. De vFAS neemt daarom geen partijstandpunt in maar geeft haar visie vanuit andere invalshoeken.

de behandeling van het wetsvoorstel: 'Indien door zowel de kinderbijslag als het kindgebonden budget in de behoefte van het kind wordt voorzien, is er geen aanspraak op kinderalimentatie.' De aanbeveling had tot gevolg dat in vrijwel alle gevallen de kinderalimentatie daalde, soms zelfs tot nihil.

Deze aanbeveling leidde tot veel commotie. De inkt van de aanbeveling was nauwelijks droog, toen Rechtbank Den Haag deze buiten toepassing liet, later gevolgd door Rechtbank Noord-Holland.⁴ Deze rechtbank leidde uit de wetgeschiedenis van de Wet hervorming kindregelingen af dat het in de bedoeling van de wetgever ligt om de alleenstaande-ouderkop ten goede te laten komen aan de alleenstaande verzorgende ouder. De aanbeveling van de Expertgroep had in casu echter tot gevolg dat de alimentatiegerechtigde ouder er minder dan de wetgever bedoeld heeft op vooruitgaat, aldus de rechtbank. De andere rechtbanken (dan Den Haag en Noord-Holland) volgden wél de aanbeveling.

In de literatuur verschenen kritische artikelen en advocaten maakten hun ongenoegen over de aanbeveling kenbaar in blogs en op LinkedIn en Twitter. Uit een korte enquête onder vFAS-leden (149 respondenten) bleek dat een grote meerderheid (77 procent) het niet eens is met de stelling dat het kindgebonden budget, inclusief de alleenstaande-ouderkop, in mindering moet worden gebracht op de tabelbehoefte. Als redenen worden aangevoerd dat eerst ouders verantwoordelijk zijn voor hun kinderen en dan pas de overheid, dat de alleenstaande-ouderkop voor de alleenstaande ouder is bedoeld, en dat de uitkomst van de berekening als onredelijk wordt ervaren en dat ook

is. Een meerderheid van de respondenten (55 procent) was van mening dat er een splitsing moet komen binnen het kindgebonden budget. De alleenstaande-ouderkop dient bij de draagkracht in aanmerking te worden genomen en het resterende deel moet in mindering worden gebracht op de behoefte. Deze uitwerking sluit zo goed mogelijk aan bij de vorige regelingen en lijkt de meest rechtvaardige uitwerking te hebben voor beide ouders, aldus de respondenten.

Inmiddels nam minister Asscher afstand van de uitleg van de Expertgroep van zijn uitspraak bij de parlementaire behandeling van de Wet hervorming kindregelingen, aanvankelijk in wat vage bewoordingen, later meer expliciet: 'Ik heb niet beoogd om daarin een keuze te maken.'⁵

Reactie van de vFAS

De vFAS beziet de prejudiciële vragen die het Gerechtshof Den Haag over dit onderwerp aan de Hoge Raad heeft gesteld vanuit drie aspecten: de wettelijke onderhoudsplicht van de ouders, de doelstelling van de alleenstaande-ouderkop en het voorkomen van procedures.

Onderhoudsplicht ouders

Ouders hebben een wettelijke onderhoudsplicht. Daarmee schuurt dat onder de nieuwe richtlijn de verschuldigde kinderalimentatie van de niet-verzorgende ouder in veel gevallen wordt verlaagd of op nihil wordt gesteld. Dat geldt temeer als de draagkracht van de alimentatieplichtige ruim toereikend zou zijn geweest voor het betalen van kinderalimentatie.

Bovendien kan daardoor de – onjuiste – indruk ontstaan dat de overheid in eerste instantie verantwoordelijk is voor de kosten van

levensonderhoud van de kinderen van gescheiden ouders, en niet de ouders zelf. Vanuit maatschappelijk oogpunt bezien zou dat een verkeerd signaal zijn. Het risico daarop wordt groter als meer onderhoudsplichtigen voor langere duur geen of heel weinig kinderalimentatie verschuldigd zijn en een substantiële kinderalimentatie meer de uitzondering wordt dan de regel, hetgeen als gevolg van de aanbeveling met name bij de lagere inkomenscategorieën het geval is.

Doelstelling alleenstaande-ouderkop

De invoering van de alleenstaande-ouderkop had tot doel om ondersteuning te bieden aan de alleenstaande verzorgende ouder in de kosten van verzorging van kinderen, om de armoedeval te verminderen en om werken meer lonend te maken.⁶ Wordt deze doelstelling bereikt?

De minister heeft tien verschillende situaties laten doorrekenen voor wat betreft de gevolgen van de Wet hervorming kindregelingen, uitgaande van de aanbeveling van de Expertgroep.⁷ Daaruit blijkt dat het netto besteedbaar inkomen van de alimentatiegerechtigde in vrijwel alle situaties erop vooruitgaat, maar dat het netto besteedbaar inkomen van de alimentatieplichtige aanzienlijk meer toeneemt. Het is met name de alimentatieplichtige die profiteert van de invoering van de alleenstaande-ouderkop.

De vFAS constateert dat het onderzoek van de minister lijkt te leiden tot de conclusie dat de alimentatiegerechtigde ouder er als gevolg van de aanbeveling van de Expertgroep minder dan de wetgever bedoeld heeft op vooruitgaat, zoals overwogen door de Rechtbanken Den Haag en Noord-Holland.

4 Rb. Den Haag 09-01-2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:1129; Rb. Den Haag 12-02-2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:1456; Rb. Noord-Holland 04-03-2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:1704; Rb. Den Haag 07-05-2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:5234.

5 Brief van minister Asscher d.d. 22 april 2015, TK 2014-2015, 33 716, nr. 3; Algemeen Overleg van 3 juni 2015, TK 2014-2015, 33 716, nr. 36, pag. 17.

6 Zie motie van Heerma, op 2 juli 2015 – vrijwel unaniem – aangenomen en door de minister omarmd, TK 2014-2015, 33 716, nr. 34.

7 TK 33 716, nr. 32, pag. 4 t/m 8.

Voorkomen van (vervolg)procedures

Bij een echtscheiding maken ouders en kinderen een moeilijke periode door. Daarna kunnen ouders hun gezamenlijk ouderschap weer vormgeven en kan er rust komen in de nieuwe gezinnen. Vervolgprocedures moeten dan ook zo veel mogelijk worden voorkomen.

De hoogte van het kindgebonden budget, waaronder ook de alleenstaande-ouderkop, is afhankelijk van een groot aantal omstandigheden. Wijzigen deze, dan wijzigt telkens de behoefte en dus ook de hoogte van de kinderalimentatie. Door de berekeningsmethodiek van de kinderalimentatie is dat effect minder groot als de alleenstaande-ouderkop of het hele kindgebonden budget niet in mindering zou komen op de behoefte maar bijgeteld wordt bij de draagkracht.

Vanuit het uitgangspunt van beperking van toekomstige procedures zou het dus de voorkeur verdienen om het hele kindgebonden budget, of eventueel alleen de alleenstaande-ouderkop, niet in mindering te brengen op de behoefte.

Onderzoek behoeftetabellen

De vFAS merkt op dat zij het van belang acht dat de Expertgroep Alimentatienormen de balans tussen de gerechtvaardigde (financiële) belangen van de onderhoudsgerechtigde, de onderhoudsplichtige en de betrokken kinderen bewaakt. Indien het kindgebonden budget niet langer (geheel) in mindering wordt gebracht op de behoefte, dient de Expertgroep te bezien of de behoeftetabellen aanpassing behoeven.

Daar komt bij dat het onderzoek dat ten grondslag heeft gelegen aan de behoeftetabellen, reeds meer dan twintig jaar oud is, en deels zelfs nog veel ouder.⁸ De rechtspraktijk werkt

al jaren met tabellen waarvan de juistheid en bruikbaarheid (door onder andere tijdsverloop) kunnen worden betwijfeld. De vFAS is dan ook groot voorstander van het opnieuw laten uitvoeren van een gedegen onderzoek naar de kosten van de kinderen. De vFAS doet in dezen een beroep op de Expertgroep Alimentatienormen, het Nibud en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en verzoekt geld vrij te maken voor een nieuw onderzoek. Dit onderzoek is ook van belang bij de behandeling van het op 18 februari 2015 ingediende initiatiefwetsvoorstel 'Wet herziening kinderalimentatie', aangezien de initiatiefnemers de tabellen als uitgangspunt hebben gehanteerd. In dit wetsvoorstel wordt overigens het gehele kindgebonden budget bij de draagkracht in aanmerking genomen en niet in mindering gebracht op de behoefte.

Prejudiciële vragen

De vFAS heeft de ontwikkelingen vanaf november 2014 met zorg gevolgd en steeds getracht zo snel mogelijk helderheid te verkrijgen. Door de verdeelde en onvoorspelbare jurisprudentie van het afgelopen jaar weten rechtzoekenden en hun advocaten niet waar zij aan toe zijn. Het wordt lastiger zowel in scheidingsmediation als in zaken op tegenspraak om in onderling overleg een regeling te treffen. Dat is een onwenselijke ontwikkeling. Uitgangspunt is en moet zijn dat de rechter er alleen aan te pas komt als het echt niet anders kan. Door de gerezen onduidelijkheid wordt dit proces bemoeilijkt. Bovendien doen de brede kritiek op de aanbeveling en de berichten hierover in de media het vertrouwen in de rechtspraak geen goed.

Nu de Expertgroep verwijst naar de minister en vice versa is het van belang dat er duidelijkheid komt. De

Het stellen van prejudiciële vragen

Sinds 1 juli 2012 kan de rechter in een lopende procedure op verzoek van een partij of ambtshalve een prejudiciële vraag aan de Hoge Raad stellen (artt. 392 e.v. Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, Rv).

Vereist is dat het antwoord op de vraag van belang is voor een groot aantal soortgelijke zaken. Alleen rechtsvragen kunnen worden gesteld (art. 392 lid 1 Rv), maar blijkens de wetgeschiedenis kan ook een vraag met een gemengd feitelijk en juridisch karakter als prejudiciële vraag aan de Hoge Raad worden voorgelegd.

De beslissing waarbij de vraag wordt gesteld, vermeldt het onderwerp van geschil, de vastgestelde feiten, de partijstandpunten en een onderbouwing van de noodzaak om de vraag te stellen. Hiertegen staat geen beroep open.

In afwachting van de beantwoording van de prejudiciële vragen houdt de rechter de beslissing aan. Ook in andere procedures kan de rechter de beslissing aanhouden totdat de Hoge Raad uitspraak heeft gedaan.

Tenzij de Hoge Raad de prejudiciële vraag niet in behandeling neemt omdat de vraag zich hiervoor niet leent, worden partijen en eventueel ook anderen in de gelegenheid gesteld om, vertegenwoordigd door een (cassatie)advocaat, schriftelijke opmerkingen in te dienen. Na het nemen van een conclusie door de procureur-generaal geeft de Hoge Raad een beslissing. De rechter in de hoofdzaak neemt een beslissing, met inachtneming van de uitspraak van de Hoge Raad.

vFAS acht beantwoording door de Hoge Raad van de gestelde prejudiciële vragen door het Gerechtshof Den Haag van het grootste belang, zodat de rechtseenheid en rechtszekerheid ten aanzien van de berekening van kinderalimentatie (in standaard situaties) kunnen worden hersteld. Voor maatwerk in bijzondere situaties zal altijd ruimte moeten blijven. <<

⁸ De percentages waarop de behoeftetabellen zijn gebaseerd zijn afkomstig uit: Rapport Kosten van kinderen ten behoeve van vaststelling kinderalimentatie, *Trema* 1994, 3, p. 127 e.v., dat deels is

ontleend aan Van Gessel-Dabekausen en Diederen. *Kosten van Kinderen*, 1981.

Procederen in Duitsland?

**Duitse advocaten, vloeiend tweetalig,
gespecialiseerd in Nederlands-Duitse rechtszaken**

Blankestijn Advocaten en Rechtsanwalte L.L.P.

Postbus 619, 7550 AP HENGELO

Telefoon 074 - 259 38 67

Fax 074 - 259 38 68

www.blankestijnadvocaten.nl

BLANKESTIJN
ADVOCATEN RECHTSANWALTE L.L.P.

mr H.L. van Lookeren Campagne cassatieadvocaat

- cassatie-quick scan (eisend en verwerend)
 - cassatieadvies (uitgebreid, eisend en verwerend)
 - second opinions (eisend en verwerend)
 - cassatieprocedures (eisend en verwerend)
- uiteraard in overleg met de zaaksadvocaat
ook op toevoegingsbasis, waar mogelijk!

Postbus 91472

2509 EB Den Haag

tel: (070) 383.67.80, fax: (070) 385.52.77

info@hlvanlookeren.demon.nl

<http://www.advocatenkantoorvlc.nl/>

DR MR VERKRUISEN

gezondheidsrecht en letselschade

— ADVOCATEN —

Verkruisen advocaten is een toonaangevend advocatenkantoor op het gebied van gezondheidsrecht en letselschade recht.

Tezamen met de professionals in Verkruisen Medisch Adviseurs en het Verkruisen Instituut voor Actuariële Schadeberekeningen (VIAS) biedt het kantoor haar cliënten een volledig en modern rechtshulp pakket. De advocaten van Verkruisen werken voor cliënten in heel Nederland.

Voor haar vestiging in Rotterdam is Verkruisen advocaten op zoek naar een:

Letselschadeadvocaat en/of letselschadejurist

Uw profiel

U bent een moderne professional die er plezier in heeft om met een grote mate van zelfstandigheid, doch steeds in multidisciplinair teamverband letselschade-slachtoffers van kwalitatief hoogwaardige rechtshulp te voorzien. U bezit aantoonbaar relevante kennis en ervaring.

Inlichtingen en sollicitaties bij dr. mr. W.G. Verkruisen:

Postbus 75151, 1070 AD Amsterdam

Telefoon: 020-4860055 E-mail: hr@verkruisen.nl

Uw reactie wordt met grote vertrouwelijkheid behandeld.

Persoonlijk, helder en dynamisch.

Dat zijn wij. We kennen onze klanten door en door en weten waar ze mee bezig zijn.

Met zo'n 80 medewerkers, waarvan 40 gespecialiseerde advocaten, bieden we vanuit Nijmegen juridische diensten aan ondernemingen binnen diverse branches.

Door onze proactieve en flexibele houding kunnen onze cliënten ongeremd ondernemen. Daar staan wij voor en dat doen we met jonge, enthousiaste en ambitieuze collega's!

Wij zoeken een:

Advocaat medewerker ondernemingsrecht

en een

Advocaat medewerker arbeidsrecht

Interesse?

Je vindt de profielen en informatie over de wijze van solliciteren op www.pvdb.nl.

Contactpersoon:

Dimphy Fleuren, HR functionaris.

d.fleuren@pvdb.nl of 024 - 381 07 65.

in orde

Mediation is in

Mediation is inmiddels een vast onderdeel in de Nederlandse geschilbeslechting, maar gaat nog een flinke vlucht nemen. Mediation krijgt een plek in de wetgeving en breidt uit naar het strafrecht. Is dat vervelend voor advocaten? 'Als je echt pur sang jurist bent, pakken ze ook iets van je af.'

Sabine Droogleever Fortuyn

Beeld: Ronald Brokke

Dossier Mediation

Mediation is in	36
Wat maakt een mediator?	40
Leren mediaten	44
'Als je het evenwicht kunt herstellen, ben je al een heel eind'	48
Mediation = onderhandelen?	53
Stijlverschillen	55
Zo bereidt u zich goed voor op mediation	58

Mathijs (19) werkte bij Albert Heijn als vakkenvuller. Hij zag hoe Chantal (17) snoep stal en waarschuwde zijn collega's. Toen ze haar probeerden aan te houden, liep de situatie uit de hand en gebruikten ze (te veel) geweld.

Anderhalf jaar later kwam Mathijs Chantal tegen op straat. Ze bedreigde hem en spuugde hem in zijn gezicht. Hij deed hier aangifte van. De officier van justitie besloot de zaak door te wijzen naar een mediator. Zo kwamen ze met elkaar in gesprek. Het werd duidelijk dat Chantal zich bedreigd voelde en Mathijs had willen afschrikken. Mathijs vond dat hij dit niet over zijn kant kon laten gaan. Alles werd uitgesproken en de zaak werd afgedaan met een sepot.

Een zaak als die van Mathijs en Chantal, gefingeerde namen overigens, was nog niet zo lang geleden zeker als strafzaak behandeld, maar tegenwoordig is mediation ook in strafzaken mogelijk. Weliswaar is dat nog bij wijze van proef, maar alles wijst erop dat het binnenkort structureel wordt ingevoerd. En niet alleen binnen het strafrecht lijkt mediation een flinke vlucht te gaan maken, ook binnen het civiele recht, het staatsrecht en het bestuursrecht heeft steeds vaker mediation plaats. Het aantal mediators neemt toe, net als het aantal mediations (zie ook Meer mediations op pagina 38). Mediation krijgt naast rechtspraak een steeds vastere plek; overleggen en bemiddelen naast winnen of verliezen. De cartoonendjes Fokke & Sukke maakten er een grapje van: 'Ik sleep je voor de mediator, mannetje!' Mediation, kortom, is in, maar hoe komt dat?

Mediation in het civiele recht, het staatsrecht en het bestuursrecht is natuurlijk niet nieuw. Al geruime tijd heeft mediation plaats buiten de rechter om. Daarbij verwijzen rechters al vijftien jaar lang procedures door naar een mediator. Maar volgens deskundigen

wordt mediation wel een steeds gangbaarder alternatief. Neem het arbeidsrecht. Volgens Machteld Pel, voormalig vicepresident van het Gerechtshof Arnhem en ruim tien jaar directeur van het Landelijk Bureau Mediation naast rechtspraak (1999-2010), kiezen vooral partijen binnen de IT-wereld en de bouw opvallend vaak het pad van mediation.

Ook de financiële crisis leidde tot een groei van mediation. Pel: 'Bedrijven willen geen onnodig hoge advocaatkosten maken als een juridische procedure effectief kan worden vervangen door mediation. Mensen die bekend zijn met mediation zullen met die focus

Geert Corstens:
**'Wat mensen
nodig hebben,
biedt het
strafrecht maar
zeer ten dele'**

juridisch advies vragen.' Nu de economie weer aantrekt, ziet Pel geen verandering: cliënten zoeken structureel effectieve en waar mogelijk goedkopere oplossingen.

Dan zijn er natuurlijk nog de vele wetsvoorstellen die mediation in de kaart spelen. Als bijvoorbeeld het wetsvoorstel Scheiden zonder rechter wordt aangenomen, verwacht secretaris van de Mediatorsfederatie Nederland Daan de Snoo een sprong van het aantal scheidingsmediations. De nieuwe Wet werk en zekerheid vormt volgens Pel een extra impuls voor mediations op het gebied van arbeidsrecht. En wat te denken van de mediationvoorstellen die minister van Justitie Ard van der Steur als VVD-Kamerlid lanceerde: de Wet registermediator, Wet bevordering van mediation in het burgerlijk recht

en de Wet bevordering van mediation in het bestuursrecht. Als de Kamer deze voorstellen aanneemt, zullen partijen mediation verplicht moeten overwegen. Ook dat kan tot meer mediations leiden.

Gefrustreerd

Binnen het civiele recht, het bestuursrecht en het staatsrecht heeft mediation een vaste, groeiende plek. Het strafrecht lijkt te volgen. Een kijkje over de grens versterkt dat beeld. In België, Engeland, Frankrijk en Italië is mediation een vast onderdeel binnen het strafrecht.

Volgens voormalig coördinator van het project mediation naast strafrecht bij de Rechtspraak Anne Martien van der Does, is het nu zo dat strafrechters regelmatig gefrustreerd zijn omdat het opleggen van een straf in bepaalde gevallen de achterliggende problematiek niet oplost. In het strafrecht klinkt dan ook een luide roep om mediation als aanvulling op het vergelden door schade te herstellen en onderliggende conflicten te lijmen. Ook de wens om vergeving speelt mee. Als president van de Hoge Raad roemde Geert Corstens in september vorig jaar de heilzame werking die van vergeving uit kan gaan. 'In het leven kunnen dingen vreselijk misgaan. Door puur toeval of pech, maar ook door grove schuld of opzet. In het strafrecht worden we daarmee dagelijks geconfronteerd. Dat wat mensen nodig hebben om na een misdaad weer op een goede manier verder te kunnen met hun levens, biedt het strafrecht maar zeer ten dele,' zei Corstens een halfjaar later tijdens een lezing in de Haagse Kloosterkerk.

Niet alleen onder rechters, maar ook onder strafrechtadvocaten leeft onvrede bij enkel de traditionele rechtspraak. Zo wil strafrechtadvocaat Wikke Monster (Freeke & Monster, strafrechtadvocaten en mediators) ervoor zorgen dat slachtoffers en verdachten in de toekomst standaard worden geïnformeerd over

MEER MEDIATIONS

	2009	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal aantal verwijzingen naar mediators door rechters ¹			2716	3125	3010	
Totaal aantal afgeronde mediations na doorverwijzing ¹			2508	2580	2524	
Schatting totaal aantal mediations ²	47.300	51.690				
Totaal aantal MfN geregistreerde mediators ³				2500		3000

1 Bron: Raad voor de rechtspraak

2 Bron: onderzoek van Status

3 Bron: Mediatorsfederatie Nederland

de mogelijkheid tot vergeving en hoe je daartoe kunt komen.

Dan is er nog de groeiende aandacht voor slachtoffers. Ook die stimuleert mediation naast strafrecht. ‘Het slachtoffer moet een stem krijgen in het strafproces,’ zegt voormalig coördinator mediation naast strafrecht Van der Does. ‘Deze trend, ingegeven door de politiek, maakt de weg vrij voor bemiddeling tussen verdachten en slachtoffers.’

Groeimarkt

Een derde van alle MfN-geregistreerde mediators is advocaat. De Beroepsopleiding Advocaten besteedt aandacht aan mediation door in te gaan op het proces van mediation en de bijbehorende vaardigheden. De opmars van mediation heeft, kortom, ook gevolgen voor de advocatuur. Maar zijn die gevolgen alleen maar positief? Gaat de verwachte groei van het aantal mediations ten koste van het aantal zaken dat via de traditionele rechtspraak wordt afgedaan? Zullen advocaten hun praktijk zien teruglopen?

‘Persoonlijk zie ik mediation als een groeimarkt voor de advocatuur,’ zegt Monique van de Griendt, directeur van het opleidingsinstituut dat de beroepsopleiding verzorgt. ‘Niet zozeer om zelf mediator te zijn, maar om cliënten in de rol van “mediation-advocate” te begeleiden in het mediationproces.’ Ze verwijst ook naar een speech van Bradford Berenson, vicepresident litigation van General Electric tijdens de Singapore Mediation Lecture 2014. Berenson stelt dat advocaten mediation serieus moeten

Monique van de Griendt: ‘Mediation is een groeimarkt voor de advocatuur’

nemen omdat ze de problemen van hun cliënt moeten oplossen. Pascale de Kan is een voorbeeld van een advocaat die wel kort geleden een mediationopleiding afrondde, de opleiding Transformatieve conflictoplossing. Zij kan nu zowel als advocaat als mediator oplossingen aanreiken.

Recent kwam een vrouw bij De Kan. Zij wilde procederen tegen haar ex, hem aanspreken op zijn alimentatieplicht voor zijn tweejarige dochtertje. Maar de vader was al een paar jaar uit beeld. De Kan: ‘Vroeger had ik gedacht: welke informatie heb ik nodig om deze procedure aan te spannen? Nu was ik geïnteresseerd in het achterliggende verhaal. Het bleek dat ze eigenlijk weer contact wilde met haar ex. Niet om de relatie weer bij te leggen, maar om te kijken of hij iets kon betekenen voor de opvoeding van hun dochter. Dat vond ze tegelijkertijd heel erg spannend, daarom wilde ze het via de advocatuurlijke weg spelen.’ De Kan heeft coachingsgesprekken gedaan met de vrouw, de vader benaderd en nu zijn ze weer met elkaar in gesprek.

Kim Roelofs, registermediator en bemiddelaar bij Slachtoffer in Beeld, benadrukt dat mediation in het straf-

recht het proces niet vervangt, maar naast bijstand door een advocaat kan plaatshebben. ‘Met mediation ben je op een ander niveau bezig. Een verdachte probeert de aangebrachte schade te herstellen. Dat kan in zijn belang zijn. De uitkomst van de mediation wordt vaak meegenomen in de juridische afwikkeling. De twee sluiten elkaar niet uit.’

Machteld Pel kan zich voorstellen dat advocaten niet onverdeeld positief zijn over een mogelijke groei van mediation. ‘Als je echt pur sang jurist bent, vind je dat het allerleukste dat er is. Dan pakken ze ook iets van je af, als het ware. Er wordt ingebroken in je werk.’ Toch voorziet Pel niet dat mediation de advocatuur buitenspel zal zetten. ‘Aan conflicten die via mediation worden opgelost, zit wel een juridische component.’ Gedurende een mediationproces kunnen cliënten zich voor juridisch advies dus door een advocaat bij laten staan, benadrukt Pel. Daarbij stipt ze aan dat lang niet alle geschillen zich voor mediation lenen. ‘Het is belangrijk dat rechters, advocaten en mediators geschoold zijn in het signaleren van het type probleem van cliënten om vervolgens de afweging te maken: wordt het beslissen, schikken of bemiddelen? Dat is interessant om uit te zoeken. Op die manier help je de cliënt echt en ben je adequaat bezig,’ zegt Pel.

Verdeeldheid

Mediation kan volgens deze juristen prima naast rechtspraak bestaan, sterker nog; mediation is een aanvulling of verrijking op die rechtspraak. Advocaten

doen er volgens hen dan ook verstandig aan om zich ook te bekwamen op het terrein van mediation. Of mediators in de toekomst ook een belangrijk deel van het werk van advocaten opsnoepen? Dat durven ze niet te zeggen. Niet vreemd, want over de toekomst van mediation bestaat nogal wat onenigheid. De mediationvoorstellen die Van der Steur als Kamerlid lanceerde, brachten verdeeldheid aan het licht over de manier waarop mediation het best kan worden geregeld.

De voorstellen riepen veel kritiek op vanuit het veld: het verankeren van mediation in de wet zou tot juridisering in plaats van dejuridisering leiden en het verplichte karakter zou een averechts effect hebben op de ontwikkeling van mediation. De NOvA heeft daarbij gewezen op de strijdigheid van een verplicht karakter met het principe van mediation: een verplichte opdracht tot mediation is volgens haar een contradictie. Daarnaast verzetten Kamerleden en mediators zich tegen de eis in het voorstel van Van der Steur dat registermediators minimaal twaalf mediations en honderdtwintig uren aan mediation moeten besteden. Dat kan volgens hen ervaren mediators buitensluiten als registermediator. En een door de minister gereuleerde en gecontroleerde overheidsmediator zou ten koste gaan van de onafhankelijkheid van mediators.

Voorstanders van de mediationvoorstellen zijn er overigens ook. Manon Schonewille, Legal Business Mediator en voorzitter van Stichting ACB corporate ADR & Mediation zegt bijvoorbeeld over de vliegurennorm: 'Twaalf mediations en honderdtwintig uur per jaar, betekent dat iemand per jaar drie weken met mediation bezig moet zijn om in het overheidsregister te worden opgenomen. Dat is geen overdreven eis in vergelijking tot andere beroepsgroepen.' Dat de voorgestelde wetgeving mediation verplicht maakt en dat daardoor de toegang tot de rechter wordt beperkt, is volgens haar een misverstand. 'Er zijn

stimulerende maatregelen opgenomen waardoor mediation als eerste vanzelfsprekende stap voor het oplossen van een conflict wordt gezien. Als mediation niet werkt, of niet geschikt is voor een bepaalde zaak, kunnen partijen meteen of aansluitend naar de rechter.'

Voor het bevorderen van mediation heeft Machteld Pel nog een ander idee. 'De overheid zou moeten voorschrijven dat op elke opleiding, basisscholen, middelbare scholen, beroepsopleidingen, universiteiten, onderwijs wordt gegeven in conflictantering en als onderdeel daarvan mediation. Dat zou fantastisch zijn. Dat je leert wat een

conflict is, hoe je het kunt voorkomen, wat escalatie is en hoe je terug kunt. Dit zal de drempel naar mediation ook verlagen. Daarnaast zou de overheid zelf altijd het goede voorbeeld moeten geven door zelf ook – waar mogelijk – voor mediation te kiezen in conflicten die zich daarvoor lenen. Ik zie nu nog te vaak dat dat niet dat gebeurt.'

Verdeeldheid of niet, vaststaat dat linksom of rechtsom mediation een steeds grotere rol opeist en een groeiend aantal advocaten er mee van doen krijgt. Voor het *Advocatenblad* was dat een van de redenen om het dossier op de volgende pagina's op te stellen. <<

VERDEELD IN VERENIGINGEN

Paula Boshouwers

Veel mediators hebben zich aangesloten bij een landelijke mediatorvereniging. Goed om te weten voor als u een mediator zoekt met een bepaald specialisme.

Landelijke organisaties

- Mediatorsfederatie Nederland (MfN) – register voor MfN-registermediators, <http://mfregister.nl> of www.mfn.nl.
- Nederlands Instituut van Psychologen, sectie mediation (NIP).
- Nederlandse Vereniging van Mediation Advocaten (NWMMA), <http://www.nvma.nl>.
- Vereniging van Familierechtadvocaten en Scheidingsmediators, <http://www.verenigingfas.nl>.
- Vereniging van Mediators bij de Overheid (VMO), <http://vmomediators.nl>.
- Vereniging van Mediators en Scheidingsbemiddelaars in het notariaat (VMSN).

Voor de regionale verenigingen van de NMV, zie <http://mediatorsvereniging.nl/regios/>.

- Slachtoffer in Beeld (SiB), www.slachtofferinbeeld.nl.

Specialisatieverenigingen

- Beroepsorganisatie voor transformatieve coaches & mediators, <http://www.instituut-itco.nl>.
- Centrum Onderwijs Mediation, <http://www.mediatorsverenigingzuid.nl>.
- Groep Arbeidsmediation, <http://www.groeparbeidsmediation.nl>.
- Mediation in Milieu en Ruimtelijke Ordening, <http://www.mediation-mro.nl>.

- Nederlandse Mediatorsvereniging (NMV), <http://mediatorsvereniging.nl>.
- Nederlandse Vereniging van Familiemediators (Mfam), <http://mediatorsvereniging.nl/nederlandse-vereniging-van-familiemediators/>.
- Nederlandse Vereniging van Mediators in de Verzekeringsbranche (NVMV), <http://www.nvmv.nl>.
- Platform voor Conflictbegeleiding en Mediation in de kerk (Church Mediation), <http://churchmediation.nl>.
- Stichting ACB corporate ADR & Mediation, <http://www.mediationbedrijfsleven.nl>.
- Stichting Mediation in Strafzaken, <http://mediationinstrafzaken.nl>.
- Vereniging Arbeidsmediators Nederland (VAN), <http://www.arbeidsmediation.nl>.
- Vereniging Bouwmediators, <http://www.bouwmediators.nl>.
- Vereniging Corporate Mediation, <http://corporate-mediation.nl>.
- Vereniging Mediators in de Gezondheidszorg (VMG), <http://www.mediationindegezondheidszorg.nl>.
- Vereniging Online Mediators (VOM), <http://www.onlinemediation.nl>.
- Vereniging voor Fiscale Mediation (VFM), <http://www.vfmmediation.nl>.
- Vereniging Zakelijke Mediation (ZAM), <http://www.vereniging-zam.nl>.

Wat maakt een mediator?

De techniek van mediaten kun je leren, de trucjes ook: stel open vragen, vermijd elke schijn van partijdigheid en mijd drama – als ware het de Bermudadriehoek. Over welke eigenschappen en vaardigheden moet een mediator beschikken?

Tatiana Scheltema

DE PERSOON

Empathie

Elke mediation begint met emoties en daarvoor openstaan is een eerste vereiste. Niet voor niets keert het vaak terug bij trainingen: eerst de emoties eruit, dan pas kan er verder worden gepraat en krijgen partijen oog voor elkaars belangen. Empathie en inlevingsgevoel moeten steeds zichtbaar zijn, maar op een neutrale manier, zodat geen van de partijen zich tekortgedaan voelt. Vaak spelen zware emoties: woede, angst, machteloosheid. Een zekere levenservaring strekt tot aanbeveling. De mediator is, zeker in moeilijke familiemediations, als een vredeswerker die elke dag naar de oorlog gaat: hij moet het lijden kunnen verdragen.

Mijd de dramadriehoek

In alle mediations, zowel zakelijk als relationeel, geldt dat de mediator zich volstrekt onafhankelijk opstelt en dat ook steeds benadrukt: elke schijn van partijdigheid moet worden vermeden. Dat is van belang omdat partijen voortdurend bezig zijn zich positief in de kijker te spelen, in de hoop dat de mediator zijn of haar kant kiest. Berucht is daarbij de dramadriehoek: het communicatiemodel waarin twee mensen ten opzichte van elkaar steeds verschillende rollen aannemen (slachtoffer, helper of aanklager).

Je bent je eigen instrument

Als de mediator wordt ingeschakeld, staat één ding vast: er is een crisissituatie ontstaan en mensen komen er zonder hulp van een derde niet uit. Zo'n conflict roept een fysieke reactie op. Het lichaam reageert alsof het in gevaar is, en maakt extra hormonen (cortisol) aan waardoor de waarneming scherper wordt dan normaal. Mensen hebben dan ook direct in de gaten of je een riedeltje afdraait of dat je authentiek bent. Authentiek wil zeggen: in contact met jezelf en je bewust zijn van je eigen – ook fysieke – waarnemingen en reacties. Die gebruik je immers in je interactie met de cliënt.

Do's and don'ts

Wel doen

- Afstand houden, buiten het conflict blijven.
- Een mediation slaagt alleen als zowel het doel als het proces helder is gedefinieerd. Vraag dus steeds aan partijen of ze zich nog kunnen vinden in de gang van zaken. Klopt het nog met de verwachtingen?
- Probeer een partij je door uitsluiting van de ander aan zijn kant te trekken, bijvoorbeeld met een mail zonder cc naar de ander: gooi het open en benoem wat er gebeurt.
- Als je werkt voor een organisatie die partij is in het geschil: leg uit dat je valt onder mediation-tuchtrecht.
- Besteed inhoudelijke zaken uit aan een deskundige, ook al weet je precies hoe de vork in de steel zit. Want als het voor de één goed uitpakt en voor de ander niet, heb je een probleem.

Niet doen

- Je mengen in het conflict.
- De geheimhouding doorbreken.
- In het weekend of 's avonds mailen met de cliënt. Het kan leiden tot verbale diarree én je kunt in een hulpverlenersrol worden getrokken. Maar dat ben je niet.
- De uitleg van de ene partij aan de andere overnemen: bijvoorbeeld als je weet hoe de organisatie waarmee de burger in conflict is, functioneert.
- Je laten misbruiken door één van de partijen (bijvoorbeeld in ontslagzaken).

VAARDIGHEDEN

Kan het dat u iets anders bedoelt?

Praten, praten, praten – maar wat wordt er nu écht gezegd? Wordt het gesprek gestuurd, en door wie? Belanghebbenden zitten niet altijd aan tafel. Welke benadering vraagt dit specifieke geschil? De basis is dat je goed kunt luisteren, analyseren en samenvatten wat verbaal én non-verbaal over tafel gaat. Je moet verstand hebben van conflictmodellen en verschillende gesprekstechnieken kunnen toepassen. Spiegelen bijvoorbeeld: ‘Ik hoor u dit zeggen, maar kan het zijn dat u iets anders bedoelt?’

Expertise

Een mediator moet ook weten waar het geschil in juridische zin over gaat om te kunnen inschatten welke belangen

er spelen – en dus hoe en wanneer er ingegrepen moet worden in het proces. Bij een echtscheiding bijvoorbeeld kunnen zakelijke belangen spelen waar een mediator met een gedragskundige achtergrond geen oog voor heeft. ‘Goedbedoelende amateurs’ komen hierdoor nog te vaak bij de tuchtrechter terecht. Omgekeerd kan eigen expertise belemmerend werken als het etaleren ervan afbreuk doet – of lijkt te doen – aan de onafhankelijke positie van de mediator.

Vlieguren

Een écht goede mediator word je vooral door het heel vaak te doen. Vlieguren maken dus, en daar liefst ook nog door intervisie op reflecteren. In het wetsvoorstel van minister Ard van der Steur (VVD) zal waarschijnlijk (net als in het ingetrokken initiatiefvoorstel) de eis worden opgenomen om jaarlijks een minimumaantal mediations te doen, al is het nog de vraag hoeveel dat er zouden moeten zijn: drie, twaalf of twaalfhonderd uur.

ACHTERGROND

Rijkskeurmerk

Zoveel mediations, zoveel mediators, al zijn de meeste mediators óf juridisch geschoold, óf gedragswetenschapper. De laatste jaren lijkt de vraag naar mediators met een gedragskundige achtergrond te stijgen, wat niet vreemd is omdat de gespreks- en interventietechnieken veelal zijn ontleend aan de psychologie.

Bij de juristen lijkt de notaris, die van nature al boven partijen staat en rekening moet houden met ieders belangen, het best toegerust om mediations te doen. Toch zijn de meeste juristmediators advocaat, en die zijn van huis uit partijdig – een wezenlijk andere beroepshouding dan die van de (onpartijdige) mediator. Advocaten die veel

mediations doen, zullen beide functies dan ook niet combineren. Dat de meeste advocaten toch graag advocaat blijven, komt misschien omdat de term ‘geregistreerd mediator’ niet zoveel zegt, terwijl het predicaat ‘advocaat’ nog altijd geldt als een soort rijkskeurmerk. <<

Dit artikel kwam mede tot stand met hulp van:

- Joost van Dijk, voorzitter Tuchtcommissie mediation
- Annelies Hendriks, familie- en scheidingsmediator
- Daan de Snoo, secretaris Mediatorsfederatie Nederland
- Danny Pront, voorzitter sectie Mediation Nederlands Instituut van Psychologen
- Erik Biesemaat, mediator Belastingdienst
- Michaël Lentze, voorzitter Vereniging Mediators en Scheidingsbemiddelaars in het Notariaat
- Saskia Reuling, ReulingSchutte, zakelijke mediations en arbitrages

Start:
10 september
 Bussum
1 oktober
 Den Haag
11 november
 Bussum

Mediator wordt u bij Dialogue

praktijkgericht • kleine groepen • blended learning • persoonlijke aandacht

Kennis van conflictantering en het beschikken over goede bemiddelingsvaardigheden maakt u reflectiever, conflictvaardiger en sterker in het beïnvloeden. Dat maakt deze opleiding ook uitermate geschikt als u van mediation niet meteen uw vak wilt maken, maar kennis en vaardigheden wilt gebruiken om effectiever te zijn in uw eigen organisatie.

- Inclusief twee coachgesprekken en een extra terugkomdag
- Ook een combinatie mogelijk met de specialisatieopleiding Zakelijke Mediation (CEDR-accreditatie)

56

MEMBER

PO

ADVOCATEN

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

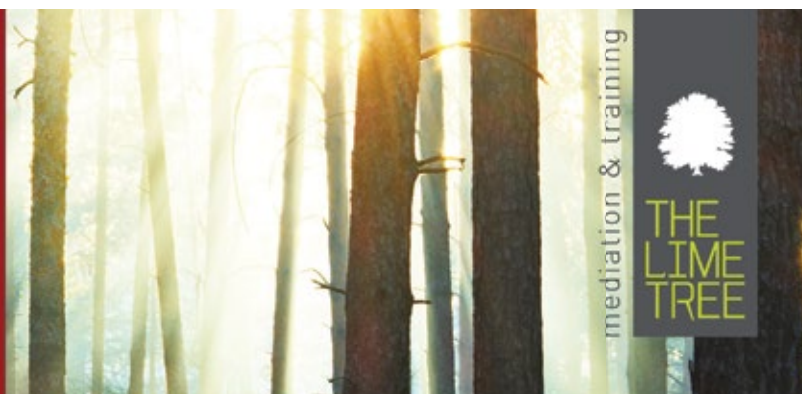

DIALOGUE BV

LINDELAAN 12, 1405 AK BUSSUM T 035 541 18 44 E INFO@DIALOGUEBV.NL | WWW.DIALOGUEBV.NL

**KEEP
 CALM
 AND
 GET A
 MEDIATOR**

Advocaten steeds vaker ook mediationvaardig!

Soms lenen conflicten zich niet voor de puur juridische aanpak. Wil je leren hoe partijen zelf tot een oplossing kunnen komen? Met jou als begeleider?

The Lime Tree organiseert al jaren mediationopleidingen. Ook advocaten zitten vaak in onze groepen. Wil je meer informatie over onze opleidingen kijk dan op www.thelimetree.nl of neem contact met ons op voor een persoonlijk gesprek.

The Lime Tree B.V. | 030 - 2255910 | info@thelimetree.nl

Leren mediëren

Een mediationcertificaat vergt een fikse investering in tijd en geld. Hoe is het om de opleiding te doen? Verslaggever en voormalig advocaat Trudeke Sillevius Smitt volgde tegen betaling een negendaagse mediationopleiding bij Dialogue BV. Plus: tips voor het kiezen van een goede opleiding.

Trudeke Sillevius Smitt

Dag vijf van de opleiding – we zijn op de helft! En ik ben helemaal klaar voor de video-opname. Een actrice speelt een PZ-dame van een verzorgingshuis die net een reorganisatie heeft doorgevoerd. Een andere is het hoofd van de keukendienst die na de uitholling van haar functie de kont tegen de krib heeft gegooid. En ik ben de mediator. Wat zit hen nou precies dwars, waar zijn ze bang voor? Welke belangen hebben ze gemeen, welke blijken straks, als de kou uit de lucht is, verenigbaar?

Ik heb goed opgelet, al aardig wat geoefend – dit varkentje was ik wel even. Maar het grapje dat ik maak om het ijs te breken, slaat dood. Ik ga steeds formeler praten. De werknemer kijft er driftig op los, en ik doe een poging tot samenvatten: ‘U vindt het dus een hard uitgevoerde reorganisatie...’ Waarop de PZ-vrouw verontwaardigd mijn samenvatting in twijfel trekt. Terecht: zo had mevrouw het niet gezegd. Er kruipt kramp in mijn nek en ik krijg die starre glimlach maar niet van mijn gezicht.

Iedereen heeft wel zo’n nachtmerriemoment tijdens de opleiding tot mediator. Meer dan in het reguliere advocatenwerk komt het aan op je ‘soft skills’. En misschien is het waar, wat men wel zegt, dat je daar gemakkelijker op focust als je niet met (alleen) advocaten in de opleiding zit. Voor mij, als oud-advocaat, werkte het in elk geval, zo’n gemêleerde groep. Boeiend om van een kinderarts annex ziekenhuismanager te horen wat er aan conflicten speelt in de zorg en om een deurwaarder zo rustig en verstandig aan het werk te

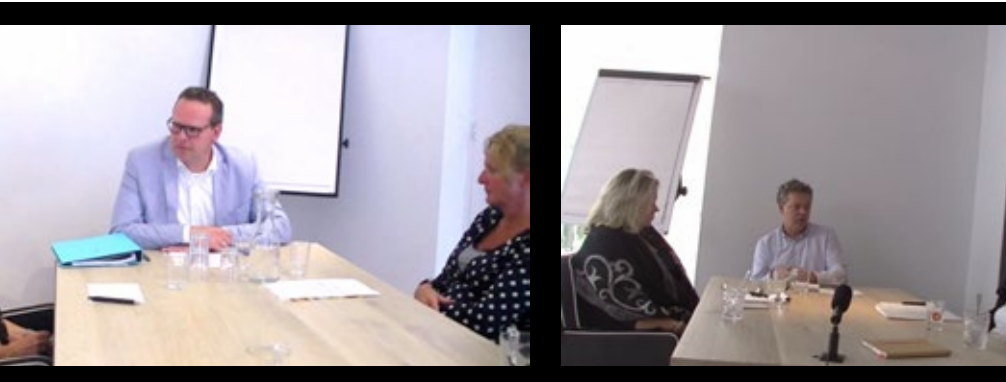
zien dat iedereen zijn verhaal graag bij hem kwijt wil. En een wijkconsulent van een woningbouwstichting zo verrassend ontwapenend te zien opereren dat de regels van het spel er niet meer zo toe lijken te doen.

Wat te denken van een vrouw uit de verzekeringswereld die zelf een scheidingsmediation achter de rug heeft, en die achteraf heel ongelukkig is met de uitkomst? Uit de vragen die zij als ervaringsdeskundige meteen de eerste ochtend van de opleiding stelde, bleek dat niet alle mediators hun cliënten goed uitleggen hoe mediation werkt: 'Als

speelde en vroeg of we het haar wilden melden wanneer ze te veel aandacht vroeg. Het zou niet nodig blijken: de angel was eruit.

Schillen

Ook in mediation gaat het om de angel. Mensen in conflict bereiken elkaar niet meer met een inhoudelijk debat; ze zitten vast in hun standpunten. Maar onder die standpunten zitten vrijwel altijd emoties: mensen voelen zich niet serieus genomen; ze zijn bang voor ontslag. Of ze vrezen faillissement als ze die schade echt moeten vergoeden.

mijn mediator zich advocaat-mediator noemt, dan is hij toch ook mijn belangenbehartiger?' Het antwoord: nee, de mediator is onpartijdig. En: 'Je mag de rechter toch zeker wel vertellen wat je ex in de mediation heeft gezegd?' Weer is het antwoord: helaas, nee.

Voor de vrouw in kwestie was het confronterend: er vloeiden tranen, een beetje bedrukt ging de cursusgroep na die eerste ochtend aan de lunch – zo had niemand zich het voorgesteld. Maar de docent-mediator wist er raad mee. Hij deed een 'caucus' (gesprekje apart) met de ontgoochelde, en na de lunch vertelde zij de cursisten wat er

En op dat emotionele niveau begrijpen partijen elkaar gek genoeg nog wel. Maar ja, dan moeten ze wel weten wat er in de ander omgaat. En jij als mediator moet dat zien los te peuten, zodat je uitkomt bij datgene wat er werkelijk op het spel staat. 'Schillen' noemen ze dat.

Daarbij moet je je soms verlaten op soft klinkende vragen als: 'Hoe is dat voor jou?' Of: 'Wat maakt dat jij daar zo stellig in bent?' Het voorkomt dat het lijkt of jij je oordeel al klaar hebt. En niemand gaat vertellen wat hij voelt aan iemand die heult met de partij aan de andere kant. »

Wat vinden collega-deelnemers?

'Ik merk nu al dat ik een aantal dingen automatisch aan het doen ben. Met name het zoeken van de belangen achter de standpunten en het achteroverleunen voordat ik een primaire reactie geef, kan ik makkelijker dan vroeger.'

'Tijdens de opleiding ben ik mezelf enorm tegengekomen.

Het heeft mijn spreken in het openbaar enorm verbeterd. Ik ga beginnen met buurtbemiddeling om het geleerde te onderhouden en te verbeteren.'

'Als je het cursusgeld meeneemt, vind ik de kosten voor de registratie wel erg hoog. Ik zou voorstander zijn van een all-inprijs.'

'Ik vond het gaaf te zien hoe we ons ontwikkelden. Naast theoretische en praktische kennis over mediation heb ik ook veel over mezelf geleerd.'

'Het mooiste wat ik heb geleerd is dat mensen meestal iets anders zeggen dan zij eigenlijk bedoelen. Of de ander interpreteert het anders. Mensen helpen in die communicatiezoektocht is in het begin doodeng, maar nu zie ik het echt als een uitdaging.'

Je moet dus, zo leer je, sympathieën en antipathieën wegdrukken. Het slachtoffer niet helpen en de bullebak in zijn waarde laten. Je weet trouwens niet eens wie wat is. Die bullebak overschreeuwt wellicht zijn onzekerheid. En dat 'slachtoffer' kan wel passief-agressief zijn! Mooie term, passief-agressief, en zo leer je meer begrippen waar je altijd nog wat aan kunt hebben. Zelfs al doe je met de opleiding verder niks.

Voorbeeld: 'De impasse verdragen, zonder in inefficiënt gedrag te schieten', zoals een docent het noemt. Lastig voor advocaten. Die zijn gewend om de feiten op een rij te krijgen, een juridische inschatting te maken en dan te bedenken: zó gaan we dat oplossen. Maar bij mediation doen de feiten er niet zo ver-

er achter de standpunten zit: wat zijn de belangen? Je vat samen en doet aan 'positieve heretikettering'. Mediation is ook een beetje manipuleren, maar met de beste bedoelingen natuurlijk, zegt een docente met een schalks lachje. Elke vraag heeft een reden. Je wilt dat partijen van zichzelf en elkaar begrijpen waar het ze in wezen om gaat.

Voordat je zo ver bent, moet je trouwens wel met partijen een hele riedel aan voorbereidende punten afwerken om tot een mediationovereenkomst te komen – geheimhouding, vrijwilligheid, kosten et cetera. Dat kan ook een mijneveldje zijn, zo blijkt op dag zes. Een van de 'partijen' blijft maar doorzeuren dat hij vindt dat de hele mediation moet worden opgenomen. Degene

nadenken te brengen? Ook al is het spel, de meeste cursisten leven zich zo in hun rol van mediator of partij in, dat echte verontwaardiging en irritatie op de loer liggen. Maar als alle pijnpunten aan bod zijn geweest, is er ook grote kans op voorzichtig vertrouwen, op nieuwe inzichten en creatieve oplossingen. Van 'het doen' leer je verreweg het meest, daar waren de cursisten het wel over eens. En dan is het soms wat vermoeiend om wéér met de theorie aan de gang te gaan...

Die theorie is uiteindelijk ook te vinden in de stapel boeken. Wie alles wil lezen en de huiswerkopdrachten maakt, is per cursusdag zo nog een extra dag kwijt. Maar sommigen lezen niks en komen toch de cursus prima door. Dat

schrikkelijk veel toe. (Voordeel: je hoeft als mediator dus niet het hele, vaak decimeters dikke dossier te kennen.) En partijen moeten zelf met oplossingen komen. Je moet ze daar ook zeker niet te snel toe aanzetten, want eerst moet de rotzooi eruit. Dat lijkt misschien omslachtig, maar het biedt partijen uitzicht op een 'duurzame' oplossing: hún oplossing, dus minder kans op veenbrandjes achteraf.

Dit betekent niet dat je al die tijd alleen maar naar de pingpongwedstrijd zit te kijken. Je stelt vragen om de boel op gang te brengen, zo nodig zelfs op te stoken, en om inzichtelijk te krijgen wat

die in dit geval de mediator speelt – een docent – valt uit zijn rol: 'Ik vind hier ook wat van!' Hij wordt meegesleept in het conflict. Het is de deelnemster die op dag één in tranen was, van wie ik toen betwijfelde of ze er op dag zes nog zou zijn, die een haarfijne analyse geeft. En de docent staat er zo open voor dat hij juist daarmee weer bewondering en gezag verwerft.

Genadeloos

De rollenspellen van de opleiding tonen genadeloos of je slaagt in je opzet: maak je goed contact? Pleeg je de juiste 'interventies'? Weet je partijen tot creatief

riep bij mij de vraag op: is al die theorie echt nodig om een goede mediator te worden? Om een goede indruk op de docenten te maken kun je in elk geval beter je aantekeningen van de vorige keren nog eens doornemen en die kennis zo af en toe eens etaleren. Wie na het afronden van de opleiding geregistreerd mediator wil worden, zal de boeken voor het theorie-examen in elk geval moeten doornemen, en daarnaast een assessment moeten doen. Maar de werkelijke toets is natuurlijk de praktijk. Want het is, zeggen de docenten, net als met autorijden: je leert het pas écht na je examen. <<

Mediator worden

Zo kiest u de opleiding die bij u past.

Linus Hesselink

Met een van de dertig opleidingen die zijn erkend door de Mediatorsfederatie Nederland (MfN, voorheen NMi) kan een plek worden veroverd in het MfN-register, na bijbehorend examen en assessment. Het register is erkend door de Rechtspraak en de Raad voor Rechtsbijstand. Andere, internationale registers, zoals het ADR Register, hebben voor de Nederlandse markt minder betekenis.

Een MfN-geregistreerde moet steeds de eigen kennis en vaardigheden op peil houden. Een opleiding kan vanzelfsprekend ook worden gevolgd ter verbetering van het omgaan met con-

flicten, binnen en buiten de eigen praktijk.

Waar op te letten bij het kiezen van een opleiding? Het is belangrijk dat de docenten zelf ook veel mediationervaring hebben. De prijs telt mee, maar ook de spreiding in de tijd (tussendoor oefenen en je eigen stijl ontdekken), de locatie, het aantal PE-punten en de vraag of er wordt geoefend met acteurs zijn van belang bij de keuze. Het heeft voordelen om het gezelschap van andere juristen te zoeken (zelfde taal, maken vergelijkbare fouten, begrijpen het juridisch kader waarin mediation soms plaatsvindt) maar volgens sommigen leert de advocaat meer van andere beroepen (breder palet, leren

van verschillende achtergronden en ervaringen), al kunnen ook juristen een verschillende achtergrond hebben (ziekenhuisdirecteur, ondernemer, rechter).

De vFAS (vereniging van Familie-recht Advocaten Scheidingsmediators) heeft haar eigen mediationopleiding. Er zijn trainingen voor mediation in arbeidsconflicten. En voor de internationale handelspraktijk kan een advocaat de zakelijke, Angelsaksische mediation leren beoefenen die CEDR in Londen heeft ontwikkeld (sinds kort ook in Nederland aangeboden door Dialogue BV).

Voor advocaten worden vaak de volgende (erkende) opleidingen genoemd:

Amsterdams ADR Instituut

adrinstituut.nl

Brede, omvangrijke mediationopleiding, met aparte aandacht voor onderhandelen (ook het bijstaan van anderen daarin); universitaire achtergrond; cursisten zijn meestal juristen; twintig dagen; € 9.900.

Dialogue BV

dialoguebv.nl

Noemt kleine groepen en vermeldt als enige het werken met acteurs; negen dagen, verspreid over drie maanden; Bussum, Den Haag, Noordwijk, Rotterdam (binnen één maand); € 4.975.

Merlijn Training & Advies

merlijngroep.nl

Benadrukt gedegenheid opleiding en als basis voor verdere specialisatie; zes dagen; op kastelen op diverse locaties in Nederland; € 2.950 (excl. verblijfskosten).

Schonewille & Schonewille Legal Mediation

SCHONEWILLE & SCHONEWILLE
LEGAL MEDIATION

schonewille-schonewille.com

Biedt al langere tijd meerdere legal mediation-opleidingen aan; nog niet geaccrediteerd maar in samenwerking met Kluwer heeft de Legal Mediation Academy bij MfN erkenning aangevraagd; twee tot vijf dagen; Amsterdam; € 1.500 - € 3.750.

Centrum voor Conflictantering (CvC)

www.cvc.nl

Richt zich op vakmanschap, beroemt zich op ervaren mediators; elf dagen, verspreid over een halfjaar; Haarlem, Zwolle, Den Bosch; € 5.245.

The Lime Tree – Mediation & Training

thelimetree.nl

Benadrukt de (inter)activiteit van de cursusdeelnemers; zes tot twaalf dagen; Amsterdam, Den Haag, Groningen, Arnhem, Harderwijk; € 3.875 - € 6.545.

Mediation Trainingsinstituut MTI

mediation.nl

Noemt het 'de eerste stap op weg naar professioneel mediator' én toepassing als managementvaardigheid; uiteenlopende doelgroepen; acht dagen; Leusden; € 3.950 (excl. verblijfskosten).

Wie na de opleiding opgaat voor het theorie-examen en het assessment om zich als mediator te laten registreren, moet afhankelijk van vooral het soort assessment (live- of video-) rekenen op nog € 1.400 - € 2.300 aan kosten.

Zie voor meer opleidingen mfregister.nl.

‘Als je het evenwicht kunt herstellen, ben je al een heel eind’

Eind jaren tachtig raakte Piet Wackie Eysten onder de indruk van *Alternative Dispute Resolution* (ADR) als alternatief voor kostbare, slepende gerechtelijke procedures. Tijdens zijn dekenaat begon mediation aan een opmars in Nederland. Niet iedereen was meteen even enthousiast. ‘Ze waren bang om de verantwoordelijkheid te nemen voor een schikking. Want dan heb jij het gedaan.’

Tatiana Scheltema

Dus zo kan het ook, dacht Piet Wackie Eysten tijdens een workshop over mediation. Het was 1986 en hij was als afgevaardigde van de Nederlandse orde van advocaten bij de jaarvergadering van de IBA in New York. Op het podium werd door acteurs een mediationsessie nagespeeld. Het was een eyeopener. ‘Aan een tafeltje op het podium zaten twee partijen die elkaar eerst bestreden; er werden slimme vragen gesteld en ‘caucuses’ gehouden: dat je even in retraite gaat met één partij. In een rechtszaak is het ondenkbaar dat de rechter even alleen met één partij praat, maar bij mediation kan het wél. Dus dat waren nieuwigheden waarvan ik dacht: die neem ik mee naar huis. Ik ga ze daar eens bespreken.’

In Amerika was *Alternative Dispute Resolution* (ADR) toen al staande praktijk, al deden sommige advocaten daar schamper over. “‘*Alarming Drop in Revenues,*” was een veelgehoorde grap, want advocaten dachten dat het hun zaken en salarissen zou kosten als ze niet meer lekker konden procederen.’ In zekere zin hadden die advocaten gelijk. ‘Procederen is in Amerika nog vele malen duurder dan hier, en ook omvangrijker. Er gaan verhuisdozen vol met stukken naar de gerechten, een enorm inefficiënte manier van procederen. En met juryrechtspraak is de uitslag ook vaak ongewis. Het risico is groter en de kosten zijn hoger. Er was een enorme incentive om naar alternatieven te zoeken.’

In Nederland was mediation nog nauwelijks bekend. Wel was Peter Hoefnagels, hoogleraar criminologie en jeugd- en familierecht in Rotterdam in de jaren zeventig begonnen met bemiddeling bij echtscheidingen. En in Groningen ontwikkelde psycholoog Donald MacGillavry technieken om gesprekken tussen ruziënde ex-echtgenoten in goede banen te leiden. ‘Jaap Glasz, mijn voorganger als deken, was een groot voorstander van bemiddeling bij echtscheiding. En ik kwam met bemiddeling in zakelijke geschillen terug uit New York, dus het kwam van twee kanten binnen bij de orde.’

In 1987 – Wackie Eysten was inmiddels deken – organiseerden Hoefnagels en MacGillavry, met medewerking van

A

September
2015

de orde, gezamenlijk een cursus voor advocaten-scheidingsbemiddelaars. Dat werd een succes.

Toch zagen weinigen nog hoe mediation ook bij andere dan familie-rechtelijke geschillen zinvol zou kunnen zijn, vertelt Wackie Eysten. 'Een uitgesproken tegenstander was bijvoorbeeld de Rotterdamse rechtssocioloog Nick Huls. Die zei: "Ik begrijp dat het in Amerika in een behoefte voorziet. Maar dat hebben we in Nederland helemaal niet nodig, want we hebben hier een efficiënte rechtspraak, en vergeleken met andere landen niet overdreven kostbaar."' "

Dat vond de rechtspraak zelf ook. Vanuit de gerechten werden de ontwikkelingen aanvankelijk argwanend

'Mensen vonden mediation eng'

gevolgd. 'Men dacht: het is beunhazerij, het knabbelt aan onze autoriteit. "Julie kunnen wel een beetje gaan zitten pionieren maar wij zijn hier de geschiloplossers." Arbitrage was bij rechters ook nooit erg populair. Het was een beetje beroepsbescherming, of noem het broodnijd: het is óns vak, wij zijn ervoor opgeleid.'

Ook het bedrijfsleven hield aanvankelijk de boot af (misschien riep het woord 'alternatief' ongemakkelijke associaties op bij ondernemers). Maar er

speelde ook iets anders, merkte Wackie Eysten. Mensen vonden het eng. 'Bij het ADR Centrum voor het Bedrijfsleven, ACB, hebben wij eens een oud-bedrijfsjurist ingeschakeld die makkelijk toegang had tot bedrijfsjuristen van grote ondernemingen, om het idee te promoten. De hoogste bazen vonden het vaak interessant, ze zagen wel dat het veel kosten en tijd kon besparen. Maar de juridische afdeling voelde er dan vaak toch niet voor. Ze waren bang voor de verantwoordelijkheid die je hebt als je op een schikking ingaat. Stel: je maakt het af met de tegenpartij op 100.000. En je baas zegt: "Pótverdorie! Het dubbele zat erin, dat had je nooit moeten doen!" Dan heb jij het gedaan. Maar als je zegt: "De rechter heeft uitspraak gedaan en

het resultaat is 100.000”, dan kun je er niks aan doen. Die huiver zat er toch in.’

Empathie

Ondertussen ontstonden overal nieuwe initiatieven. De orde wijdde in 1995 haar jaarcongres aan mediation onder de titel ‘De advocaat als bemiddelaar’ en ook andere beroepsgroepen zoals notarissen en psychologen gingen zich erin verdiepen. Mediation was *hot*, iedereen wilde er iets mee.

Maar niet iedereen is geschikt als mediator. ‘In die begintijd volgde ik eens een workshop van een Amerikaanse trainer. Hij zei, en zaagde daarmee een beetje de poten onder zijn eigen stoel weg: “Trainen om mediator te worden heeft eigenlijk geen zin: je bent al een mediator, of je zult het nooit worden.” Met andere woorden, het zit ’m in je menselijke eigenschappen: empathie, intellect, kunnen luisteren, vindingrijkheid, openstaan voor de ander. Als je die eigenschappen *als mens* niet hebt, kun je trainen wat je wilt, maar dan word je het toch nooit.’

Wat niet wil zeggen dat sommige ‘aangeleerde trucs’ niet toch nuttig zijn: open vragen stellen bijvoorbeeld, of de geschilpunten, of juist de punten van overeenstemming op een flap-over of een schoolbord schrijven, om die vervolgens samen met de partijen te analyseren. Er schiet hem een geval te binnen waar mensen echt ‘geweldig fel’ tegenover elkaar stonden. ‘Dat bord stond zo in die kamer dat de een zich daar makkelijk met de rug naar kon toekeren. Door zijn houding alleen al wilde hij laten zien: “Het kan me niks schelen wat jullie daar opschrijven, wat jullie goed of slecht vinden, wat je wil en wat je denkt.” Dan kun je iemand apart nemen en hem daarop aanspreken: “Luister ’s, je *zei* nou wel dat je dat of dat vindt of wil, maar je ging wel ostentatief met je rug naar dat

‘Als je de eigenschappen als mens niet hebt, kun je trainen wat je wilt, maar dan word je toch nooit mediator’

bord zitten. Waarom doe je dat? Doe je dat bewust?” “O, nou nee...” Zo krijg je dingen los bij iemand.’ Grinnikend: ‘Je moet dan wel zorgen dat je de ander ook iets te *doen* geeft, anders zit die zich weer op te vreten en zich vast te bijten in z’n eigen standpunt.’

Zelf heeft Wackie Eysten weinig last van muizenissen. Integendeel, hij is een energiek, beminnelijk en opgeruimd mens. Dat laatste kun je ook letterlijk nemen: sinds jaar en dag noteert hij zijn ervaringen in zijn dagboek (deels later verwerkt in ‘autobiografische notities’, die lezen als een jongensboek). Zijn uitstraling is bescheiden en verhult een ingetogen talent om een gesprek veilig langs gevaarlijke klippen te sturen.

Dit maakt hem tot een veelgevraagd voorzitter, de bestuurlijke functies die hij bekleedde zijn niet te tellen. ‘Ik werd altijd gevraagd, op school al. Ze pikten mij eruit. Ik was waarschijnlijk voor verschillende mensen aanvaardbaar, of voor niemand een bedreiging. Als voorzitter wachtte ik meestal maar rustig af wat ze links en rechts zeiden. En als ik een beetje het idee had welke kant het opging, dan deed ik het zo. Je geeft niet zozeer leiding, je geeft bedding. En je brengt mensen bij elkaar. Misschien dat ik daardoor ook voor mediation ben gaan voelen.’

Van die éne keer dat het misging heeft hij veel geleerd. Het gebeurde

toen hij een vergadering voorzat van zo’n zestig advocaten van wat toen inmiddels De Brauw Blackstone Westbroek heette. ‘Ik mengde me in de discussie. Onmiddellijk voelde ik dat ik de leiding kwijt was. Ik dacht: dat moet ik niet doen. Een voorzitter moet écht een onpartijdige procesleider zijn: dat je geen partij bent in het debat maakt juist dat je de leiding in handen kunt houden. Bij mediation werkt het precies zo.’

In 1994 schreef Wackie Eysten een groot artikel in het *NJB*: ‘De opmars van ADR’. Een jaar later bezocht hij een door het Amerikaanse ADR-instituut CPR georganiseerde conferentie in Parijs over de vraag hoe ADR in Europa voet aan de grond kon krijgen – dat schoot nog niet erg op. Niet veel later zat hij in de Europese adviesraad van CPR. Daarin zat ook Jacques Schraven, hoofdjurist van Shell, die hij goed kende. ‘Jacques Schraven zag ook de mogelijkheden van mediation voor zakelijke geschillen. Maar, zei hij, we moeten oppassen dat we straks door de bomen het bos niet meer zien en dat dat mooie principe telooft gaat in een hoeveelheid elkaar beconcurrerende kantoortjes.’

Schraven doelde op het woud van mediationbureautjes en -adviseurs die inmiddels als paddenstoelen uit de grond schoten. ‘Daar zou het zakenleven natuurlijk nooit vertrouwen in krijgen, in zo’n lappendeken van goedbedoelde initiatieven. We moesten dus kijken of we de krachten konden bundelen en ook een zekere garantie konden inbouwen voor de kwaliteit.’

Dus nodigden zij gezamenlijk iedereen die met geschilbeslechting te maken had – of zou kunnen krijgen – uit voor overleg: advocatuur, notariaat, rechters, bedrijfsjuristen, arbitrage-instituut. Rode Olifant-overleg noemden we het, naar het gebouw van ons

Piet Wackie Eysten

1939	Geboren in Middelharnis
1960-1964	Rechtenstudie in Leiden
1966-1967	Militaire dienst (Koninklijke Marine)
1967-2005	Advocaat in Den Haag (kantoor D.J. Veegens, door fusies opgegaan in De Brauw Blackstone Westbroek)
1986-1989	Algemeen deken Nederlandse orde van advocaten
1990-1991	Vicepresident respectievelijk president CCBE
1994	Initiator 'Rode Olifant-overleg'
1995	Bestuurslid ADR Centrum voor het Bedrijfsleven en Nederlands Mediation Instituut
1958-2015	Diverse bestuursfuncties
Sinds 1989	Diverse publicaties over mediation in onder meer <i>Advocatenblad</i> , <i>Tijdschrift voor Arbitrage</i> , <i>Tijdschrift Conflictbemiddeling</i> .

kantoor. Dat overleg leidde tot de oprichting van het ADR Centrum voor het Bedrijfsleven (ACB).

De overheid had zich tot dan toe enigszins afzijdig gehouden. Toenmalig minister van Justitie Winnie Sorgdrager wilde weleens onderzoeken of wetgeving nodig was. Zij stelde in 1996 een platform in, waar Wackie Eysten deel van uitmaakte. 'Eens komt nu eenmaal het moment dat een wettelijke regeling nodig is. In Groot-Brittannië bijvoorbeeld was mediation zo'n vijftien jaar geleden al ingebouwd in het systeem toen het procesrecht werd herzien door een commissie onder leiding van Lord Woolf, een groot voorstander van mediation. Als je in Engeland een procedure begint, moet je eerst op gesprek bij een *registrar*. Daar hoort een checklist bij. Eén van de vragen is:

'Het gaat erom dat je het evenwicht herstelt'

hebt u al mediation beproefd? En: "If not, WHY not?" Dat moet je dan stevig beargumenteren. Het gaf natuurlijk een enorme *push* aan het toepassen van mediation. Maar om mensen te verplichten tot mediation gaat te ver.' Je kunt mensen niet dwingen, bovendien weet je nooit van tevoren of het werkt. Wackie Eysten herinnert zich een conflict tussen een Nederlandse werknemer en een Duitse moedermaatschappij die hem wilde ontslaan. De verhoudingen waren grondig verziekt: de man zat al maanden thuis te mokken en wilde niet met de Duitse directeur aan tafel zitten. 'Dus heb ik ze eerst apart gesproken. In de loop van een paar sessies kreeg ik ze toch samen aan tafel en uiteindelijk zijn ze een afvloeiingsregeling overeengekomen.' Ik kreeg na afloop van die werknemer een heel aardig briefje.

Door een mediation aan te gaan kan de balans worden hersteld, meent Wackie Eysten. 'De meeste geschillen ontstaan als één van de partijen zich aangetast voelt in zijn waarde. Het gaat erom dat je het evenwicht herstelt, zodat de één merkt dat de ander zich ook moet verantwoorden. Voor die man die me dat aardige briefje schreef is dat denk ik heel belangrijk geweest. Hij kwam gewoon niet aan de bak bij zijn Duitse bazen.'

Inmiddels zijn we dertig jaar verder, en wordt ADR ook in de zakenwereld vaker als optie overwogen. De factoren die ADR in Amerika tot ontwikkeling brachten beginnen hier langzamerhand ook te spelen. Toch heeft mediation, vooral tussen grote ondernemingen, maar heel traag wortelgeschoten, vindt Wackie Eysten. Geduld, zegt hij, is één van de belangrijkste eigenschappen van de mediator. Maar die eigenschap begon hem steeds meer te ontbreken. Na zijn pensioen, tien jaar geleden bij De Brauw, heeft hij nog een paar mediations gedaan. 'Op den duur kreeg ik toch het gevoel: ik moet het niet meer doen, ik word een beetje te ongeduldig. Toen ben ik ermee opgehouden.'

Bestel nu het gratis tijdschrift over erven, schenken en nalaten

Voor Nu en Later

Bestel nu gratis exemplaren die u kunt verstrekken aan uw klant of ter inzage in uw wachtkamer kunt leggen. U kunt maximaal 10 exemplaren bestellen, zolang de voorraad strekt!

Gebruik kortingscode "advocaatvnel2015" om uw gratis exemplaren te ontvangen.

Het tijdschrift Voor Nu en Later is erop gericht de consument te informeren over wat er allemaal komt kijken bij een goede afwikkeling van de eigen nalatenschap. De artikelen zijn voorzien van een kader met praktische tips voor de consument.

Neem alvast een kijkje in het tijdschrift op www.sduvoornuenerlater.nl

Bestel direct op sdu.nl/voornuenerlater

Sdu oprecht de beste keuze

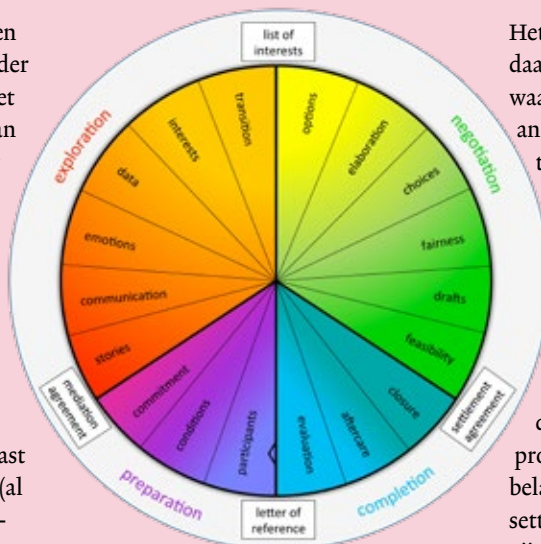
Mediation = onderhandelen?

Het essentieel onderscheidenlijke van mediation is de begeleiding door de onafhankelijke neutrale derde op proces en inhoud zonder inhoudelijk belang.

Jacques de Waart¹

Als er honderd te verdelen is en jij wilt tachtig dan zal de ander genoegen moeten nemen met twintig; gaat de ander voor vijftig dan kost je dat nog eens dertig. Fiftyfifty lijkt hier 'de gulden middenweg'. Onderhandelen wordt nog weleens gezien als het vinden van zo'n compromis en de goede onderhandelaar als degene die de ander met twintig blij kan laten zijn als was het vijftig. Deze beperkende blik van *distributief onderhandelen*² wordt bepaald door de dreiging dat aangetast wordt wat essentieel is. Dat leidt tot (al dan niet onderkende) angst. Een partij die geconfronteerd wordt met een andere partij met een (ogenschijnlijk) tegengesteld belang, neigt van nature tot het beschermen van zijn belang. De primaire instinctmatige reacties van *vluchten of vechten* die zich dan aandienen, blijken beide niet altijd de meest effectieve.

Om in openheid de verbinding aan te gaan met de partij die iets lijkt te willen dat ten koste lijkt te gaan van wat jij wilt, is een onnatuurlijke beweging. Openheid van zaken geven waar het je daadwerkelijk om te doen is, is onveilig ten overstaan van degene die als tegenpartij wordt gezien. Terwijl die openheid van zaken wel nodig is om te verkennen of er oplossingen denkbaar en haalbaar zijn die voorzien in beider

Mediationwiel

behoeften. Dit kan alleen in het vertrouwen dat de ander daar zorgvuldig mee omgaat en eenzelfde openheid zal geven. Dat is een precair proces dat alleen stap voor stap mogelijk is. Pas dan blijken uiteindelijk ogenschijnlijk tegengestelde belangen voor een belangrijk deel verenigbare belangen te zijn: belangen van de ander waar in voorzien kan worden zonder dat dit ten koste hoeft te gaan van de eigen belangen. De daarvoor benodigde verkenning en creativiteit vergen een vrije – niet door angst gedreven – geest. Want als er iets contraproductief is voor creativiteit, dan is dat wel angst.

De hiervoor geschetste dynamiek is het wezen van elke onderhandeling en kan veelal door partijen zelf – al dan niet met partijdige professionele procesbegeleiders – worden gemanaged. In de situaties waarin dat niet lukt, komt mediation in beeld. Mediation is meer dan het vinden van het compromis.

Het is de andere wijze van kijken en daarmee anders omgaan met de situatie waardoor er kan worden gekomen tot andere oplossingen dan het midden tussen de uitgangsposities bij aanvang.

Dit precaire proces – van de *collaboratieve onderhandeling* – kan gebaat zijn bij begeleiding door een ter zake kundige. Het essentieel onderscheidenlijke van mediation is de begeleiding door de onafhankelijke neutrale derde op proces en inhoud zonder inhoudelijk belang. Daarmee bewerkstelligt hij de setting waarin partijen (weer) in staat zijn tot een gezamenlijke exploratie en creativiteit in het vinden van een voor alle partijen optimale en dus gedragen oplossing.

Wat dit proces inhoudt, laat zich het best in beeld brengen aan de hand van het (Engelstalige) mediationwiel.³ Deze weergave van het proces van mediation geeft een overzicht van alle aspecten die min of meer chronologisch aandacht krijgen. Zoals te zien is, komt de inhoudelijke onderhandeling pas als derde fase aan bod. Het daaraan voorafgaande proces heeft geen andere functie dan partijen die tegenover elkaar staan te brengen tot partijen die gezamenlijk tegenover een op te lossen probleem staan. En voorts om te komen tot het gezamenlijk toetsingskader – zicht op alle belangen – voor de optimale oplossing.

¹ Jacques de Waart, bestuurslid Vereniging Corporate Mediation (VCM) en voormalig voorzitter Nederlandse Vereniging van Mediation Advocaten (NVMA).

² Geconcipieerde begrippen: uit het schema conflictstijlen van Thomas Kilmann (Thomas, K. W., and R. H. Kilmann, *Conflict and conflictbehaviour*, Tuxedo NY: Xicom, 1974).

³ ©De Waart, gebaseerd op de oorspronkelijk bij het CVC ontwikkelde mediationcirkel en sindsdien – soms met kleine aanpassingen – ook bij veel andere opleidingsinstituten in gebruik; voor meer informatie zie mijn binnenkort te verschijnen artikel 'Het mediationmodel' in het Tijdschrift *Conflicthantering*.

ADR
INSTITUUT

WIN EFFECTIEVE OPLOSSINGEN

Bij het ADR Instituut bent u aan het juiste adres voor hoogwaardige opleidingen en vaardigheidstrainingen voor juristen. Wij leiden u breed op in onderhandelen, mediation en partijbegeleiding. Door de inzet van ADR maken we de weg vrij voor blijvende win-win oplossingen.

Kijk voor ons volledige aanbod op www.adrinstituut.nl

BEYOND LAW

C A S S A T I E

IN CIVIELE ZAKEN

Aantjes Zevenberg ADVOCATEN

Mr K. Aantjes tel. 070 - 390 62 60
aantjes@ aantjeszevenberg.nl

OVERNAME

AANGEBODEN: EEN GOED RENDERENDE
ALGEMENE ADVOCATENPRAKTIJK
MET NADRUK OP ASIELRECHT.

GOEDE NAAMSBEKENDHEID IN DE REGIO.
GEVESTIGD IN EEN -HILURPAND TE EMMEN

SERIEUZE GEGADIGDEN WORDT VERZOCHT
TE REAGEREN VIA: [INFO@
ADVOCATENKANTOORDEKLEINE.NL](mailto:info@advocatenkantoordekleine.nl)

KORTMAN ADVOCATEN

zoekt

collega's

om op zelfstandige basis / in maatschapsverband
ons team te versterken

Wij bieden:

- Een lang bestaand kantoor met naamsbekendheid in Den Haag en omgeving
- Flexibele samenwerkingsvormen
- Volledige kantoorondersteuning
- Specialisten op verschillende rechtsgebieden
- Een prettige werkomgeving

Wij vragen:

Iemand die hecht aan het voeren van een zelfstandige praktijk, maar wel wil werken in een collegiale sfeer, gebruikmakend van elkaars kennis en ervaring.

Neem voor meer informatie contact op met Els Vermeer-Wartna
telefoon: 070 302 4030
e-mail: vermeer@kortmanadvocaten.nl
of kijk op www.kortmanadvocaten.nl

Stijlverschillen

Foto: Shutterstock

Iedere mediator heeft zijn persoonlijke stijl, maar er zijn ook verschillende mediationstijlen. De meest voorkomende stijlen op een rij.

Paula Boshouwers¹

Bij het zoeken naar een geschikte mediator is het goed om te weten dat er (grote) verschillen bestaan in aanpak. De meeste mediators hebben een voorkeur voor een bepaalde 'mediationstijl'. In de kern komt het erop neer dat de mate waarin de autonomie van partijen vooropstaat en de mate

waarin de mediator zelf invloed uitoefent op (de richting van) het mediationproces en eventueel de inhoud van het conflict, per stijl verschilt. Een overzicht van de meest voorkomende stijlen.

Evaluatieve mediation

Evaluatieve mediation is de meest directe en inhoudelijk gerichte vorm van mediation. De mediator stuurt actief op proces én inhoud en er is relatief weinig

ruimte voor de autonomie van partijen. De mediator is primair gefocust op het doel om een overeenkomst te bereiken die werkt en speelt een belangrijke rol in het bewegen van partijen richting die oplossing. Een zuiver evaluatieve mediator denkt ook zelf actief mee in oplossingen. Dit soort mediators wordt ook wel *deal-makers* genoemd. Deze stijl is in vergaande mate afhankelijk van het overwicht van de mediator op partijen.

¹ Paula Boshouwers is MfN-registermediator bij Reulingschutte in Amsterdam.

Evaluatieve mediators werken veel met afzonderlijke gesprekken (ook wel *caucus* genoemd), waarin zij partijen proberen te bewegen concessie te doen door onder andere de scenario's te bespreken die zich kunnen voordoen als partijen geen overeenstemming bereiken. Deze vorm van mediation wordt veel toegepast in de Verenigde Staten. Voordeel van deze mediationstijl kan zijn dat er snel een deal wordt bereikt, nadeel kan zijn dat partijen weinig ruimte krijgen om zelf met oplossingen te komen.

Faciliterende of probleemoplossende mediation

Faciliterende mediation is in Nederland de meest toegepaste mediationstijl en is gericht op onderliggende belangen van partijen. Basis is het onderhandelingsmodel van Harvard. Een conflict wordt beschouwd als een botsing van belangen. Faciliterende mediators zien het als hun taak om partijen te helpen de behoeften en belangen van zowel zichzelf als de andere partij te identificeren en beter te begrijpen, tot het niveau dat nodig is om een oplossing te bereiken. De faciliterende mediator begeleidt partijen vervolgens via een gestructureerd proces naar een oplossing die tegemoetkomt aan de eigenlijke belangen van partijen. Daarin stuurt de mediator op procesniveau. De faciliterende mediator onthoudt zich van uitspraken over de inhoud van het conflict en mogelijke oplossingen. Er wordt wel gebruikgemaakt van *caucus*, maar alleen ter ondersteuning van het plenaire proces, bijvoorbeeld wanneer partijen te emotioneel zijn om constructief met elkaar te praten. Voordeel van deze mediationstijl is dat het zich richt op win-winoplossingen, nadeel kan zijn dat partijen afhankelijk worden van

de mediator en de communicatie zich voornamelijk gaat afspeelen tussen de partijen en de mediator en niet tussen partijen onderling.

Transformatieve mediation

Transformatieve mediators nemen als uitgangspunt dat partijen in staat zijn zelf de regie over een conflict te voeren consequent door te voeren. Het doel van de mediator volgens deze benadering is niet zozeer het oplossen van het conflict, maar het bewerkstelligen van een omslag in de interactie tussen de deelnemers. Daarbij is het vooral de bedoeling om hen weer krachtiger en besluitvaar-

‘Teder mens
heeft als het
ware zijn eigen
werkelijkheid
gecreëerd’

diger te laten functioneren (*empowerment*) en ze daarnaast weer aandacht te laten hebben voor de anderen en ook diens perspectief kunnen zien (*recognition*). Een kenmerk van deze benadering is dat de focus ligt op de zelfstandigheid van de partijen en daarom heeft de mediator in deze benadering een zo min mogelijk sturende rol. Hij volgt vooral de interactie van de partijen en probeert hen in staat te stellen zelf te werken naar een betere manier van met elkaar omgaan, en daardoor (mogelijk) naar een oplossing. De transformatieve mediator maakt uitsluitend gebruikt

van non-directieve, dus niet-nuancerende interventies en maakt doorgaans ook geen gebruik van *caucus*. Voordeel van deze mediationstijl kan zijn dat het veel aandacht heeft voor de interactie tussen mensen, waardoor het geschikt is voor emotionele conflicten en tot duurzame oplossingen kan leiden. Een nadeel kan zijn dat doordat het proces niet sturend is, er te weinig gebeurt.

Narratieve mediation

De narratieve mediator ziet een conflict niet zozeer als een botsing van standpunten of belangen maar eerder als een botsing van verschillende constructies van de werkelijkheid. Teder mens heeft als het ware zijn eigen werkelijkheid gecreëerd; een objectieve werkelijkheid bestaat niet. De focus van deze benadering ligt op de verschillende verhalen die de betrokken partijen vertellen over het conflict, en de werkelijkheid die ze zo voor zichzelf construeren. Door een conflict raken de werkelijkheden van de partijen steeds verder van elkaar, én van de gewenste situatie, verwijderd. De narratieve mediator faciliteert partijen om samen een nieuw verhaal te maken, waarin het conflict niet langer invloed uitoefent, maar waarin de gewenste situatie centraal gesteld wordt. Het probeert dus een nieuwe, conflictvrije werkelijkheid te creëren. De mediator heeft daarin een sturende rol door met zijn interventies toe te werken naar het alternatieve verhaal en kan daarbij ook zijn eigen visie op de werkelijkheid introduceren. De narratieve mediator maakt regelmatig gebruik van de *caucus*. Een voordeel van deze mediationstijl is de relationele gerichtheid, een nadeel kan zijn de associatie met therapie hetgeen weerstandverhogend kan werken. <<

Zeker weten dat u er samen wel uitkomt

Mediation Verdiepende kennis

Met de Sdu titels en opleidingen op het vlak van mediation heeft u alle vakinformatie tot uw beschikking om uw cliënt echt verder te helpen. Sdu heeft diverse relevante titels voor het brede palet aan onderwerpen binnen mediation, waaronder (echt)scheiding, bestuursrecht, strafrecht en arbeidsrecht. Sdu is de uitgever van het *Tijdschrift Conflicthantering*, van het standaardwerk *Handboek Mediation* en diverse andere boektitels waaronder de *Mediationreeks*.

Voor elke professional bieden we de passende vakinformatie.

Meer informatie of bestellen sdu.nl/juridisch/mediation

Sdu

oprecht
de beste
keuze

Zo bereidt u zich goed voor op mediation

Ook bij mediation staat of valt alles met een goede voorbereiding. Welke vragen moet u zich als advocaat daarbij stellen? De auteurs van *De advocaat in mediation* (Sdu, 2011) selecteerden er tien.

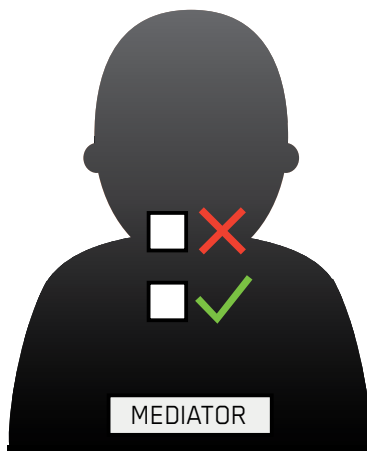
Eva Schutte en Jacqueline Spierdijk¹

Beeld: Dimitry de Bruin

Leent de zaak zich voor mediation?

Ook een juridisch sterke zaak kan zich prima voor mediation lenen. Terwijl dat bij een zaak met veel emoties niet per se het geval hoeft te zijn. Belangrijk is om die methode te kiezen die voor uw cliënt het meeste uitzicht biedt op een duurzame oplossing.

Mediation valt in elk geval te overwegen:

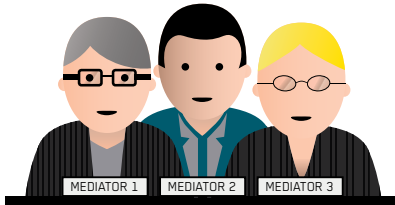
- bij een duurrelatie;
- als een snelle oplossing of maatwerk gewenst is;
- bij meerdere partijen of meerdere issues;
- als uw cliënt de oplossing graag in eigen hand houdt;

- als er meer speelt dan alleen de juridische kwestie.

Mediation ligt minder voor de hand als:

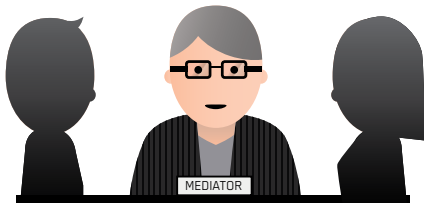
- een precedent of openbare uitspraak gewenst is;
- er geen enkele onderhandelingsbereidheid of ruimte is.

¹ Eva Schutte is partner, mediator en mediationadvocaat bij ReulingSchutte in Amsterdam. Jacqueline Spierdijk is mediator en trainer bij Spierdijk Mediation in Den Haag.

Hoe selecteert u een geschikte mediator?

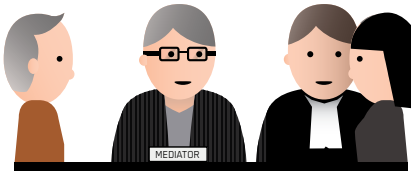
Een mediator haal je niet van internet. Het luistert nauw. Voor een goede match tussen zaak en mediator selecteert u de mediator(s) op zowel persoonlijke kwaliteiten als aanpak. Denk aan (beroeps)achtergrond, affiniteit met de branche, ervaring als mediator met dit type zaak, en persoonlijkheid. Is hij te soft, te weifelend, of juist te directief? Welke stijl hanteert hij? Faciliteert hij alleen het proces, of bemoeit hij zich ook met de inhoud? Is hij bekend met het rechtsgebied of de branche? Maakt hij verslagen, voert hij individuele gesprekken, wil hij vooraf stukken lezen? Dat wordt allemaal snel duidelijk in een oriënterend (telefoon) gesprek. Schroom niet meerdere mediators te benaderen voor een 'pitch', om de meest geschikte te kunnen uitkiezen.

Wie nemen plaats aan de mediationtafel?

Een onderschat onderwerp. Helpt het juist wel of niet om de ruziemakers zelf aan tafel te hebben? Is er voldoende kennis en gewicht aan tafel om knopen door te hakken? Bespreek dit indrin-

gend voor met uw cliënt en de wederpartij. En zorg voor continuïteit zodat de vertegenwoordigers aan tafel het gehele proces doormaken. Stuur dan ook niet snel een vervanger.

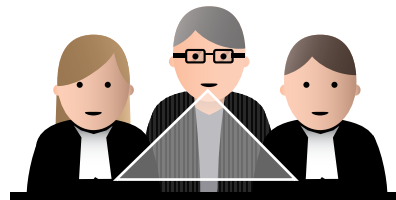
Gaat u zelf mee naar de mediation-bijeenkomsten?

Mag u als advocaat mee? Jazeker, ook al is het in familiezaken, vooral die over omgang na echtscheiding, minder gebruikelijk. Of het nuttig en/of wenselijk is, bespreekt u met uw cliënt, wederpartij en mediator. Ook in zaken die minder juridisch van aard zijn (een samenwerkingsconflict bijvoorbeeld) kunt u bijdragen. De keuze voor mediation betekent niet dat u even pas op de plaats kunt maken. Essentieel is dat u betrokken blijft bij de mediation, ook al is het op afstand.

Welke informatie stuurt u naar de mediator?

Essentieel is om stukken niet zonder vooroverleg met de advocaat van de wederpartij én de mediator toe te zenden. Al in dit voorstadium begint de samenwerking. Stem af of het behulpzaam is om achtergrondinformatie te verstrekken, bijvoorbeeld doordat de advocaten de kern samenvatten voor de mediator, een vragenlijst beantwoorden of bepaalde stukken toezenden. Zorg wel dat de mediator beschikt over die informatie, die hem inzicht geeft in het conflict, de achtergrond en implicaties ervan.

Hoe bouwt u al vooraf aan de professionele driehoek?

Idealiter helpen de drie professionals (mediator en advocaten) hun cliënten

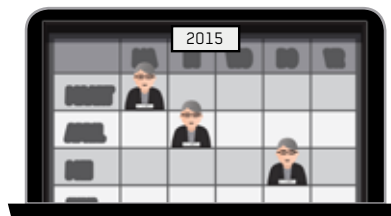

Wat leg ik aan mijn cliënt uit over het verloop van een mediation?

Vertel dat een mediation doorgaans volgens eenzelfde patroon verloopt, eerst een onderzoek naar wat heeft geleid tot het conflict, dan een inventarisatie van de belangen over en weer en vervolgens een onderzoek naar de opties die zo goed mogelijk aan die belangen tegemoetkomen. Daarop volgt het uitonderhandelen van een of meer opties. Waarschuw wel dat een vaak langlopend complex conflict niet in één bijeenkomst is opgelost. Enig geduld en vertrouwen in de mediator is nodig omdat het vaak twee stappen vooruit en dan weer een stap achteruit zijn. Benadruk dat de cliënt steeds voor ogen moet houden wat voor hem van belang is bij het vinden van een oplossing en dat het niet zozeer gaat over wie gelijk heeft.

Hoe zorgt u voor een spoedig verloop?

Plan direct meerdere bijeenkomsten in; zeker als er meerdere personen aan de

mediationtafel plaatsnemen, is het een uitdaging om de agenda's vrij te maken. Dit ook al omdat een mediationbijeenkomst niet in een uurtje klaar is, maar vaak een dagdeel kost. Ga in elk geval uit van drie bijeenkomsten. Afzeggen kan altijd, alsnog plannen op korte termijn is veel lastiger. Bereid uw cliënt er wel op voor dat het proces zo snel gaat als de langzaamste schakel. Het kan dus goed zo zijn dat meer tijd nodig is dan hij nodig vindt.

Hoe krijgt u de achterban mee?

Zorg dat u de achterban vanaf het begin af aan meeneemt in het proces. Dit betekent vaak ook dat voor geheimhouding moet worden getekend. Maak de rol en invloed van de achterban bespreekbaar in de mediation, zodat het een gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt om steun

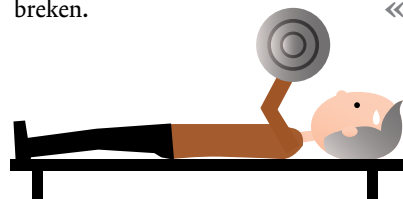

van die achterban te krijgen. Overleg ook in de mediation op welke wijze de achterban wordt geïnformeerd.

Hoe bereidt u uw cliënt optimaal voor op de eerste mediation-bijeenkomst?

Vraag uw cliënt waar hij het meest tegenop ziet. Dat geeft inzicht in zijn weerstand. En vraag wat voor hem belangrijk is om te bereiken in de mediation. Ga zo goed mogelijk met hem na wat voor de wederpartij van belang kan zijn en bereid hem voor op wat de wederpartij naar voren zal kunnen brengen. Benadruk dat er alleen een oplossing in mediation komt als hij dat zelf wil. Pas als hij zijn handtekening heeft gezet onder een afsprakenlijst of vaststellingsovereenkomst is hij eraan gebonden.

Tot slot: onderschat uw rol niet. Ook in het vervolg blijft u als advocaat van groot belang. U kunt de zaak maken of breken. <<

De advocaat in mediation Ook als advocaat kunt u er niet meer omheen

Ook beschikbaar
als eBook

Mediation

De advocaat in mediation is een praktische handleiding voor de advocaat die met mediation te maken krijgt. U vindt er het antwoord op vragen als:

- “Hoe krijg ik de beste mediator voor deze zaak?”
- “Welke stukken stuur ik vooraf toe?”
- “Wanneer ga ik (niet) mee?”
- “Hoe betrouwbaar zijn de verslagen?”
- “Het schiet niet op - wat nu?”

Aan de hand van tips, trucs en blunders voeren de schrijvers u van het informeren en adviseren van uw cliënt over mediation, naar een effectieve begeleiding tijdens het mediationtraject.

Meer informatie of bestellen [sdu.nl](https://www.sdu.nl) of bel (070) 378 98 80

Sdu

oprecht
de beste
keuze

Sdu Opleidingen & Events

Naar welk congres komt u dit najaar?

2 oktober 2015
Utrecht

Seminar Jeugdwet

Dit betekent de Jeugdwet voor uw praktijk

5 punten NOvA

Sprekers: Erik Dannenberg, mr. Sandra van Heukelom, Wikke Kuller, mr. Esther Lam, Willem Loupatty, dr. Marsha de Vries en Fokko Witteveen

9 oktober 2015
Utrecht

LANGZS congres 2015: Van maatpak naar confectie?

De normering van schadevergoedingsbedragen gezien vanuit verschillende perspectieven

4 punten NOvA

4 november 2015
Den Haag

Modernisering van het Wetboek van Strafvordering Strafblad seminar

4 punten NOvA

Sprekers: prof. dr. Tineke Cleiren, mr. Ton de Lange, mr. Pieter van der Kruijs, mr. dr. Patrick van der Meij, mr. Gert Haverkate, mr. Caroline de Sitter, mr. drs. Simon Minks, mr. Tjarda van der Spoel, mr. Magda Koole en mr. Henk Peters

19 november 2015
Utrecht

HIP Themamiddag Insolventie

4 punten NOvA

Sprekers: mr. Mark Aukema, mr. Ginio Beij, mr. Louis de Boef, prof. mr. Reinout Wibier

3 december 2015
Utrecht

Tien jaar (nieuw) zorgstelsel ZIP Themamiddag

Met bespreking van: zorginkoop, kwaliteitstransparantie, verantwoording/controle van kosten, keuzevrijheid, tariefregulering, impact en gevolgen van de Wmo 2015 en Wet Langdurige zorg.

3 punten NOvA

9 december 2015
Utrecht

Arbeidsrecht in de praktijk

De eerste praktijkervaringen met de WWZ en bespreking van de derde tranche

6 punten NOvA

Sprekers: mr. Pieter Fluit, mr. Dirk van Genderen

11 december 2015
Utrecht

Vreemdelingen aan het werk Belicht vanuit arbeids-, migratie- en fiscaal perspectief

4 punten NOvA

Sprekers: mr. Carlo Douven, mr. Bram van Melle, mr. Bart Maes, mr. Erik Scheers

Voor ons volledige aanbod:
www.sdujuridischeopleidingen.nl

Sdu

oprecht
de beste
keuze

Kanaliseren van conflicten

Hoe werkt mediation? Paula Boshouwers, MfN-registermediator bij ReulingSchutte in Amsterdam, lichtte maandelijks een praktijkvoorbeeld door. Aflevering 25: 'Een hartelijke groet.'

Ter gelegenheid van het dossier Mediation, dat u bij dit nummer van het *Advocatenblad* vindt, diepte ik een oud *Advocatenblad* (uit 1995) op met hetzelfde thema. In die uitgave veel bijdragen van in ADR-land destijds toonaangevende auteurs over alternatieve geschilbeslechting (*Alternative Dispute Resolution*) en mediation. In één van de daarin gepubliceerde bijdragen schrijft prof. dr. M.L.J. Karskens op filosofische wijze over de vooroordelen van de term 'alternatieve geschilbeslechting' en over het nut en de noodzaak van het 'kanaliseren' van conflicten. Ik vond deze filosofische inslag wel passen bij het themanummer en bij deze laatste bijdrage van *Mediation*.

Karskens schrijft dat de term 'alternatieve geschilbeslechting' suggereert dat de juridische weg de gebruikelijke weg is en dat andere wegen binnen de heersende rechtsorde worden gezien als alternatieven. Hij stelt vraagtekens bij deze vanzelfsprekendheid. Ook stelt hij zich de vraag of geschillen altijd beslecht zouden moeten worden. Verschillen en geschillen zijn juist een belangrijke uiting van de autonomie van partijen en ook een bron van vooruitgang, aldus Karskens. En het idee dat strijd, conflict of tegenstelling een positieve en vormende rol speelt, is eeuwenoud.

Ik geef er in deze bijdrage mijn eigen draai aan door allereerst te stellen: geef een conflict de ruimte. En vervolgens: mocht het beslechten van het conflict aan de orde zijn, besteed dan bewust aandacht aan de manier waarop.

Om met het eerste te beginnen. Crisis is kans, is een veelgehoorde uitspraak. Maar kans op wat? In de juridische context wordt in het geval van een geschil vaak gekeken naar de kans dat de cliënt gelijk krijgt, een procedure wint. In de meer bredere ook niet-juridische context speelt er echter altijd meer. Een conflict stelt tegenstellingen aan de orde. Staat u als advocaat wel eens echt stil bij wat die tegenstellingen precies zijn en waar ze vandaan komen? En probeert u dit te begrijpen? Niet alleen bij de eigen cliënt, maar juist ook bij de andere partij(en)? Ik weet het uit mijn eigen advocatenpraktijk; het is niet altijd makkelijk om daarnaartoe door te dringen. Ook is de afstand tot de andere partij meestal groot. En toch is het een kans om te proberen te begrijpen waar het partijen écht om te doen is. Dat geeft helderheid en handvatten voor een oplossing. De kans bestaat zelfs dat partijen begrip voor elkaar krijgen. En als ze dat beide krijgen – en ze bovendien het gevoel hebben dat ze begrepen worden (heel belangrijk) – is dat vaak een belangrijke stap richting een oplossing. Een oplossing die par-

tijen gezamenlijk kunnen vormgeven. Ook in die zin is crisis dus kans.

Een beter begrip van het conflict is ook nuttig om het conflict vervolgens op een voor de cliënt goede wijze te kunnen 'kanaliseren'. Ik ben het (natuurlijk) eens met Karskens dat alternatieve vormen van geschilbeslechting daarbij even zwaar (of licht) gewogen zouden moeten worden als de gangbare voor de hand liggende methoden. Omdat ik het belangrijk vind dat elke crisis de beste kansen krijgt. Met andere woorden: dat er een geschilbeslechtingsmethode gekozen zou moeten worden die het best past. Het beoordelen daarvan is een belangrijke taak van de advocaat. En dat vergt meer dan juridisch begrijpen hoe het zit. Dat gaat over goed luisteren, doorvragen, de hele context kunnen zien en onafhankelijk adviseren. Juist dingen waarin bijvoorbeeld in de nieuwe Beroepsopleiding voor Advocaten veel aandacht wordt besteed. Alleen maar goed wat mij betreft.

Het was me een genoegen u maandelijks te hebben 'ontmoet' in het *Advocatenblad* (of in levenden lijve aan de mediationtafel). Inmiddels heb ik mijn eigen toga aan de wilgen gehangen en ben ik fulltime mediator. Tijd om ruimte te maken voor een nieuwe rubriek. Voor vragen over mediation weet u me wel te vinden. U hartelijk groetend!

BOERS ADVOCATEN

Wij zijn op zoek naar:

• **ADVOCAAT ALGEMENE PRAKTIJK EN/OF STAGIAIRE**
 MET AFFINITEIT VOOR FAILLISEMENTSRECHT

Daadkracht, ruime expertise en betrokkenheid. Dat zijn de trefwoorden die ons kantoor karakteriseren. Meer weten? Kijk op www.boersadvocaten.nl

Informatie:

mr L.L. de Boef
 tel: 0318 - 522 404

Schriftelijke sollicitatie:

mr L.L. de Boef
 Postbus 675
 3900 AR Veenendaal
 ldeboef@boersadvocaten.nl

Kerkewijk 20
 3901 EG Veenendaal
 T. 0318 - 52 24 04
 F. 0318 - 52 34 74
 info@boersadvocaten.nl
 www.boersadvocaten.nl

Advocaten zonder drempel

van der Toorn
 advocaten

Van der Toorn advocaten is een laagdrempelig, informeel en gevestigd advocatenkantoor in Roermond. Van der Toorn advocaten combineert professionele hoogwaardige juridische dienstverlening met een menselijke en vriendelijke benadering. De praktijk richt zich in hoofdzaak op het asiel- en vreemdelingenrecht, het strafrecht en het personen- en familierecht. Daarnaast zijn de advocaten van het kantoor ook werkzaam op het terrein van het sociaalverzekeringsrecht, het arbeidsrecht en verbintenissenrecht.

Voor de versterking van ons team zijn wij per direct op zoek naar een **gevorderde advocaat/stagiair** of een **advocaat-medewerker**, die in hoofdzaak werkzaam zal zijn op het terrein van het personen- en familierecht.

Tevens zijn wij op zoek naar een **advocaat-medewerker**, die gekwalificeerd is voor het asiel- en vreemdelingenrecht en daarnaast affiniteit heeft met het strafrecht. De bereidheid moet bestaan om ook werkzaamheden te verrichten in andere disciplines van het recht.

Voor meer informatie over ons kantoor en onze advocaten verwijzen wij U naar onze website www.vandertoornadvocaten.nl

Uw schriftelijke sollicitatie voorzien van curriculum vitae kunt u binnen 14 dagen richten aan mr.dr.s. A. van der Toorn, Postbus 71 te 6040 AB Roermond.

WEENING

STRAFRECHTADVOCATEN

Vacature

STRAFRECHTADVOCAAT

Voor onze nieuwe vestiging in Utrecht zoeken wij een strafrechtadvocaat die binding heeft met de regio. Wij bieden de zekerheid van een vast salaris, met daarnaast een omzetgerelateerde bonusregeling.

Belangrijke eigenschappen:

- flexibel
- gedreven
- juridisch sterk
- commerciële instelling.

Sollicitaties kunt u richten aan:
 mr. S. Weening, weening@weening.net

Bevlogen en kritisch intellectueel

Links geëngageerde advocaat Benno Stokvis (1901–1977) kwam op voor de rechten van homo's en behoevende in de Tweede Wereldoorlog joden voor deportatie.

Robert Sanders

Benno Julius Stokvis werd geboren in Amsterdam op 23 januari 1901. Hij doorliep het hoofdstedelijke Barlaeus Gymnasium en studeerde tussen 1919 en 1924 rechten aan de Gemeentelijke Universiteit. Na afronding van zijn studie begon hij eveneens in Amsterdam zijn praktijk als advocaat en procureur, die hij met onderbreking van zijn Kamerlidmaatschap tot 1977 voortzette.

Het voor Stokvis kenmerkende linkse engagement kwam niet alleen naar voren uit zijn keuze voor het lidmaatschap van de Communistische Partij Nederland in 1935, maar ook uit zijn praktijk als advocaat. Zo verdedigde Stokvis de marxist en latere verzetsstrijder Henk Sneevliet (1883-1942), toen deze begin jaren dertig werd vervolgd wegens opruiing. Sneevliet had in een geschrift opgeroepen tot solidariteit met de muitende matrozen van het oorlogsschip 'De Zeven Provinciën'. Ook verdedigde hij geregeld homoseksuelen die werden beschuldigd van overtreding van artikel 248bis Sr, dat seksuele contacten met personen van hetzelfde geslacht onder de 21 jaar strafbaar stelde.

Tijdens de oorlog behoorde Stokvis tot de kleine groep advocaten – Meihuizen schat hun aantal op ruim vijftig – die zich bezighielden met zogenoemde 'afstammingszaken'. Door het indienen van verzoekschriften bij het bureau van

Benno Stokvis
(1901–1977)

dr. Hans Georg Calmeyer kregen joodse medeburgers de gelegenheid zich op papier te 'ariseren' en zich zo aan de Duitse rassenwetten te onttrekken. Door tussenkomst van een advocaat hadden deze verzoeken een grotere kans van slagen. Stokvis, zelf afkomstig uit een niet-orthodox joods gezin, wist tijdens de bezetting voor zo'n tweehonderd personen te bereiken dat de in hun papieren vermelde joodse afstamming ongedaan werd gemaakt, waardoor zij voor deportatie werden behoed. Door zichzelf ook te laten 'ariseren', slaagde hij erin zijn praktijk voort te zetten.

In 1946 nam Stokvis zitting in de Tweede Kamer voor de CPN. Hij werd justitiewoordvoerder en maakte deel uit van de parlementaire enquêtecommissie naar het regeringsbeleid 1940-1945.

Toen in 1952 het wetsvoorstel voor de Advocatenwet in de Kamer werd behandeld, stak hij zijn kritiek op de rol van de balie in de oorlogsjaren niet onder stoelen of banken. Vooral de raden van toezicht en de dekens moesten het ontgelden voor hun houding jegens de

joodse confrères toen die in 1941 werden uitgesloten van het recht om 'arische' cliënten bij te staan en later zelfs werden weggevoerd. 'Hebben zij, wier taak het niet slechts was de leden van de orde te leiden, maar ook hen te beschermen, een vinger uitgestoken, toen van deze leden de gerechtigheid vertrappt werd? Neen. In het ure van gevaar hebben zij hun eerste plichten verzaakt,' concludeerde Stokvis. Het wetsvoorstel werd aangenomen, met (op verzoek van Stokvis) de aantekening dat hij en de andere CPN-leden geacht werden te hebben tegengestemd.

Vanwege zijn kritiek op de partijleiding en solistische optreden belandde Stokvis niet veel later op een onverkiesbare plaats op de kandidatenlijst. Hij verliet de Haagse arena en nam zijn advocatenpraktijk weer op. Hij stelde zijn oorlogsherinneringen te boek, in het in 1968 verschenen *Advocaat in oorlogstijd*, en verzorgde ook de radiorubriek 'Recht en slecht', bestaande uit korte radiopraatjes over juridische en ethische zaken, die hij op een vaste wijze afsloot: 'En zo staan wij thans aan de vooravond van de totale ondergang van Nederland. Ik wens u smakelijk eten en een prettig weekend.'

Stokvis bleef advocaat tot kort voor zijn dood. Vanwege zijn verslechterende gezondheid liet hij zich op 1 januari 1977 uitschrijven; twee dagen later overleed hij.

Johan van Oldenbarnevelt (1547-1609)
Hugo de Groot (1628-1644)
Willem de Groot (1597-1662)
Pieter Paulus (1732-1796)
Willem Bilderdijk (1756-1831)
Jaannes van der Linden (1756-1835)
Rutger Jan Schimmelpenninck (1761-1825)
C.F. van Maanen (1769-1846)
Jonas Daniel Meijer (1780-1834)
Tobias Asser (1828-1918)
Abraham Harboegh (1844-1910)
Engelbert Nicolaas de Grauw (1849-1919)
J.P.A.M. Caroli (1859-1908)
Pieter Jelles Troelstra (1859-1938)
Thom Fruin (1869-1945)
Adolphe Edouardina Kok (1873-1928)
Johannes Drost (1880-1934)
Johannes van Kolk (1882-1948)
Frida Katz (1885-1963)
Ali Wisser van IJzendoorn (1892-1979)
G.W. van de Does (1894-1971)
Pieter Willem van Doorne (1896-1971)
Hendrik Mulderie (1896-1976)
Otto Verpalmen (1912-1991)
Edu Droogheleever Fotuïn (1914-1986)

Tekst & Commentaar
Meest geliefd. Meest gebruikt.

TEKST &
COMMENTAAR
25
JAAR

'Hij gaat altijd met me mee'

mr. Paula van den Berg
Advocaat bij Bilt. Advocaten, Utrecht

Tekst & Commentaar Burgerlijk Wetboek

Het enige commentaar op het gehele Burgerlijk Wetboek maakt deze uitgave dé eerste bron voor de generalist.

- ✓ Actueler dan ooit met de stand van de wet per 1 juli 2015.
- ✓ Inclusief het nieuwe ontslagrecht en de nieuwe Jeugdwet.
- ✓ Geen enkele andere uitgave geeft u zo snel en bondig een goede weergave van het recht.
- ✓ Ook verkrijgbaar als online abonnement met regelmatige updates.

Bestel nu op woltersklower.nl/tc-bw

NIEUW!

Wolters Kluwer
When you have to be right

De bestuursrechtelijke zienswijze

De bestuursrechtelijke zienswijze is niet altijd zo vrijblijvend als de uitnodiging tot het indienen ervan misschien doet vermoeden.

Mark West¹

Het bestuursrecht kent vanwege het uitgangspunt van laagdrempeligheid geen verplichte procesvertegenwoordiging. Het is wel een rechtsgebied dat zeker voor burgers, maar ook voor de advocaat met een minder getraind bestuursrechtelijke oog, de nodige valkuilen kent. De bestuursrechtelijke zienswijze – ook bekend als de wettelijke hoorplicht – is er daar een van, zoals regelmatig blijkt uit de rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.²

De zienswijze kent, anders dan het bezwaar- en het beroepschrift, een variant waarvan het niet-indienen ervan *geen* gevolgen heeft voor de mogelijkheid tot het inslaan van de volgende bestuursrechtelijke rechtsingang. Dit betreft de zienswijze van art. 4:8 Awb. Op grond van deze bepaling is een bestuursorgaan verplicht, voordat het een besluit neemt dat een (rechts)persoon niet heeft aangevraagd en waartegen die naar alle waarschijnlijkheid bedenkingen zal hebben, die (rechts)persoon uit te nodigen een zienswijze tegen het voorgenomen besluit in te dienen. Denk aan bestuurlijke sancties zoals het besluit tot oplegging van een bestuurlijke boete wegens (vermeende) overtreding van een wettelijk voorschrift, maar ook een op grond van de Wet openbaarheid van bestuur te nemen besluit tot openbaarmaking van

bepaalde overheidsinformatie. Voor dit soort ‘belastende’ besluiten dient voor een belanghebbende de mogelijkheid te bestaan om vroegtijdig invloed op de besluitvorming uit te oefenen. Hoewel onverplicht – de zienswijze van art. 4:8 Awb wordt niet genoemd in art. 6:13 Awb zodat het niet-indienen ervan geen gevolgen heeft voor de bezwaar- en beroepsprocedure – is het in de regel aan te raden van de mogelijkheid tot het indienen van deze zienswijze gebruik te maken. Dit is immers het eerste en enige moment waarop je voor een cliënt invloed kunt uitoefenen op de inhoud van een besluit, nog voordat er überhaupt een genomen is.

Er bestaat echter een ook type zienswijze die als tegenhanger van het bezwaarschrift heeft te gelden, in de zin dat als er geen gebruik van wordt gemaakt, er nadien geen bestuursrechtelijke rechtsbescherming tegen het betrokken besluit meer openstaat: de zienswijze van art. 3:15 Awb. Het bestaansrecht van dit type zienswijze naast het bezwaarschrift vloeit voort uit de openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 Awb. Bepaalde besluiten zoals de vaststelling van bestemmingenplannen, maar ook bepaalde omgevingsvergunningen zoals die voor de activiteit milieu, worden voorbereid met deze openbare voorbereidingsprocedure. De achtergrond hiervan is dat de belangen van een onbekende grote(re) groep derden geraakt kunnen worden door deze besluiten en het

praktisch en theoretisch ondoenlijk is al die mogelijke belanghebbenden op grond van art. 4:8 Awb aan te schrijven dat zij hun zienswijze over het te nemen besluit naar voren kunnen brengen. In de plaats daarvan wordt op grond van afdeling 3.4 Awb een ontwerp van het besluit ter inzage gelegd en de terinzagelegging zelf wordt in een plaatselijk dagblad dan wel in de *Staatscourant* aangekondigd.³ Tegen het ontwerpbesluit kunnen belanghebbenden (en eenieder tegen ontwerpbestemmingsplannen⁴) voor het definitieve besluit wordt genomen een zienswijze indienen waar bij een bezwaarschrift de inhoud van het besluit waartegen het gericht is in wezen al definitief vastligt. Nu de zienswijze van art. 3:15 Awb wordt genoemd in art. 6:13 Awb, betekent het niet verschoonbaar ongebruikt laten ervan dat niet langer ontvankelijk in beroep kan worden gekomen.⁵ En waar het indienen van pro forma bezwaar en beroep in beginsel mogelijk is op grond van de artt. 6:5 en 6:6 Awb,⁶ vloeit uit het zorgvuldigheidsbeginsel voort dat ook een pro-formazienswijze met betrekking tot een ontwerpbesluit ingediend kan worden.⁷ De indiener daarvan dient dan in de gelegenheid te worden gesteld om binnen twee weken de zienswijze alsnog nader aan te vullen.

3 Art. 3:11 lid 1 resp. 3:12 lid 1 en 2 Awb.

4 Art. 3.8 lid 1 onder d Wro.

5 Geen bezwaar gelet op art. 7:1 lid 1 onder d Awb.

6 Uitgezonderd besluiten waarop de Crisis- en herstelwet van toepassing is.

7 ABRvS 27 mei 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1621, r.o. 6.3.

1 Advocaat bij Ploum Lodder Princen te Rotterdam.

2 Zie recent nog ABRvS 24 juni 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1970, r.o. 4 en 4.1.

Foto: Shutterstock

Vertelt uw website voldoende?

Allerlei informatieverplichtingen helpen uw cliënten om te bepalen of u de juiste man of vrouw voor de zaak bent. Voldoet de website van uw kantoor aan alle eisen?

Nathalie Gloudemans-Voogd

Wat zien potentiële cliënten als zij naar uw website kijken? Is het hen duidelijk wie hun juridische probleem zou kunnen oplossen? Weten zij wat de rechtsvorm is; ontwaren ze het KvK-nummer en btw-nummer? Geeft de site informatie over de kantoorklachtenregeling? Rechtzoekenden die overwegen een advocaten in te schakelen, moeten weten wie hun opdrachtnemer is. Daarom kent de wet verschillende informatieverplichtingen. Sinds 1 januari 2015 voegt de Verordening op de advocatuur (ook wel de 'Voda') daar enkele aspecten aan toe. Welke

informatieverplichtingen hebben advocaten?

De dienstenrichtlijn legt bepaalde informatieverplichtingen op aan dienstverleners. Daardoor zou dienstverlening transparanter worden, zouden afnemers grotere keuzes krijgen en dat moest weer leiden tot betere diensten tegen lagere prijzen, zo overwoog Brussel. Eind 2009 is de richtlijn geïmplementeerd en werd titel 5 van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek aangevuld met afdeling 2a 'Informatie over dienstverleners en hun diensten naar aanleiding van de dienstenrichtlijn'. Dienstverleners, zoals advocaten die

niet in dienstbetrekking zijn, hebben zich aan deze informatieverplichtingen te houden. Sommige bepalingen zorgden voor onduidelijkheid (onder andere over de verhouding met de titel over algemene voorwaarden). De NOvA kwam advocaten te hulp met een richtlijn over hoe de advocatuur aan artt. 6:230a-6:230e BW kan voldoen (te vinden op regelgeving.advocatenorde.nl).

De NOvA-richtlijn is expliciet geen juridisch advies en vrijwaart advocaten niet van 'gerechtelijke of tuchtrechtelijke procedures'. Desondanks vinden advocaten er een uitgewerkt overzicht van de informatie die zij moeten ver-

melden op grond van art. 6:230b BW; dat zij lid zijn van de Nederlandse orde van advocaten bijvoorbeeld, en de adresgegevens van de NOvA. Uit art. 6:230e BW volgt dat de informatie correct, helder en ondubbelzinnig moet zijn en tijdig voor het sluiten van een schriftelijke overeenkomst bij de cliënt terecht moet komen. De NOvA noemt een aantal manieren waarop de informatieverstrekking mogelijk is (naar art. 6:230c BW): via een brochure in de wacht- of spreekkamer of bij de receptie bijvoorbeeld, als uw kantoor toegankelijk is voor nieuwe cliënten. U kunt die brochure of andere publicatie met de gegevens ook opsturen of overhandigen, mits dat maar gebeurt voordat de opdracht tot stand komt. Vermelding op de website is ook een mogelijkheid.

Overeenkomst

De Voda, nieuwe Verordening op de advocatuur, voegt in art. 7.4 lid 2 aan de informatieverplichtingen van artt. 6:230a-6:230e BW enkele aspecten toe, naast de algemene eis in lid 1 dat advocaten de juiste voorstelling van zaken moeten geven over hoe ze praktisch uitoefenen. Advocaten zijn verplicht extra informatie te verschaffen om de cliënt en de potentiële cliënt 'in staat te stellen een afweging te maken bij de keuze van een advocaat', vermeldt de toelichting. Dus moeten advocaten met een of meer cliënten die niet hun werkgever zijn 'openbaar en publiekelijk toegankelijk' bekendmaken met wie de cliënt de overeenkomst van opdracht sluit. Als het kantoor onder een gezamenlijke naam optreedt, moet dat gegeven, en met wie, ook duidelijk zijn. Of er sprake is van een samenwerkingsverband en welke rechtsvorm die samenwerking heeft, moet worden gepubliceerd. Daarnaast moeten advocaten laten zien of ze individueel of gezamenlijk met anderen voor beroepsaansprakelijkheid zijn verzekerd en stelt de Voda verplicht dat advocaten informatie geven over hun

kantoorklachtenregeling (een species van art. 6:230b sub 12 BW waar het over een interne klachtenregeling gaat). Deze informatie staat volgens de toelichting bij voorkeur op de website van het kantoor.

Advocaten zullen de verschillende informatieplichten moeten nagaan om te zien of zij voldoende gegevens vermelden op hun website. De lijst wordt nog iets langer bij overeenkomsten met consumenten (dus natuurlijke personen die niet handelen voor hun bedrijf of beroep). Dienstenverrichters die in een kantoor een overeenkomst aangaan met een consument zullen zich moeten houden aan art. 6:230l BW. Sluit u de overeenkomst telefonisch of elektronisch af, of buiten de geijkte verkoopruimte, dan is art. 6:230m BW over koop op afstand van toepassing. Bovendien kan er sprake zijn van oneerlijke handelspraktijken bij dienstenverrichters die contracteren met consumenten. Deze informatieverplichtingen gericht op consumenten overlappen grotendeels de informatie die dienstverleners op grond van art. 6:230b BW verschaffen, maar zijn op een paar punten specifiek. Zo moet de totale prijs, dus inclusief alle belastingen, gegeven worden, of een prijsberekening als de prijs niet vooraf berekend kan worden. Bovendien moet u in deze gevallen informatie geven over de wijze van betaling, levering en uitvoering. Art. 6:230m BW verplicht daarnaast de termijn waarbinnen de dienst geleverd wordt te vermelden en informatie te geven over duur, verlengen en opzeggen van de overeenkomst. Dit geldt ook op grond van art. 6:230l BW; daarnaast moet er iets gezegd worden over de wijze van nakoming. Martien Schaub ontwart in *Tijdschrift voor Consumentenrecht & handelspraktijken* 2014-1 de hele kluwen informatieverplichtingen.

Het kan potentieel nog ingewikkelder worden. Want wie een 'dienst van de informatiemaatschappij' levert, is ook gehouden aan de informatieverplicht-

tingen van art. 3:15d BW. Dit artikel ziet kort gezegd op elektronische handel; er moet sprake zijn van een economische activiteit. Een advocatenwebsite met een korte 'over ons' en contactgegevens valt waarschijnlijk niet onder art. 3:15d BW. Maar advocaten die bijvoorbeeld online adviesdiensten aanbieden, verrichten wel een 'dienst van de informatiemaatschappij'. In de praktijk komen de informatieverplichtingen van art. 3:15d BW grotendeels overeen met die van art. 6:230b BW. Art. 3:15d lid 2 BW verwacht meer informatie over de prijs (welke belasting en leveringskosten van toepassing zijn). Bovendien is het op grond van art. 3:15d BW verplicht om elektronische contactgegevens te verstrekken; art. 6:230b BW noemt dat slechts als optie.

Op het gebied van sancties is er een groter verschil. Voor overtredingen van artt. 6:230a-6:230e, 6:230l en 6:230m BW gelden de algemene civiele remedies en kan de Autoriteit Consument & Markt handhaven met boetes en een last onder dwangsom. Bij schendingen van art. 3:15d BW staan deze wegen ook open, maar is er bovendien sprake van een strafbaar feit: dit is een economisch delict strafbaar met een geldboete van de vierde categorie. Bovendien is de niet-naleving van het artikel een oneerlijke handelspraktijk; bewijsvermoedens maken de positie van consumenten die een kantoor aanspreken op schending van art. 3:15d BW daarmee sterker. Als er sprake is van een oneerlijke handelspraktijk, moet de dienstenverrichter bovendien de schade vergoeden en is de overeenkomst vernietigbaar. Dit alles geldt niet voor overtreding van de Voda, maar advocaten moeten in dat geval wel rekening houden met tuchtrechtelijk handhaven door de deken. Reden genoeg om toch even door de ogen van deze toezichthouders, en die van uw potentiële cliënt, naar uw website te kijken. Op advocatenblad.nl vindt u een checklist.

ORDEBERICHTEN

Bestuurder derdengelden
niet automatisch verzekerd

Vanuit de praktijk zijn er vragen gesteld of een bestuurder van een stichting derdengelden onder de beroepsaansprakelijkheidsverzekering valt. Het antwoord verschilt per polis: niet altijd is de bestuurder van de eigen stichting derdengelden automatisch meeverzekerd.

Het is belangrijk dat advocaten alert zijn op risico's die zij in de hoedanigheid van bestuurder van een stichting derdengelden kunnen lopen. Het is aan het bestuur van de stichting om te bepalen of er dekking is onder de beroepsaansprakelijkheidsverzekering van de advocaat dan wel of zij een aparte bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering wensen af te sluiten. Als onduidelijk is of de fouten die in de hoedanigheid van bestuurder van een stichting derdengelden worden gemaakt onder de dekking van de beroepsaansprakelijkheidsverzekering vallen, wordt aangeraden het polisblad en de polisvoorwaarden door te nemen.

Het polisblad en de polisvoorwaarden van de eigen beroepsaansprakelijkheidsverzekering omschrijven waarvoor de verzekering dekking biedt, inclusief de

hoedanigheid waarin de advocaat verzekerd is. Bij de polisvoorwaarden wordt nader omschreven welke handelingen onder deze verzekerde hoedanigheid wordt begrepen en welke niet. Op grond van artikel 6.25, aanhef en onderdeel c, van de Verordening op de advocatuur (Voda) moet de beroepsaansprakelijkheidsverzekering in elk geval dekking bieden voor alle werkzaamheden die gerekend kunnen worden tot de beroepsuitoefening. Hieronder vallen de curator, bewindvoerder, mediator, bindend adviseur en arbiter. De hoedanigheid van bestuurder van de stichting derdengelden is niet opgenomen in de Voda.

Sommige verzekeraars verzekeren wel de bestuurders van de eigen stichting derdengelden mee. Een advocaat die medebestuurder is van een andere stichting derdengelden (dit komt regelmatig voor bij eenmanskantoren) is dan niet automatisch verzekerd. In die gevallen, of als de beroepsaansprakelijkheidsverzekering helemaal geen dekking biedt voor bestuurders van de eigen stichting derdengelden, kan een aparte bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering uitkomst bieden.

ORDEBERICHTEN

NOvA organiseert
innovatieplatform

De Nederlandse orde van advocaten organiseert 'Het innovatieplatform': een serie bijeenkomsten waar met advocaten en (externe) experts wordt gesproken over onderwerpen als mediation, *alternative business structures* en vertrouwelijkheid & ICT. De aftrap heeft plaats op **dinsdag 13 oktober in Amsterdam**. Via een (orde) bericht ontvangt u binnenkort meer informatie en de mogelijkheid om u aan te melden.

ORDEBERICHTEN

NOvA online niet
bereikbaar wegens
groot systeem-
onderhoud

Van vrijdag 28 augustus 12.00 uur 's middags tot maandagochtend 31 augustus 06.00 uur is de Nederlandse orde van advocaten niet per mail bereikbaar en zijn onderliggende systemen niet beschikbaar wegens groot onderhoud aan de ICT-systemen. De website blijft wel toegankelijk, net als de Juridische databank en Zoek een advocaat. De NOvA-helpline is alleen telefonisch bereikbaar. De werkzaamheden kunnen ertoe leiden dat vragen niet direct te beantwoorden zijn.

COLOFON

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

Nederlandse orde
van advocaten

Het *Advocatenblad* is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten. De Orde verzorgt de rubrieken Van de Orde, Geschillencommissie, Tuchtrecht, Transfers en de column Ten slotte van de landelijk deken.

Samenstelling algemene
raad Nederlandse orde van
advocaten

- Walter Hendriksen (algemeen deken)
- Bart van Tongeren (plaatsvervangend deken)
- Hans Vogels
- Marjan van der List
- Bert Fibbe
- Bernard de Leest
- Ruben Alderse Baas

Bureau van de Orde

Raffi van den Berg (algemeen secretaris)

Bezoekadres

Neuhuyskade 94
2596 XM Den Haag
Tel. 070 - 335 35 35
Fax 070 - 335 35 31
E-mail info@advocatenorde.nl
KvK-nummer: 27339260
BTW-nummer: NL002872833B01
Postadres
Postbus 30851
2500 GW Den Haag

Helpdesk

helpdesk@advocatenorde.nl
Tel. 070-335 35 54

Twitter

@Advocatenorde

LinkedIn

Nederlandse orde
van advocaten

Facebook

Nederlandse orde
van advocaten

@ADVOCATENORDE

@Advocatenorde Gefeliciteerd, het is nu precies 5 jaar geleden dat je met Twitter bent begonnen.

@nl_twp_1000

TRANSFERS

Wie, wat, waar?

Wie vertrok, wie stopte en wie begon voor zichzelf? Bent u onlangs van kantoor gewisseld of eigen baas geworden? Mail ons kort uw verhaal of meld u aan via redactie@advocatenorde.nl.

ECHT ROTTERDAMS

Na twee jaar bij een Arnhemse advocatenkantoor keerde procesadvocaat **Wibe Reddingius** (49) terug naar Rotterdam, waar hij woont en eerder al twintig jaar als advocaat werkte. Sinds 1 juli is hij partner bij Langelaar Klinkhamer Advocaten. 'Ik miste de Rotterdamse mentaliteit en dynamiek, en de lange reistijd brak me op. Langelaar Klinkhamer is een echt Rotterdamse kantoor, dat aan de weg timmert met een haven- en handelspraktijk. Daar zijn mijn ondernemingsrechtelijke en hippische praktijk een heel mooie aanvulling op. Met mijn brede praktijk – van overnames tot eigendomsconflicten met betrekking tot olympische dressuurpaarden – is geen dag hetzelfde.'

INGRIJPENDE GEBEURTENISSEN

Met arbeidsrecht- en letschadetakantoor FOY zette **Amira Foy** (37) een logische volgende stap in haar carrière. 'Ik had al gewerkt bij een in letschade gespecialiseerd kantoor, gevolgd door een partnership bij een arbeidsrechtkantoor in Amsterdam. Ik wilde zien of ik het in mijn eentje kon redden – met een praktijk in Zwolle, waar ik heen verhuisde in verband met de liefde. Een spannend traject, al vroeg ik me af waarom ik dit niet eerder aandurfde. Ik werk voornamelijk voor particulieren; ik ben hun raadgever. Als advocaat betrokken zijn bij persoonlijke, voor cliënten zwaar ingrijpende gebeurtenissen maakt nederig.'

NAAR ANDER
KANTOOR

Aboukir, mr. R.:

Advocatenkantoor Aboukir te Utrecht

Arentshorst, mr. P.J.: Fievez Advocaten te Deventer

Baltur, mr. M.: Korver & Van Essen Advocaten te Amsterdam

Bartman, mr. S.M.: Bartman Company Law te Baambrugge

Berg, mw. mr. P. van den: Bilt Advocaten te Utrecht

Berndsen, mr. M.: Meijers Canatan Advocaten te Amsterdam

Bilderbeek, mr. M.P.C.: Berculo Advocaten te Utrecht

Blaauw, mr. H.: Oass & Kasem Advocaten te Haarlem

Bodha, mr. T.M.: Willems Advocaten & Rechtsanwalte N.V. te Amsterdam

Braak, mr. J.W.L.M. ten: Bellius Advocaten te Bussum

Braat, mr. B.: Brinkhof te Amsterdam

Bravo Mougán, mw. mr. J.: Hamerslag & Van Haren te Amsterdam

Breeman, mr. J.A.: Ploum Lodder Princen te Rotterdam

Briët, mr. M.: NN Advocaten te Den Haag

Broekhuizen, mr. J.P.: Kennedy Van der Laan te Amsterdam

Buitink, mw. mr. A.M.G.: SteentjesWoltersMulder Advocaten te Lichtenvoorde

Bufts, mr. L.C.L.: Pact Advocaten te Amsterdam

Busse, mw. mr. A.: WVO Advocaten te Loenen (GLD)

Cuijpers, mw. mr. D.M.J.M.G.: Crombag Oehlen Advocaten te Beek (LB)

Dijke, mw. mr. S.C. van: V & A Advocaten te Rotterdam

Dijken, mr. V. van: OMVR Advocaten & Notarissen te Harderwijk

Dijkstra, mr. M.: Valegis Advocaten te Den Haag

Dobbelaar, mr. S.F.: De Roos

Advocatuur te Amsterdam

Doveren, mr. G.L.A.M. van: VTH Advocatuur te Tilburg

Draisma, mw. mr. I.C.E.: Nieuwstad Advocaten te Zutphen

Dreesmann-Bruijntjes, mw. mr. H.: Advocatenkantoor Bezuidenhout te Den Haag

Drenth, mr. L.A.: Advocaten in de Praktijk te Utrecht

Dubelaar, mr. J.M.V.: Verus te Woerden

Eck, mr. R. van: JPR Advocaten te Deventer

Eijk, mr. Ph.D. van der: Houthoff Buruma te Rotterdam

Eldik, mr. G.H.R. van: Greenberg Taurig, LLP te Amsterdam

Elzen, mr. D.H. van den: Vandervoodt Advocaten te Rotterdam

Engels, mr. S.: AKD te Amsterdam

Erk, mr. S.H. van: Griph Law & Tax te Utrecht

Feikes, mw. mr. D.: Guido de Wit Advocaten B.V. te Alkmaar

Fontijn, mw. mr. A.S.: orde van advocaten Midden Nederland te Utrecht

Goorts, mr. M.: Deterink Advocaten & Notarissen N.V. te Eindhoven

Groffen, mw. mr. A.: Holla Advocaten te Den Bosch

Güner, mw. mr. F.: Hofstaete Advocatuur te Den Haag

Haan, mr. P.A. den: AKD te Rotterdam

Haasteren, mw. mr. E.: Hiddes Advocatuur te Heemstede

Hameleers, mw. mr. E.: NautaDutilh N.V. te Amsterdam

Hamelink, mw. mr. J.A.: Arslan & Ter Wee Advocaten te Zwolle

Heerwaarden, mw. mr. M. van: Vodafone Libertel B.V. te Amsterdam

Hennis, mr. O.J.: AMS Advocaten te Amsterdam

Hobma, mr. J.A.: Brouwer Legal te Enschede

Hoeven, mr. S. van der: Strijp Advocatuur te Eindhoven

Hoff, mw. mr. J.F.: De Haan Advocaten te Zwolle

Hoff, mr. F.: Stellingwerf Van Beek & Drosten te Enschede

Hogerzeil, mw. mr. E.: Hogan Lovells International LLP te Amsterdam

Hoogveld, mr. A.: Hogan Lovells International te Amsterdam

Houtman, mw. mr. A.: Familierechtshuis te Horst

Hoving, mr. V.: Rutgers Posch Visée Endedijk te Amsterdam

Huijbers, mw. mr. M.R.: Boontje Advocaten te Amsterdam

Huizinga, mw. mr. J.H.M.: Direct Advocatuur B.V. te Zoetermeer

Hurkmans, mw. mr. M.J.: Beumer Advocatenpraktijk te Rhoon

Hulst, mw. mr. A.C. Van der Hulst: Reynaerde Advocaten te Amsterdam

Janse, mr. W.M.: OMVR Advocaten + Notarissen te Harderwijk

Kalma, mr. D.K.: JPR advocaten te Deventer

Kempem, mr. B.: NautaDutilh N.V. te Amsterdam

Klaus, mr. J.H.A.M.: BarentsKrans N.V. te Den Haag

Koeman, mr. A.A.: NautaDutilh N.V. te Amsterdam

Koops, mw. mr. K.J.: Loyens & Loeff N.V. te Amsterdam

Kuil, mw. mr. V. van der: AKD te Rotterdam

Landen, mr. J.S. van der: Croon Davidovich te Amsterdam

Langeveld, mr. M. van: Bilt Advocaten te Utrecht

Lautenbach, mw. mr. J.J.R.: Ekelmans & Meijer Advocaten te Den Haag

Leemans, mr. P.: Moree Gelderblom Advocaten te Rotterdam

Leijzen, mr. A.G.W.: GDO Advocaten te Nijmegen

Liebrechts, mr. T.H.: Sleutels Advocaten te Nijmegen

Lockant-Geschiere, mw. mr. D.

van de: Advocaten in de Praktijk te Utrecht

Meersbergen-Zebregs, mw. mr. B.B.: De Haas en de Jong Advocaten en Mediators
Meles, mw. mr. L.F.M.: Oass & Kasem Advocaten te Haarlem
Molengraaf-Verrijdt, mw. mr. C.M.W.M.: Van der Putt Advocaten te Venray
Mons, mr. R.: La Gro Advocaten te Alphen aan den Rijn
Mosele, mr. A.A.S.: Valegis Advocaten te Den Haag
Muller, mr. D.S.: OMVR Advocaten + Notarissen te Harderwijk
Mussche, mr. M.: Hocker Advocaten te Amsterdam
Nielen, mr. W.J.B.: van: Griph Law & Tax te Utrecht
Nigten, mw. mr. J.: Freshfields Bruckhaus Deringer LLP te Amsterdam
Noort, mw. mr. H.J. van den: Jones Day te Amsterdam
Norden, mw. mr. S. van: Baker & Mc Kenzie Amsterdam NV te Amsterdam
Odink, mw. mr. R.: Pennino Advocaten B.V. te Kerkrade
Öntas, mw. mr. G.: Güçlü Advocaten te Amsterdam
Ooijen-Blokzijl, mw. mr. A.R. van: NN Advocaten te Den Haag
Os-Ten Have, mw. mr. K.A.M. van: Elders Advocaten te Lochem
Overmars, mr. M.: Linklaters LLP te Amsterdam
Özer, mr. F.: Advocatenkantoor Soytekin te Rotterdam
Pol, mr. J.J.B. van de: Loyens & Loeff N.V. te Amsterdam
Posthumus Meyjes, mr. H.: HM Law B.V. te Amsterdam
Ranke, mw. mr. A.C.M.: Verus te Woerden
Reddingius, mr. W.G.: Langelaar Klinkhamer Advocaten te Rotterdam
Relouw, mr. L.M.F.: Doen Legal te Zeist
Rijken van Olst, mr. H.: Bouwman Van Dommelen Advocaten te Veenendaal
Roest, mr. J.A.G.: Van Iersel Luchtman Advocaten te Den Bosch
Roosj, mr. K.J. de: Hendrix Law te Amsterdam
Roosenboom, mw. mr. B.A.:

Drijber en Partners te Velp (GLD)
Rookhuizen, mw. mr. J.W. van: EON Benelux NV te Rotterdam
Runa Fernandes Pinto, mw. mr. R.L.: NautaDutilh te New York
Schonenburg, mw. mr. T.: GLDK-Advocaten te Geldrop
Spaans, mw. mr. G.J.: Verus te Woerden
Starmans, mw. mr. J.C.G.T.: Philips International B.V. te Amsterdam
Steenwijk, mr. S. van: Advocaten in de Praktijk te Utrecht
Steger, mr. A.: Zilver Advocaten te Amsterdam
Suls, mw. mr. K.S.: Trip Advocaten & Notarissen te Groningen
Swart, mr. A.J.M. de: Houthoff Buruma te Rotterdam
Tombe, mw. mr. Q.C. des: Ovidius Law B.V. te Amsterdam
Valen, mr. M.A. van: Van Iersel Luchtman N.V. te Den Bosch
Veldjesgraaf, mr. W.M.: Van Oorschot Advocatuur | Legal Sourcing te Leeuwarden
Vliet, mw. mr. A.C.M. van: Van Vliet Janischka Advocaten te Zeist
Vries, mr. K.E.: De Haan Advocaten te Leeuwarden
Vries, mw. mr. M.J. de: Benk Advocaten te Groningen
Wijling, mr. R.S.: Van Ardenne & Cince le Roy Advocaten NV te Rotterdam
Wong, mr. Y.: Advocatenkantoor Rafaela te Rotterdam
Wubbeling, mw. mr. H.G.: Van Hout Advocaten te Hilversum
Wulp, mr. M.T.: Sennef De Koning van Eenennaam te Den Haag
Zwartkruis-Bakker, mw. mr. S.T.E.: Stibbe N.V. te Amsterdam

**NAAR NIEUW(E)
KANTOOR OF
ASSOCIATIE**

**Aanbestedingsadvocaat
Wuijster** (mr. R.A. Wuijster te

Ulestraten)
Advocatenkantoor Elbertse (mw. mr. L.E.M. Elbertse te Schiedam)
Advocatenkantoor Gooiland (mr. S. Eernstman te Hilversum)
Advocatenkantoor Nieuwenhuijse (mw. mr. A.J. Nieuwenhuijse te Terneuzen)
Advocatenkantoor Nouinou (mw. mr. N. Nouinou te Amsterdam)
Advocatenkantoor Obbeek (mr. P. Obbeek te Delft)
Advocatenkantoor Putto (mr. Th.H. Putto te Leiderdorp)
Advocatenkantoor Rechtaardig (mw. mr. C. Teerenstra te Gastricum)
Advocatenkantoor mr. H.J. Schaatsbergen (mr. H.J. Schaatsbergen te Zwolle)
AKD (mr. S. Engels te Amsterdam)
AX Advocaten (mr. M.J. Elkhuizen en mr. Chr. Giljam te Amsterdam)
Baerne Advocatuur (mw. mr. M. van der Salm te Baarn)
Caroline Forder Advocaat (mw. mr. C.J. Forder te Amsterdam)
Castor Advocatuur (mw. mr. E.S. Grimminck te Gastricum)
Cleerdin & Hamer (mr. S.L.J. Janssen te Rotterdam)
Diekstra Van der Laan Advocaten (mr. S.M. Diekstra te Leiden)
Doganer Advocatuur (mw. mr. M. Birinci te Rotterdam)
Echt Familie Recht (mr. T.C.P. Christoph te Utrecht)
ECN (mr. P.V. Boeken te Petten)
EMR Advocaten (mr. F.B. Keulen te Utrecht)
Enci Holding N.V. (mw. mr. E. Gambarjan te Den Bosch)
E&R Advocaten (mr. S. Etthalhaoui en mr. P.W. van Rijmenam-Van Oosterom te Amsterdam)
ESQ Advocaten (mr. J.A. van Essen te Breda)
Europese Inverseringsbank (mr. B.J.M. van de Wetering te Luxemburg)
Fehres Law B.V. (mr. F.I. Fehres en mw. mr. W.E. Killestijn te Amsterdam)
Fernhout Arbeidsrecht (mw. mr. D.M. Fernhout te Den Haag)

FG Advocatuur (mw. mr. F. Gül te Almere)
First Legal (mr. R. Horstman te Rotterdam)
Flow Advocaten (mw. mr. S.C. Banga te De Bilt)
FOY (mw. mr. A.S. Foy te Zwolle)
Freshfields Bruckhaus Deringer LLP (mw. mr. E.N.M. Raedts te Hongkong)
Gemeente Katwijk (mr. F.L. Oudshoorn te Katwijk)
HM Law B.V. (mr. R.P.M. van Leeuwen te Amsterdam)
H.P. Vos advocaat (mr. H.P. Vos te Amsterdam)
Karianne Bal Advocatuur (mw. mr. K.M.S. Bal te Utrecht)
Koelman.legal (mr. K.J. Koelman te Amsterdam)
Kuijpers Advocatuur (mr. A. Kuijpers te Nijmegen)
Ladonk Legal (mr. J.R. Ali te Bostel)
Meesterlijk Advocatuur (mw. mr. L.G.F.M. Gloudemans te Vlijmen)
Mijn-Recht (mr. S. Askamp te Breda)
MillerReyBrighton Advocaten (mw. mr. E.A. Mulders en mr. C.N. Reijns te Rotterdam)
MRDB Advocaten (mr. O.H.G. Daan Bolier te Den Haag)
Nutricia Export B.V. (mw. mr. D. ter Wee-Vrhovac te Zoetermeer)
OWM CZ groep,
Zorgverzekeraar U.A. (mw. mr. drs. M. Leijenaar te Tilburg)
Özmen Advocatuur (mw. mr. A. Özmen te Almere)
Praatz Advocatuur (mw. mr. W.M. Van Bracht-Szabo te Huis ter Heide)
Sennef, De Koning & Van Eenennaam (mw. mr. W.M. Shreki te Rotterdam)
Skadden, Arps, Slate, Meagher & Flom LLP (mr. R.R.R. Hardy te Brussel)
Stam Advocaat (mr. J.H. Stam te Zutphen)
Team Advocaten (mr. E.W. Ligthart te Utrecht)
Ted Legal (mr. A. Van Rossem te Rotterdam)
Uiteen – Kantoor voor Familierecht (mw. mr. J. Mulder te Rotterdam)
Uittenbogaart Advocatuur (mr.

H.C. Uittenbogaart te Alphen aan den Rijn)
Van Eek Advocatuur (mw. mr. M.A. van Eek te Groningen)
Van Eps Kunneman Van Doorne (mr. S.R. Hagen te Oranjestad/Aruba)
Van Huizen Law (mr. P.J.B. van Huizen en mr. Ph.H.J.G. van Huizen te Rotterdam)
vdijk Advocatuur (mr. F. van Dijk te Den Haag)
VMI Holland B.V. (mw. mr. L.A. Vitanova te Epe)
Wessel Advocatuur (mw. mr. J.D.L. Wessel te Haarlem)
Zo Legal (mw. mr. A.C. Draisma te Utrecht)

UIT DE PRAKTIJK

Aarts, mw. mr. L. Tilburg 15-07-2015
Aissaoui, mw. mr. K. Haarlem 28-07-2015
Annema, mw. mr. E.M. Almere 01-08-2015
Arkesteijn, mr. J.C.: Helmond 30-06-2015
Balkema, mw. mr. S.M. Amsterdam 01-08-2015
Bast, mw. mr. H.E. Amsterdam 07-08-2015
Beer, mw. mr. S.B.A. de Amsterdam 01-07-2015
Belle, mw. mr. K. van Amsterdam 01-07-2015
Benthum, mr. R. van Venlo 01-08-2015
Berg, mr. S. van den Deventer 01-07-2015
Bergsma, mw. mr. H.A. Amsterdam 01-07-2015
Biersteker, mw. mr. S. Amsterdam 28-06-2015
Bij, mr. D.J. van der Drachten 01-07-2015
Beek, mr. R. van der Den Haag 01-06-2015
Bijl, mr. A. Leerdam 12-06-2015
Bleker, mr. P.P.C. Amsterdam 01-08-2015
Bogaart, mr. J.B. Roermond 18-06-2015
Bonefaas, mr. F. Leiden 03-08-2015
Bouwman, mr. F. Rotterdam 10-07-2015
Cenik, mw. mr. Y. Arnhem 31-07-2015

Coutinho, mw. mr. M.G. Diemen 25-06-2015
Darmana, mr. M.A. Amsterdam 17-07-2015
Demont, mr. M. Amsterdam 03-08-2015
Dooren, mr. S.P.W. van Roermond 01-07-2015
Dormans-Janssen, mw. mr. M.S. Breda 18-07-2015
Drok, mw. mr. D.M. Den Haag 01-07-2015
Drost, mw. mr. F.E. Den Haag 09-06-2015
Dumoulin, mw. mr. M.J. Zaandam 18-06-2015
Eickmans, mw. mr. D. Rosmalen 18-06-2015
Eming, mw. mr. A.G. Emmen 01-08-2015
Feltz, mw. mr. S. van der Amsterdam 09-06-2015
Fontaine, mw. mr. C.H.E. Fontaine Haarlem 01-08-2015
Frerichs, mr. P. Amsterdam 01-08-2015
Garé, mw. mr. D.M.H.R. Maastricht 01-07-2015
Gerrits, mr. J.S. Amsterdam 01-07-2015
Govers, mr. S.M. Amsterdam 01-07-2015
Gras, mr. A.N. Breda 01-08-2015
Ham, mw. mr. L.J.C. van der Nijmegen 08-06-2015
Harte, mr. R.E.N. Amsterdam 01-07-2015
Hees, mw. mr. C.M.P. van Amersfoort 16-06-2015
Hees, mr. R.B. van Amsterdam 01-07-2015
Hepkema, mw. mr. S.E. Amsterdam 17-06-2015
Herwaarden, mr. R. Amersfoort 29-06-2015
Hielkema, mr. A.W. Amsterdam 01-07-2015
Holst, mw. mr. M. van der Amsterdam 01-08-2015
Hulshof, mw. mr. M.E. Rotterdam 13-07-2015
Hunsel, mr. J.M. Den Haag 01-08-2015
Ing, mr. E. van den Amsterdam 16-06-2015
Ipenburg, mr. J. Huissen 30-06-2015
Jager, mw. mr. I. Gorssel 01-07-2015
Janssen, mr. R.B.J. Nijmegen 01-07-2015

Jongh, mr. D.J. de Amsterdam 01-08-2015
Jurgens, mw. mr. V.H. Eindhoven 01-07-2015
Keus, mr. J.W.D. De Meern 01-08-2015
Kampijon, mr. S.A. Amsterdam 01-08-2015
Kikkert, mw. mr. A.N. Rotterdam 01-07-2015
Klerks, mw. mr. J.H.M. Zoetermeer 11-06-2015
Kloppers, mr. J.L. Amsterdam 12-06-2015
Kock-Habernickel, mw. mr. M. de Amsterdam 01-07-2015
Koning, mr. C.M.A. de Woerden 01-08-2015
Kossen, mw. mr. M.F. Nijmegen 01-07-2015
Koster-Mulder, mw. mr. R.A. Leiden 01-08-2015
Koudijs, mr. K. Utrecht 08-06-2015
Kraats, mw. mr. A.M. Den Haag 10-06-2015
Kruyne, mw. mr. J.A. Rotterdam 01-07-2015
Kuin-van Koolwijk, mw. mr. I.A.M. Grubbenvorst 06-08-2015
Kwaak-Wamelink, mw. mr. D.C. Assen 01-07-2015
Laak, mw. mr. E.J.C. van de Leiden 25-07-2015
Lange, mw. mr. R. de Deventer 18-06-2015
Liem, mw. mr. S.Y. Amsterdam 01-08-2015
Long, mw. mr. S.A. du Amsterdam 01-07-2015
Mandos, mw. mr. K.P. Den Haag 01-07-2015
Masséus, mw. mr. M.A. Rotterdam 01-07-2015
Meesters, mr. B.J.M.A. Amsterdam 01-07-2015
Meijers-Carlier, mw. mr. I. Naaldwijk 06-07-2015
Meijers-Ploegmakers, mw. mr. D.V. Amsterdam 01-08-2015
Meijs, mr. P.L. van der Rotterdam 01-08-2015
Milosevic, mw. mr. I. Amsterdam 17-07-2015
Moeniralam, mw. mr. A.M.S. Roosendaal 01-08-2015
Mooiekind, mr. R.C. Londen 14-07-2015
Mulder, mw. mr. S.M. Vierakker 01-07-2015
Noppert, mw. mr. I.A.J.

Rotterdam 01-07-2015
Oele, mr. J.W. Den Haag 15-07-2015
Os, mr. drs. P.B.N. van Amsterdam 01-07-2015
Ottes, mw. mr. M.M. Amsterdam 19-06-2015
Paarberg, mw. mr. E.J. Schoonhoven 01-07-2015
Palstra, mr. J.T.M. Arnhem 01-07-2015
Peijnenburg, mr. E.J.P.M. Eindhoven 03-08-2015
Pennarts, mr. H.F.Th. Rotterdam 01-07-2015
Pijnenburg, mr. G.P.H.A. Breda 20-06-2015
Polviet, mw. mr. M.J. Amsterdam 16-06-2015
Raat, mr. A.J. Amsterdam 01-07-2015
Rachak, mw. mr. N. Amsterdam 18-05-2015
Rauh, mr. J.W. Heerlen 22-07-2015
Raven, mw. mr. S. Diemen 01-08-2015
Reijt, mr. S.V. van de Tilburg 01-08-2015
Rongen, mr. dr. M.H.E. Amsterdam 01-08-2015
Roodenburg, mw. mr. A.A. Utrecht 06-07-2015
Ruijter, mw. mr. M.G. Amsterdam 01-07-2015
Schallenberg, mw. mr. L.N. Rotterdam 01-08-2015
Schipper, mw. mr. N.M. Lijnden 01-08-2015
Schipper, mw. mr. R. Utrecht 01-07-2015
Schoufs, mw. mr. W.E. Beek (LB) 14-07-2015
Schouten-Korwa, mw. mr. F.R. Leiden 01-07-2015
Schraders, mw. mr. S. Amsterdam 01-07-2015
Slotema, mr. D. Amsterdam 01-08-2015
Soest, mw. mr. L. van Rotterdam 01-08-2015
Spa-Brinkhuis, mw. mr. W. Goes 09-06-2015
Stekhuizen, mw. mr. S. Heerlen 01-07-2015
Schulz, mw. mr. Y.M. Utrecht 04-08-2015
Signer, mr. P.J. Almere 01-08-2015
Sobhani, mr. B. Amsterdam 01-08-2015

EIGEN PROJECTEN

Na vijftien jaar een eigen praktijk gehad te hebben, gevolgd door drieënhalf jaar partnerschap bij De Haan Advocaten & Notarissen, begon **Oscar van Oorschot** (48) weer een eigen praktijk in Leeuwarden: Van Oorschot. 'Ik verlangde terug naar alles om het juridische aspect van het vak heen. Ik sta voornamelijk ondernemers bij, met kennis van onder meer ondernemings- en insolventierecht en herstructureringen. Daarnaast ontwikkel ik digitale projecten, zoals Rechtszaakplaats.nl. Particulieren en kleine bedrijven plaatsen hier hun zaak, waarna advocaten zich voorstellen en een aanbod doen. Zo heb je altijd een advocaat die bij je past.'

ZELF OPBOUWEN

Per 1 juli richtte **Marjolein van der Salm** (43) een eigen praktijk op: Baerne Advocatuur in Baarn. 'Ik wilde graag dicht bij huis werken om zorg en werk beter te kunnen combineren en wilde graag een kantoor van de grond af aan opbouwen. Ik houd me bezig met personen- en familierecht, strafrecht en arbeidsrecht, waardoor ik zowel een juridische als meer intermenselijke en coachende functie heb. Uiteindelijk zou ik met mijn kantoor een volledige service willen verlenen, en in de toekomst wil ik met één of twee advocaten samenwerken. Aanmeldingen zijn van harte welkom!'

Steenbergen, mr. F.S. van
Leiden 01-08-2015
Stoop-Maigret, mw. mr. S.R.B.
Loenen Gld 01-08-2015
Swaneved-Bakelaar, mw. mr.
E.H.M. Zoetermeer 01-08-2015
Toonders-Matthews, mw. mr.
M. den Middelburg 01-07-2015
Veldman, mr. O. Utrecht 21-
06-2015

Verboeket, mw. mr. K.M.L.J.
Brunssum 31-07-2015
Verheggen-de Loo, mw. mr.
Y.M.Th.L. Den Bosch 01-07-2015
Versluis, mr. G.H.A.
Veenendaal 01-08-2015
Versteegen, mw. mr. S. Utrecht
01-07-2015
Verstelle, mw. mr. C.A.F.
Papendrecht 13-07-2015

Waard, mw. mr. S.M. de
Amsterdam 17-06-2015
Wiechers, mw. mr. H.M.
Hardenberg 30-06-2015
Wildenbeest, mw. mr. M.E.
Amsterdam 17-06-2015
Wille, mr. B.A. Alphen aan den
Rijn 01-08-2015
Wolfkamp, mw. mr. E.S.H.
Utrecht 15-06-2015

Yip, mw. mr. C.L. Amsterdam
01-07-2015
Zijtveld, mw. mr. K Amsterdam
01-07-2015

OVERLEDEN

Dantuma, mr. J.R.O. Zevenaar
04-06-2015

RECTIFICATIE

In *Advocatenblad* nummer 718 is er een onjuiste uitschrijfdatum vermeld bij **mevrouw mr. C.M.M. Poerbodipoero-van Gisbergen**. De juiste uitschrijfdatum is: 01-06-2015.

UITSPRAKEN

Van de tuchtrechter

Deze uitspraken zijn geselecteerd en bewerkt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit Hester Uhlenbroek, Ed van Liere, Peter Drion, Harro Knijff, Carel Gaaf en Robert Sanders. De letterlijke tekst van de uitspraken is te vinden op tuchtrecht.nl.

ONDUIDELIJKHEID OVER HOEDANIGHEID

- Hof van discipline, 3 april 2015, zaak nr. 7274, ECLI:NL:TAHVD:2015:105.
- Gedragsregel 1.
- Een advocaat dient duidelijkheid te verschaffen over de hoedanigheid waarin hij optreedt.
- Mededeling van aangifte is niet tuchtrechtelijk laakbaar.

Mr. X gaf klagers (een onderzoeksbureau, en de bestuurder en onderzoeker van dit bureau) opdracht een onderzoek in te stellen. Hij tekende de opdrachtbevestiging van klagers, die was gericht aan 'D. Advocaten', de naam waaronder mr. X samen met advocaat mr. D naar buiten toe optreedt. Boven zijn naam en handtekening stond: 'voor akkoord: D. Advocaten'. In februari 2012 beëindigde mr. X de opdracht aan klagers. In juli 2013 deed mr. X strafrechtelijke aangifte tegen klagers en hij berichtte hierover een financieel

journalist, die dit publiceerde.

Volgens klagers liet mr. X onduidelijkheid bestaan over de vraag bij welk kantoor hij destijds werkzaam was en namens wie hij de opdracht aan klagers verleende, en over de vraag namens wie hij de pers van de strafrechtelijke aangifte berichtte.

Het hof is met de raad van oordeel dat mr. X bij klagers de indruk heeft kunnen laten ontstaan dat hij de opdracht gaf namens D. Advocaten, terwijl hij die in persoon wenste te verstrekken.

Maar de enkele mededeling aan een financieel journalist dat aangifte is gedaan, is volgens het hof een mededeling van feitelijke aard die niet tuchtrechtelijk laakbaar is.

Enkele waarschuwing.

VOORTZETTING KLACHTBEHANDELING WEGENS ALGEMEEN BELANG

- Hof van discipline, 31 oktober 2014, zaak nr. 7122, ECLI:NL:TAHVD:2014:310.
- Artikel 47a en artikel 57 lid 2 Ad-

vocatenwet.

- Slechte dienstverlening is onvoldoende reden om een zaak na intrekking van de klacht (en beroep van verweerder) in hoger beroep voort te zetten.

De klacht tegen mr. X – onvoldoende kwaliteit van dienstverlening – werd door de raad gegrond bevonden. Nadat mr. X beroep had ingesteld, trok klager zijn klacht in. De deken is van mening dat de behandeling van de klacht moet worden voortgezet om redenen aan het algemeen belang ontleend.

Bij de vraag of de behandeling moet worden voortgezet op grond van het algemeen belang hanteert het hof onder meer de volgende uitgangspunten:

- I) Als op het eerste gezicht verschillend kan worden gedacht over het bewijs, zal voortzetting doorgaans niet in de rede liggen.
- II) De aard van de geschonden norm is doorslaggevend.
- III) Als schending van de norm inhoudt dat de advocaat te kortgeschoten is bij de inhoudelijke behandeling van zaak, zal voortzetting doorgaans niet geïndiceerd zijn. Dan prevaleert

het belang van de cliënt bij een minnelijke regeling boven het algemeen belang dat de tuchtrechter vaststelt dat de kernwaarde van deskundigheid is geschonden. De ernst van de tekortkoming, verdisconteerd in de regeling, zal daarbij van ongeschikte betekenis zijn.

- IV) Ook speelt een rol in welke mate de gestelde normschending raakt aan andere kernwaarden dan deskundigheid, evenals het belang dat de tuchtrechter de desbetreffende norm (opnieuw) onder de aandacht brengt van de beroepsgroep of de advocaat.
- V) De behandeling wordt in beginsel voortgezet indien de verwerende advocaat de ongeoorloofde handwijze ten principale betwist en de beslissing op dat verweer precedentwaarde heeft voor de praktijk.

In dit geval is het hof niet gebleken dat de verweten gedragingen raken aan andere kernwaarden dan die van deskundigheid (III).

Geen voortzetting van de behandeling.

ONJUISTE INFORMATIE OVER TUCHTRECHTELIJK VERLEDEN

- Hof van discipline, 7 november 2014, zaak nr. 7078, ECLI:NL:TAHVD:2014:318.
- Artikel 2 lid 2 en 46 Advocatenwet; gedragsregel 1.
- Bij de inschrijving in een ander arrondissement moet de advocaat melding maken van alle lopende tuchtrechtelijke zaken.

Mr. X vulde bij zijn verhuizing naar een ander arrondissement een formulier in voor de verklaring ex artikel 2 lid 2 Advocatenwet. Uit dit formulier moet onder meer blijken of de aanvrager tuchtrechtelijk is veroordeeld. De vraag: 'Zijn er op dit moment één of meer tuchtrechtelijke klachten tegen u in onderzoek?' beantwoordde mr. X met nee, evenals de slotvraag: 'Zijn er feiten en/of omstandigheden die een inschrijving op het tableau in de weg zouden kunnen staan?' Kort voor het indienen van dit formulier behandelde de raad van discipline echter een klacht tegen mr. X, die kort na het invullen van het formulier leidde tot een waarschuwing.

Volgens de raad heeft mr. X in

strijd met de waarheid verklaard dat er geen tuchtrechtelijke klacht tegen hem liep. Mr. X bestrijdt dit, omdat na het sluiten van de behandeling ter zitting van de raad geen klachten tegen hem meer 'in onderzoek' zouden zijn.

Het hof verwerpt dit betoog. Mr. X heeft de vraag, met name het daarin gebezigde begrip onderzoek, te beperkt opgevat. Hij wist dat het aanvraagformulier verband hield met zijn voorgenomen kantoorverplaatsing. En hij wist, althans behoorde te weten, dat met dit formulier beoogd wordt voor de deken en de raad van toezicht informatie over de betrokken advocaat te verzamelen over verschillende onderwerpen, zoals een tuchtrechtelijk verleden. Deze informatie was in dat andere arrondissement vermoedelijk niet bekend, maar was mogelijk wel relevant voor de beslissing tot inschrijving.

Daarom en mede gezien de slotvraag, naar vermelding van relevante feiten waarnaar wellicht niet expliciet werd gevraagd, had mr. X zich dienen te realiseren dat tot 'onderzoek' ook moet worden gerekend het deel van (lopende) tuchtprocedures waarin de tuchtrechter na behandeling van de zaak nog geen (eind)uitspraak had gedaan.

Berisping.

ADVOCAAT VAN PARTIJ PASSEREN

- Hof van discipline, 19 december 2014, zaak nr. 7188, ECLI:NL:TAHVD:2014:362.
- Artikel 46 Advocatenwet; gedragsregel 18.
- De advocaat mag zich niet rechtstreeks in verbinding stellen met een partij die door een andere advocaat wordt bijgestaan, ook niet als die partij daar zelf om vraagt.

Mr. X zou gedragsregel 18 hebben overtreden door meerdere malen rechtstreeks met klager te communiceren en hem ook rechtstreeks te benaderen over zaken die betrekking hadden op lopende procedures. De raad oordeelde dat bij mr. X verwarring is ontstaan over wie er voor klager optrad en over welke onderwerpen rechtstreeks met klager gecorrespondeerd mocht worden. Het doen van een schikkingsvoorstel had echter rechtstreeks betrekking op een lopende procedure en daarvoor was de raadsman van klager de aangewezen gesprekspartner. In zoverre acht de raad de klacht gegrond, zonder oplegging van een maatregel.

Het hof stelt voorop dat de advocaat zich met een partij betreffende

een aangelegenheid waarin deze naar hij weet door een advocaat wordt bijgestaan, niet anders in verbinding mag stellen dan door tussenkomst van de advocaat, tenzij deze laatste hem toestemming geeft rechtstreeks met die partij in verbinding te treden. Dit geldt evenzeer wanneer de bedoelde partij zich rechtstreeks tot hem wendt.

Het staat vast dat de advocaat van klager, mr. Y, nimmer toestemming heeft gegeven voor rechtstreeks contact van mr. X met klager. Verder staat vast dat de onderwerpen waarover mr. X rechtstreeks met klager contact had, ook onderwerp van debat waren in de procedure waarin mr. Y zich voor klager had gesteld. Het was hem dus zonder meer duidelijk dat klager in die kwesties, die niet te beperkt genomen moeten worden, door mr. Y werd bijgestaan.

Dat is niet anders als klager, zoals mr. X stelt, zich herhaaldelijk zelf rechtstreeks met mr. X in verbinding heeft gesteld of zelfs tegen mr. X gezegd heeft dat hij wilde dat mr. X rechtstreeks met hem zou communiceren in plaats van via mr. Y. Mr. X had klager moeten berichten met kopie aan de raadsman van klager, dat dat niet de bedoeling was. Of klager zelf een rol heeft gespeeld in de verwarring bij mr. X is dus niet relevant.

Enkele waarschuwing.

TEN SLOTTE

*Algemeen deken
Walter Hendriksen*

Poule

Advocaten zorgen ervoor dat verdachten minder vaak meewerken aan het politieonderzoek. En dus is het een slecht idee om advocaten aanwezig te laten zijn bij een verhoor. Dat gaat ten koste van de waarheidsvinding. Zo ongeveer stelde korpschef Bouman het in een brief aan de minister van Veiligheid en Justitie. De gemiddelde krantenlezer kon zich daarbij voorstellen dat de geprikkelde politieman ageerde tegen een nieuw wetsvoorstel, of misschien tegen een proefballon van de minister.

En dat is gek. Want het idee dat iedere verdachte recht heeft op de aanwezigheid van een advocaat bij een verhoor is allesbehalve nieuw. Integendeel, het is een recht dat al is bevestigd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Het wetsvoorstel waartegen de korpsleiding protesteert, heeft slechts tot doel de bestaande Europese richtlijn 2013/48/EU in de Nederlandse wet te verankeren, hetgeen ons land simpelweg verplicht is op basis van haar lidmaatschap van de EU. De geluiden van de korpsleiding doen hierdoor aan als mosterd na de maaltijd waar de borden al van tafel zijn geruimd en de deelnemers naar huis vertrokken. Daarnaast zijn er al langer rechtsstelsels waarbij verdachten tijdens het verhoor hun raadsman

mogen raadplegen. Mij is niet bekend dat het daar sindsdien bergaf is gegaan met de rechtspleging.

Er zit nog een opmerkelijke kant aan de opmerkingen van politiechef Bouman over de advocatuur. Waar hij zich grote zorgen maakt over de fnuikende invloed van advocaten op de waarheidsvinding bij zaken tegen burgers, ziet hij dat anders als het over 'zijn' politiemensen gaat. Nadat in dezelfde week een agent veroordeeld werd voor gebruik van geweld, concludeerde de korpsleiding dat de advocaat die de agent had bijgestaan steken heeft laten vallen. Een poule van 'topadvocaten' om politieagenten bij te staan in rechtszaken wordt door de leiding bepleit. Los van het merkwaaardige oordeel omtrent de verleende bijstand die volgens de politie tot een misser van de rechtbank zou hebben geleid, lijkt dit toch wel een beetje meten met twee maten. Of advocaten staan de waarheidsvinding in de weg, óf ze zijn onmisbaar voor het eerlijk verloop van een proces. Je kunt het niet allebei hebben. Mijn advies aan de korpsleiding is daarom: verzet u niet tegen de aanwezigheid van een advocaat bij het verhoor. Dan krijgt iedereen in Nederland, burger én politieagent, de beste juridische bijstand.

De advocaat als toezichthouder

Zorg dat uw kennis op peil is en bouw aan uw netwerk

Neem deel
aan de 6-daagse
Governance
opleiding

WAGNER GROUP

boardroom consulting & executive education

Governance opleiding voor Commissarissen en Toezichthouders

Startdata 2015:

14 september, Meppel

2 oktober, Amsterdam

12 november, Apeldoorn

“Deze leergang vormt een belangrijke stap naar bekwaam toezicht, en bevat tegelijk tools voor bewust en verantwoordelijk acteren in de boardroom. De Wagner-aanpak heeft mijn functioneren als toezichthouder ondersteund en verbreed. Daarnaast waren meerdere opleidingsmodules een verrijking voor mijn bestuurlijk functioneren.”

Mr. Hans Vogels, advocaat, lid van de Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, hoofd van de Nederlandse delegatie bij de CCBE

Wagner Group geeft alumni van de Governance opleiding extra ondersteuning bij het vinden van een (volgend) commissariaat met het Podium voor Commissarissen en Toezichthouders. Het eerste Podium waar vraag en aanbod rondom toezichthoudende functies samenkomt.

www.wagnergroup.nl/adv

Wagner Group. Maak de wereld groter dan jezelf.

Wagner Group is een door de Rijksoverheid erkende instelling voor Hoger Onderwijs.

Genoeg waarvoor?

Geef uw vermogen
een horizon

Nieuwsgierig?

Neem dan contact op met **Sybelle Gielisse**

Business Professionals en Executives, 06 22 60 61 56